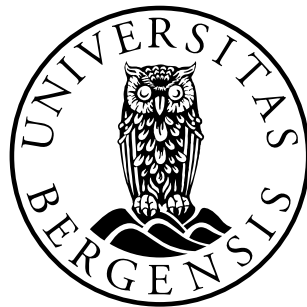

MØTEDOKUMENTER

Forskningsutvalget

19.05.2016

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forskningsadministrativ avdeling
Mai 2016**

Universitetets forskningsutvalg

Torsdag 19. mai
0900-1200
Kollegierommet
Muséplass 1

Saksliste

I. Godkjenning av innkalling og saksliste

II. Protokoll fra møte 15. mars 2016

III. Saker

FU 8/16	Vitenskapelig publisering 2015. Orientering fra UB v/Susanne Mikki
FU 9/16	Handlingsplan for internasjonalisering Saksforelegg. Vedlegg
FU 10/16	Handlingsplan for forskerutdanningen Saksforelegg. Vedlegg
FU 11/16	Forskningsmelding 2015 Saksforelegg
FU 12/16	Forskerutdanningsmelding 2015 Saksforelegg
FU 13/16	Status H2020 Saksforelegg

IV. Orienteringer

a.	Infrastrukturutlysning Muntlig
c.	SFF evaluering - timeplan for arbeidet Muntlig
d.	Høringssvar fra UiB - "Kunnskapssektoren sett utenfra" Vedlegg
e.	Vitnemål, diploma supplement og latinsk diplom for ph.d Vedlegg

Universitetets forskningsutvalg

Møte 15. mars 2016

1230-1500

Kollegierommet,

Muséclass 1

Protokoll-utkast

Til stede: Anne Lise Fimreite, Anne Christine Johannessen, Einar Thomassen, Berte-Elen Konow, Anne Marit Blokhus, Eyvind Rødahl, Inger Hilde Nordhus, Nils Gunnar Songstad, Hilde M. Engjom, Sæbjørg Walaker Nordeide, Tone Lund-Olsen, Susanne Mikki, Jin Sigve Mæland, Sindre Dueland, Sigmund Løland Torpe

Møtte gjorde også : Robert Bjerknes

Fra Forskningsadministrativ avdeling: Heidi A. Espedal, Bjørn Einar Aas, Espen Dahle

I. Godkjenning av innkalling og sakliste

Sakslisten ble godkjent.

II. Protokoll fra møte 28. januar

Protokollen ble godkjent

III. SAKER

FU 4/16	Utarbeidelse av handlingsplan for UiBs deltakelse i EUs rammeprogram for forskning, utvikling og innovasjon Saksforelegg og vedlegg (bakgrunnsdokument) var utsendt med sakslisten. Utvalgets behandling var en del av utarbeidelsen av handlingsplanen. Utkastet var i tillegg til utvalget er også sendt for innspill og kommentar til en referanse gruppe som har bestått av Matthias Kaiser (HF), Roland Jonsson (MOF) og Håvard Haarstad (SV). De var alle medlemmer av den rektoroppnevnte mobiliseringsgruppen (Task Force) for H2020. I tillegg vil det innløpe kommentarer fra de sentraladministrative avdelinger som har et særlig ansvar for støtteapparatet. Utkast til handlingsplan skal også legges frem for dekanene. Sammen med kommentar og innspill fra Forskningsutvalget vil dette inngå i det videre arbeid med planen frem til behandling i Universitetsstyret 28.april. Utvalget gjorde følgende <u>vedtak</u> : Forskningsutvalget slutter seg til det fremlagte utkast til Handlingsplan for styrket deltagelse i EUs rammeprogram for forskning, utvikling og innovasjon 2016-2022, med de innspill som fremkom i møtet
FU 5/16	Handlingsplaner for oppfølging UiBs strategi Saken ble lagt frem til orientering og drøfting. Saksforelegg og vedlegg var utsendt med sakslisten. Avdelingsdirektør Heidi A. Espedal orienterte. Handlingsplanene står sentralt i oppfølging av strategien og setter konkrete mål for virksomheten. Oppfølgingsarbeidet vil inngå som en del av årshjulet og omfatter bl.a. meldingene om forskning og forskerutdanning som begge er gjenstand for behandling i Forskningsutvalget. Tre av handlingsplanene er knyttet til Forskningsutvalgets mandat og sakfelt og vil derfor bli lagt frem for utvalget i forkant av endelig behandling i Universitetsstyret. Dette gjelder handlingsplanene for styrket deltagelse i EUs rammeprogram forskning, utvikling og innovasjon, samt handlingsplanen for internasjonalisering og for forskerutdanning.
FU 5/16	UiBs hovedsatsingsområder: marin forskning, utviklingsforskning, klimaforskning Saken ble lagt frem til orientering og drøfting. Saksforelegg og vedlegg var utsendt med sakslisten. Vise-rector Robert Bjerknes orienterte. Hovedsatsingene er knyttet til

	<p>fremskutte og prioritert områder i UiBs virksomhet. Universitetsledelsen har i oppfølgingen av strategien hatt en aktiv dialog med fakultetene for å klargjøre rammer for organisering av universitetets strategiske satsinger og har utarbeidet prinsipper for organisering av UiBs tverrfaglige satsinger. Styret har besluttet å legge ansvaret for satsingsområdet «Globale samfunnsutfordringer» til Det medisinsk- odontologiske fakultet og for marine satsinger til Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.</p>
FU 7/16	<p>UNESCO-stilling ved UiB Saken ble lagt frem til orientering og drøfting. Saksforelegg og to vedlegg (1, 2) var utsendt med sakslisten. Prorektor orienterte. Universitetet i Bergen (UiB) er tildelt en UNESCO Chair, et professorat om mennesket, landskapet og livsmiljøet. Stillingen er under utlysning og vil bli lagt til Senter for vitenskapsteori (SVT). Stillingen vil bli besatt i løpet av vårsemesteret. Sentralt i arbeidsfeltet for en UNESCO chair i Bergen står UNESCOs biosfæreprogram “Man & the Biosphere” (MAB-programmet 1971), som handler om bærekraftig bruk av naturressurser og landskap og om framtidsperspektivet for mennesket og livsmiljøet. UNESCO-professoratet ved Universitetet i Bergen vil omfatte en hovedstilling – “chair holder” – og mulighet for å kople inn delstillinger fra flere fakultet, og blir en del av UNESCOs internasjonale nettverk UNITWIN, som omfatter nærmere 800 professorater ved universiteter over hele verden, fordelt på en lang rekke tema. Arbeidsformen legger vekt på tverrfaglige nettverk som gir ny innsikt og ny kunnskap.</p>

IV. Orienteringer

a.	<p>NOU 2016: 3 Ved et vendepunkt – Fra ressursøkonomi til kunnskapsøkonomi Lenke til utredningen fulgte med sakslisten. Prorektor orienterte. Deler av produktivitetskommissjonen kan bli realpolitikk som kan skape nye mulighetsrom for breddeuniversitetene.</p>
b.	<p>UHR-rapport. Kostnader nærings-phd. Lenke til UHR-rapport var utsendt med sakslisten. Avdelingsdirektør Heidi Espedal orienterte. Det nye rammeverket ble positivt mottatt.</p>
c.	<p>Høring - Evaluering av virkemiddelapparatet for kommersialisering Avdelingsdirektør Heidi A. Espedal orienterte. UiBs høringsuttalelse fulgte som vedlegg til sakslisten</p>
d.	<p>Program for forskertalenter Seniorrådgiver Espen Dahle orienterte. Saken ble utredet i Organisasjonsutviklingsprosjektet (OUx). Meningen er å utvikle et talentutviklingstiltak for PhD-er, som vil kunne gi flere ERC Startings Grants. Saken er under utredning og vil senere bli lagt frem for utvalget.</p>
e.	<p>Orienteringer fra vise-rector for internasjonale saker</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alumni treff ble holdt i Khartoum i februar. Hele 60 UiB-alumni møtte til arrangementet - UiB var godt representert på SIUs nasjonale internasjoniseringskonferanse i Stavanger. - Science Week blir arrangert i Sør-Afrika høst 2016, i Pretoria eller Cape Town.

Eventuelt

Ingen saker.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 19.05.16
FU-sak: 9/16		Arkivsaknr.:

FU 9/16   Utarbeidelse av handlingsplan internasjonalisering 2016-2022

Innledning

Universitetsstyret behandlet i sitt vedtok i sitt møte 11.02.16 plan for oppfølging av strategien 2016-2022 «Hav, Liv Samfunn (sak 5/16). Universitetsstyret gjorde vedtak som «imøteser forslag til handlingsplaner og tiltak».

I styresaken ble det vektlagt at:

- Ny handlingsplan for internasjonalisering skal ha fokus på bredden i den internasjonale virksomheten.
- Internasjonalt samarbeid er viktig for å styrke studentutveksling og rekruttering av ansatte på høyt nivå. Det er også avgjørende for utvikling av den eksternt finansierte virksomheten.
- Ny handlingsplan for internasjonalisering vil innrettes slik at universitetet bidrar til kompetanseutvikling og faglig samarbeid for å løse globale utfordringer.

For å arbeide frem ny handlingsplan er det satt ned en arbeidsgruppe som ledes av viserektor for internasjonalisering, Anne Christine Johannessen. De øvrige medlemmene er

- Bente Elisabeth Moen, professor, leder for Senter internasjonal helse
- Julia Fleischer, førsteamanuensis, Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap
- Ingrid Tøsdal, rådgiver, koordinator for internasjonale relasjoner, Juridisk fakultet
- Tord Lauvland Bjørnevik Arbeidsutvalget, Studentparlamentet
- Bjørn Erik Andersen, rådgiver, FA
- Hans Egil Offerdal, rådgiver, FA
- Nina Gry Stein, seksjonssjef, SA
- Signe Knappskog, rådgiver, SIM HR

Handlingsplanen fordeler seg på to innsatsområder: UiB i verden og verden i UiB. Arbeidsgruppen ønsker å vektlegge internasjonalisering som et redskap for å styrke primærvirksomheten og har til hensikt å trekke frem mål og tiltak som ikke dekkes av andre handlingsplaner.

Sammen med kommentar og innspill fra Forskningsutvalget vil dette inngå i det videre arbeid med planen frem til behandling i Universitetsstyret 25.august.

For alle Handlingsplanene er det fastsatt et felles format. Planen skal ha kort omtale av virkeområde og hovedmål. Planen skal videre angi delmål, tiltak, ansvarlig instans for gjennomføring og en tidsplan.

Dette er lagt til grunn for utkastet som med dette legges frem for utvalget for drøfting og med følgende forslag til vedtak:

Forskningsutvalget slutter seg til det fremlagte utkast til Handlingsplan for internasjonalisering 2016-2022, med de innspill som fremkom i møtet

HANDLINGSPLAN FOR INTERNASJONALISERING 2016-2022

Kunnskap som former samfunnet – er en sentral del av Universitetet i Bergens verdigrunnlag. Våre strategiske mål forutsetter at studenter og forskere, aktivt deltar i den globale kunnskapsutviklingen. Handlingsplanen er et redskap for å legge til rette for denne deltagelsen – UiB i verden og verden i UiB.

UiB i verden: UiB SKAL GJENNOM FORPLIKTENDE INTERNASJONALT SAMARBEID BIDRA TIL Å LØSE GLOBALE UTFORDRINGER GJENNOM MÅLRETTEDE FORSKNING, UTDANNING, FORMIDLING OG INNOVASJON.

Verden i UiB: UiB SKAL VÆRE ET INTERNASJONALT UNIVERSITET SOM TILTREKKER SEG STUDENTER OG FORSKERE FRA HELE VERDEN, MED ÅPENHET OG STOR FAGLIG GJENNOMSLAGSKRAFT

Internasjonalisering forstås som utveksling av ideer og kunnskap gjennom gjensidig forpliktende samarbeid på tvers av landegrensene, mobilitet av forskere og studenter og integrering av en internasjonal, interkulturell og global dimensjon i studieprogrammene og forskning. Universitetets tre satsningsområder: marin forskning, globale samfunnsutfordringer og klima og energiomstilling står sentralt i dette arbeidet. UiB har gjennom mange år hatt utviklingsrelatert forskning som et prioritert område. Dette videreføres nå i satsingsområdet «globale samfunnsutfordringer».

Nordisk og europeisk samarbeid står naturligvis sterkt, og i tillegg legges det vekt på å styrke forbindelsene til USA, Canada, Japan, Kina, Russland, India, Sør-Afrika og Brasil, i henhold til de nasjonale prioriteringene.

Denne planen må sees i sammenheng med andre handlingsplaner ved UiB, særlig Handlingsplan for EU-finansierte satsninger 2016-2022 og Handlingsplan for mangfold 2016-2022.

Fakultetene kan styrke bruken av handlingsplanen ved å innarbeide supplerende mål og tiltak i egne planer. Handlingsplanen vil bli første gangs evaluert i 2018.

UIB I VERDEN		
DELMÅL	HOVEDAKTIVITETER	ANSVARLIG
<p>DELMÅL 1: Økt gjennomslag i internasjonale forsknings-, utdannings- og innovasjonsprogrammer for å styrke UIBs satsingsområder.</p>	<p>Etablere panelordninger i utvikling av søknader.</p> <p>Utnytte mulighetene som ligger i de nasjonale finansieringsprogrammene (Norpart, Erasmus +, Panorama, Intpart, Norhed mm).</p> <p>Ha løpende dialog med UD og Norad om nasjonale prioriteringer for samarbeid med utviklingsland, utnytte tilgjengelige nasjonale og internasjonale finansieringskilder og samarbeide med næringslivet.</p> <p>Videreføre SPIRE såkornmiddel ordningen på minst samme nivå som i dag.</p> <p>Utnytte de nasjonale og nordiske sentrene i utlandet samt kontorene i Brussel og Japan, (jfr med evalueringsrapport august 2016).</p> <p>Aktivt arbeide opp i mot NFR, ERC og andre for å sikre at UIB blir representert så tidlig som mulig i prosesser der policy lages og forskningsmidler blir prioritert.</p>	<p>Fakultetene, FA</p> <p>Fakultetene FA</p> <p>FA</p> <p>FA Fakultetene</p> <p>Brusselkontoret</p>
<p>DELMÅL 2: Minst 80 prosent av UIBs forskning skal publiseres i velrenommerte internasjonale kanaler.</p>	<p>Etablere system for mentorering av publiseringsprosesser.</p> <p>Styrke lederoppmerksomhet på publisering, praktisk tilrettelegging og synlighet ved universitetet</p>	<p>Fakultetene, FA</p>
<p>DELMÅL 3: Alle studieprogram skal øke andelen utreisende studenter fra 2015-nivå.</p> <p>Samlet skal minst 40 prosent av studentene som avlegger en grad ved UiB ha hatt et utvekslingsopphold i utlandet som del av gradstudiet.</p>	<p>Alle studieprogram skal ha minst ett definert utvekslingssemester.</p> <p>Faglig ledelse skal aktivt oppfordre studentene til utveksling.</p> <p>Bedre forberedelse til utveksling ved opplæring i språk og kulturforståelse.</p> <p>Ikke-utreisende studenter skal tilbys alternative internasjonale studieprogram ved UiB.</p>	<p>Fakultetene, SA</p>
<p>DELMÅL 4: Minst 5 fellesgrader eller felles studieprogram for henholdsvis ph.d.- og masternivå med utenlandske universitet.</p>	<p>Kartlegge hva som er hindringene i dag og utvikle en tiltaksplan.</p>	<p>FA, SA</p>
<p>DELMÅL 5 Minst 75 prosent av våre ph.d.-kandidater skal ha et utenlandsopphold.</p>	<p>Øremerke midler i WUN Research Mobility Programme for ph.d.-kandidater og postdoktorer og ta del i internasjonalt samarbeid med forskere på WUN- universitetene.</p> <p>Tilrettelegge faglig, praktisk og økonomisk for lengre utenlandsopphold.</p>	<p>FA</p> <p>Fakultetene</p>
<p>DELMÅL 6: Ta mer i bruk digitale undervisningsverktøy for å nå studenter utenfor UiB (MOOCs, Streaming, Webinar, etc....)</p>	<p>Produsere minst to høykvalitets digitale nettkurs (MOOCs) årlig</p> <p>Sikre at kompetanse innen videoproduksjon ved UiB blir styrket for å møte økt behov for digitalisering.</p>	<p>DigUiB</p>
<p>DELMÅL 7: Omtale av UIBs faglige virksomhet i verdens 10 mest leste engelskspråklige nettaviser minst én gang i</p>	<p>Det må settes av tilstrekkelig med ressurser til engelskspråklig kommunikasjonsarbeid for at UIB skal styrke sitt internasjonale</p>	<p>KA</p>

måneden (New York Times, The Daily Mail, etc.)	gjennomslag.	
DELMÅL 8: Bidra til en mer bevisst bruk av virtuelle møter og konferanser for å styrke internasjonale dimensjonen i virksomheten	Bedre utnyttelse videokonferanserom. Bedre ansattes kunnskap om muligheter innen våre digitale nettverkssystem.	DigUiB,IT

VERDEN I UIB		
DELMÅL	HOVEDAKTIVITETER	ANSVARLIG
DELMÅL 1: Styrke UiBs posisjon i den internasjonale konkurransen om de beste forskerne på alle fakultet.	Hovedregelen er at alle vitenskapelige stillinger skal lyses ut internasjonalt. Aktiv talentspeiding og målrettet bruk av forskernes internasjonale nettverk Rask og oversiktlig tilsetningsprosedyre og god administrativ støtte for ansatte med utenlandsk bakgrunn.	Fakultetene, Internasjonalt senter
DELMÅL 2: UiB skal tiltrekke seg de beste internasjonale studentene, særlig på masternivå.	Styrke status ved bruk av oppholdsstipend Styrke kontakten ved våre alumner i utlandet via alumnusnettverket og lokale arrangement i utlandet. Utarbeide en forpliktende tiltaksplan innen internasjonal studentrekruttering, med tydelige prioriteringer og ansvarsfordeling. Alle fakultet bør som hovedregel tilby fullstendige masterprogram som kan gjennomføres i sin helhet på engelsk	SA Internasjonalt senter Fakultetene, SA
DELMÅL 3: UiB skal være et eksellent vertskap for internasjonale studenter, ansatte og gjester.	Alle fakultet skal utvikle en skriftlig vertskapsplan for mottak, oppfølging og sosial integrering for utenlandske studenter og ansatte. Legge vekt på mangfold i all form for rekruttering. Legge til rette for at alle faste ansatte med utenlandsk bakgrunn skal lære norsk innen 2 år. Styrke tjenestene til innreisende ansatte gjennom etablering av et nytt internasjonalt senter Interninformasjon skal etter hovedregelen være tilgjengelig også på engelsk. Utvikle en plan for å øke antall gjesteboliger. Opprettholde boliggarantien for innreisende studenter.	Internasjonalt senter Fakultetene Fakultetene Fakultetene Fakultetene, SA Internasjonalt senter Fakultetene
DELMÅL 4: Øke antall innreisende studenter med 20 prosent fra 2015-nivå.	Følge opp tiltaksplan for rekruttering av internasjonale studenter. De fleste fagenheter skal tilby engelskspråklige emner/kurspakker som utgjør minst et fullt semesterstudium	Fakultetene Fakultetene
DELMÅL 5: UiB skal bidra aktivt for at	UiB skal ha en egen rekrutteringsplan rettet mot flyktninger i Norge	Internasjonalt senter

flykninger i Norge skal få utdanning.		
---------------------------------------	--	--

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 19.05.16
FU-sak: 10/16		Arkivsaknr.:

FU 10/16   Utarbeidelse av handlingsplan for forskerutdanningen 2016-2022

Innledning

Universitetsstyret vedtok på møte 11.02.2016 at det skal utarbeides en handlingsplan for forskerutdanningen for perioden 2016-2022. Det ble også vedtatt at handlingsplanen skal følge en fastlagt mal. Handlingsplanen skal behandles på møte i universitetsstyret 2. juni.

Utkast til handlingsplan for forskerutdanning ble lagt frem for diskusjon og innspill i Dekanmøtet 2. mai. Vedlagte utkast er revidert med innspill fra dette møtet.

Utkastet til handlingsplanen for forskerutdanning omhandler forskerutdanningen som leder frem til ph.d.-graden. Den omhandler altså ikke forskere i postdok-stilling selv om disse også er i en kvalifiseringsstilling. Handlingsplanen skal revideres i 2019.

Denne handlingsplanen så vel som utkastet til ny handlingsplan baserer seg på Salzburg I og II erklæringen. Som del av Organisasjonsutviklingsprosjektet ved UiB la arbeidsgruppen for delprosjekt 7 frem rapporten «Forskerutdanningen –Tilrettelagt for faglige ambisjoner og god gjennomføring» i mars 2015. Utkast til handlingsplan viderefører flere tiltak som først ble utredet i denne rapporten.

Utkastet til handlingsplan er delt inn i 5 innsatsområder:

- Akademisk utvikling: Forskerutdanningen skal kontinuerlig jobbe for at kandidatene våre har de beste forutsetningene for akademisk utvikling.
- Karriereutvikling for doktorgradskandidater: Kandidatene skal gis kunnskaper om karriereutvikling både i akademia og arbeidsmarkedet for øvrig.
- Doktorgradsveiledning: Nye og erfarne doktorgradsveiledere skal ha et tilbud for å utvikle og videreutvikle sin kompetanse på doktorgradsveiledning.
- Internasjonalisering: Kandidatene skal gis muligheter til internasjonale forskningsopphold og nettverksutvikling.
- Innovasjon: Forskerutdanningen skal bidra til at offentlige og private bedrifter øker sin innovasjon og forskningskompetanse.

Avdelingsdirektørens kommentar

Forskerutdanningen ved UiB er inn i en positiv utvikling med en økning i antall disputaser i 2015. Programmet er preget av svært god gjennomstrømning, jevn kjønnsbalanse, en

tilfredsstillende andel internasjonale kandidater. UIB har likevel utfordringer knyttet til fallende publiseringstall for stipendiatene og et beskjedent antall ph.d.-kandidater som drar ut på et lengre utenlandsopphold.

Forrige handlingsplan for forskerutdanningen «Fra livsverk til karrierestart» fungerte i perioden 2008-2015 og ble sist revidert i 2013. Som et av de prioriterte områdene ved UiBs er det naturlig at det utarbeides en ny handlingsplan for forskerutdanning som er i tråd med de mål som er nedfelt i UiBs nye institusjonelle strategi.

Dette er lagt til grunn for utkastet som med dette legges frem for utvalget for drøfting og med følgende forslag til vedtak:

Forskningsutvalget slutter seg til det fremlagte utkast til Handlingsplan for forskerutdanningen, med de innspill som fremkom i møtet

FORSKER- UTDANNINGEN

UiB skal tilby forskerutdanning av høy internasjonal kvalitet i alle fagmiljøer. Forskerutdanningen skal legge til rette for forskning av høy faglig og etisk standard.

UiBs doktorgradskandidater lykkes i å fullføre sine doktorgradsprosjekt på normert tid. UiB har som målsetning at om lag 250 ph.d.-kandidater skal disputere årlig ved utgangen av handlingsplansperioden. Ph.d.-kandidatene skal bidra aktivt i nasjonale og internasjonale forskernettverk. UiB vil legge til rette for at doktorgradskandidatene våre kan dra ut på internasjonale forskningsopphold. Forskerutdanningen skal knyttes tett opp mot UiBs fremragende forskningsmiljøer og være åpen for tverrfaglige prosjekter. Gjennom publisering og formidling skal doktorgradskandidatene bidra til at forskningen kommer samfunnet til nytte. UiB skal legge til rette for ph.d.-forskning i skjæringspunktet mellom universitetet og omverden og fremme innovasjon. Innen 2025 skal 90 prosent av kandidatene ha relevant jobb to år etter fullført utdanning.

Handlingsplanen gjelder for forskerutdanning som leder frem til ph.d.-graden og skal revideres i 2019.

Innsatsområder

Gjennom følgende innsatsområder skal forskerutdanningen ved UiB oppnå sine strategiske målsetninger:

Akademisk utvikling: Forskerutdanningen skal kontinuerlig jobbe for at kandidatene våre har de beste forutsetningene for akademisk utvikling.

Karriereutvikling for doktorgradskandidater: Kandidatene skal gis kunnskaper om karriereutvikling både i akademia og arbeidsmarkedet for øvrig.

Doktorgradsveiledning: Nye og erfarne doktorgradsveiledere skal ha et tilbud for å utvikle og videreutvikle sin kompetanse på doktorgradsveiledning.

Internasjonalisering: Kandidatene skal gis muligheter til internasjonale forskningsopphold og nettverksutvikling.

Innovasjon: Forskerutdanningen skal bidra til at offentlige og private bedrifter øker sin innovasjon og forskningskompetanse.

INNSATSOMRÅDER FOR UiBs SATSNING PÅ FORSKERUTDANNING 2016–2022

A. Innsatsområde: Akademisk utvikling for doktorgradskandidater

Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: UiB skal rekruttere de fremste forskningstalentene til ph.d.-programmet	<p>Utrede utvikling av forskerlinjer innenfor profesjonsfagene</p> <p>Vurdere om opptakskriteriene til ph.d.-programmet er hensiktsmessige.</p> <p>Internasjonal markedsføring av stipendiatstillinger.</p>	Fakulteter
Delmål 2: UiBs disputerte kandidater skal være i forskningsfronten innenfor sitt fagområde	UiB videreutvikler sitt kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen.	Forskningsadministrativ avdeling
Delmål 3: UiBs ph.d.-kandidater skal ha gode kunnskaper om forskningsetikk og kan anvende denne kunnskapen i egen forskning og publisering.	<p>Utrede UiBs etikkopplæring for ph.d.-kandidater og styrke kurstilbudet hvor det er nødvendig.</p> <p>Utvikle kurs i akademisk skriving.</p>	<p>Forskningsadministrativ avdeling</p> <p>Senter for vitenskapsteori</p> <p>Fakulteter</p>
Delmål 4: UiBs ph.d.-kandidater skal inngå i et aktivt forskningsmiljø.	UiB vil fortsette sin satsing på forskerskoler og forskningsgrupper hvor ph.d.-kandidatene inngår.	Fakulteter

B. Innsatsområde: Karriereutvikling for doktorgradskandidater

Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: UiBs doktorgradskandidater skal ha gode kunnskaper om hvilke karrieremuligheter som eksisterer både innenfor og utenfor academia samt hvordan egen karriere kan utvikles.	<p>Karrierekartlegging: Gjennomføre alumnisurveyer for å kartlegge kandidatenes karriere og deres tilfredshet med forskerutdanningen.</p> <p>UiB skal lage en karriereutviklingsveileder til bruk i fagmiljøene.</p> <p>Utvikle kurs i hvordan skrive gode søknader om forskningsmidler.</p>	<p>Forskningsadministrativ avdeling</p> <p>HR</p> <p>Biblioteket</p>

Utkast

	Utvikle kurs i bibliometri og publisering Opprette et talentutviklingsprogram for doktorgradskandidater.	Fakulteter
Delmål 2: UiBs forskerutdanning skal være rettet mot hele arbeidsmarkedets behov for forsknings og utviklingskompetanse.	Utvikle kurs for kandidater som ønsker en karriere utenfor academia: bevisstgjøring på egen kompetanse, generiske ferdigheter, arbeidslivets behov og jobbsøking. Promotere forskerutdanningen (også næring og offentlig ph.d.) mot arbeidsmarkedet.	Forskningsadministrativ avdeling HR Fakulteter

C. Innsatsområde: doktorgradsveiledning

Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: UiBs doktorgradsveiledere skal ha kurstilbud i doktorgradsveiledning av høy kvalitet og med tilstrekkelig kapasitet.	Styrke Program for universitetspedagogikk kurs i Forskningsveiledning både med hensyn til kapasitet og pedagogisk innhold. Utvikle digitalt undervisningsinnhold.	Institutt for pedagogikk
Delmål 2: Doktorgradsveiledere skal ha tilstrekkelige og oppdaterte kunnskaper om regler, retningslinjer og prosedyrer innenfor forskerutdanningen.	Utvikle e-kurs i regler, retningslinjer og prosedyrer for forskerutdanningen. E-kurset vil ha felles og fakultetsspesifikk komponent.	Forskningsadministrativ avdeling Fakulteter
DELMÅL 3: UiB skal ha arenaer hvor doktorgradsveiledere kan utveksle erfaringer og få faglig påfyll om veiledning.	Fakultetene, med bistand fra u-ped, vil utvikle fagnære seminaropplegg for erfaringsutveksling og kompetansebygging innenfor doktorgradsveiledning.	Fakulteter Institutt for pedagogikk
DELMÅL 4: UiBs faglige ledelse skal legge til rette for videreutvikling av veiledningskompetansen.	UiB oppretter et forum for doktorgradsveiledning hvor formålet skal være å bidra til styring av UiBs tilbud i veilederopplæring samt erfaringsutveksling.	Prorektor Forskningsutvalget

D. Innsatsområde: internasjonalisering		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: Minst 50 % av kandidatene skal ha internasjonalt forskningsopphold av varighet lengre enn en måned i sin doktorgradsperiode.	<p>UiB vil utrede hvordan universitetet kan legge bedre til rette for utenlandsopphold for ph.d.-kandidater.</p> <p>Universitetet vil utrede en stipendordning for utenlandsopphold for ph.d.-kandidater.</p> <p>UiB vil forbedre informasjon om utenlandsopphold på forskerutdanningen sine nettsider.</p>	Forskningsadministrativ avdeling
Delmål 2: UiB skal tilrettelegge for internasjonal medveiledning av doktorgradskandidater.	Professor II ordningen brukes aktivt til doktorgradsveiledning.	Fakulteter
Delmål 3: UiB er en pådriver for å utvikle internasjonalt doktorgradssamarbeid.	<p>UiB vil bruke nasjonale og internasjonale ordninger for å utvikle internasjonalt samarbeid om forskerutdanning.</p> <p>UiB vil inngå fellesgradsavtaler hvor dette er hensiktsmessig.</p> <p>Forbedre informasjon om internasjonale ph.d.-kurs.</p> <p>Forbedre kursinformasjon for innreisende ph.d.-kandidater.</p>	<p>Forskningsadministrativ avdeling</p> <p>Fakulteter</p>

E. Innsatsområde: Forskerutdanningen skal bidra til innovasjon		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: Forskerutdanningen skal bidra til forskningsdrevet innovasjon	<p>Promotere nærings- og offentlig-ph.d.-ordningen til regionale og nasjonale bedrifter.</p> <p>Forskerutdanning skal være en sentral komponent i UiBs sentre for forskningsdrevet innovasjon.</p> <p>Utrede en ordning sammen med BTO om inkubatorplasser for fullførte ph.d.-prosjekt som har innovasjons og kommersielt potensiale.</p> <p>Utvikle innovasjonskurs for doktorgradskandidater.</p>	<p>Forskningsadministrativ avdeling</p> <p>Kontor for samfunnskontakt</p> <p>Fakulteter</p>
Delmål 2: Forskerutdanningen skal bidra til entreprenørskap.	Etableringsstipend/program for kandidater som har en forskningsbasert idé med forretningspotensiale (løst basert på NFRs FORNY-program).	Forskningsadministrativ avdeling

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato : 19.05.16
FU-sak:	11/16	Arkivsaknr.:
Møtedato:		

FU 11/16 Forskningsmeldingene 2015

---

1 INNLEDNING

I brev av 20.12.2015 ble fakultetene og Universitetsmuseet bedt om utarbeide forskningsmelding, forskerutdanningsmelding og utdanningsmelding med frist 10.4.2016, med sikte på behandling universitetsstyret i første halvår 2016.

For universitetsledelsen er det viktig at meldingene har et hensiktsmessig format som sikrer effektiv rapportering og tydelig får fram satsinger og resultat, styrker og svakheter. Meldingene bør ikke være mer enn 6 sider totalt. Det er utarbeidet egne maler for meldingene der fakultetene ble bedt om å rapportere på følgende forhold knyttet til forskningsvirksomheten:

- Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.
- Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging.
- Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte), samt oppfølging av fagevalueringer fra 2014.
- Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur (oppgraderinger/nyinvesteringer) og tiltak for optimalisert utnyttelse og tilgjengeliggjøring av infrastrukturer for interne og eksterne brukere.
- Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon2020 og annen ekstern finansiert virksomhet
- Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

Nedenfor gis en gjennomgang av en del trekk ved fakultetenes forskningsmeldinger, samt en omtale av publiseringsevne i 2015. Det vises forøvrig til fakultetenes forskningsmeldinger som følger vedlagt.

2 FAKULTETENES FORSKNINGSMELDINGER

2.1 Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingene for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Fakultetene melder om aktiv oppfølging av strategiske planer og faglige prioriteringer som kan styrke og videreutvikle universitetsforskningens kvalitet og mangfold. Arbeidet med å avklare og organisere oppfølging av UiBs hovedinnsatsområder, Marin forskning og Utviklingsrelatert forskning har utløst stor aktivitet.

Samarbeid med interne og eksterne partnere om strategisk viktige tverrfaglige satsninger vil prege fakultetene både i 2016 og på lengre sikt. Fakultetene vil legge vekt på økt antall og høyere kvalitet på søknader om ekstern finansiering fra nasjonale og internasjonale finansieringskilder. Etablering, utnyttning

og oppbygging av infrastruktur for forskning er sentralt for flere fakultet. God forskningsledelse, bl.a. gjennom særskilte kurs og opplæringsprogram, er en prioritert oppgave.

2.2 Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv – lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Fakultetene gir uttrykk for klare og langsiktige ambisjoner om samarbeid med anerkjente fagmiljøer, nasjonalt og internasjonalt, som kan bidra til å heve universitetsforskningens kvalitet. Dette kommer bl.a. til uttrykk gjennom klare prioriteringer av klyngesamarbeid i Bergen og på Vestlandet. Enkelte av satsningen er direkte knytte til UiBs hovedsatsingsområder. Flere marine miljøer på Marineholmen og er sentral i arbeidet med Havbyen Bergen og konseptvalgutredningen om marin samlokalisering. Videreutvikling av infrastruktur som forskningsfartøy, feltstasjoner og laboratorier sammen med samarbeidspartnere er avgjørende for Bergen som marin forskningsby. Innen klima er det et tett samarbeid i regionen, med et klimaforskningsmiljø i verdensklasse med stor prosjektaktivitet, også i polare områder. Innen energi er det etablert et samarbeid gjennom Science City Bergen om tiltak for å styrke forskning, utdanning, nyskaping og teknologiutvikling. Nevnes må også Media City Bergen, som er under etablering. Dette er en slagkraftig internasjonal satsing på forskning og innovasjon innen medie-, kultur- og teknologi. Forskningssamarbeidet kan også være nærmere knytte til enkeltdisipliner som middelalderklyngen ved Det humanistiske fakultet og planene om å etablere et forskningsmiljø knyttet til skatterett på Vestlandet ved Det juridiske fakultet.

Det er et uttalt behov for og ønske om å utvikle samarbeidet med Bergen Teknologioverføring (BTO).

2.3 Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk

Fakultetene arbeider aktivt og strategisk med å etablere og utvikle forskergrupper. Satsingen preges videre av egne kurs og utviklingsprogram for strategisk forskningsledelse, strategiseminar og jevnlig strategiske drøftinger. Det medisinsk-odontologiske fakultet vil i 2016 etablere et postdoktorprogram med tema som forskningsledelse, forskningsetikk, forskning i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv, innovasjon, kommunikasjon, karriereplanlegging.

2.4 Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsninger (pågående og planlagte) samt oppfølging av fagevalueringer fra 2014

Tverrfaglige samarbeid i forskning er sentrale ved alle fakultet. Fagmiljøenes evne til samarbeid på tvers av disiplinrensere er en viktig faktor i utviklingen av prosjekter som kan oppnå ekstern finansiering. Det arbeides aktivt for å etablere prosjekter på tvers av forskergrupper og nettverk. Dette gjenspeiles i hele universitets faglige bredde, med etablering av målrettet samarbeid, til dels og senterdannelser, med utgangspunkt i og forskningsområder som bl.a. antropologi, energi, og læringsanalyse og ernæring. Flere fakultet peker på samarbeid med helsefagene som et vekstområde.

2.5 Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur (oppgraderinger/nyinvesteringer) og tiltak for optimalisert utnyttelse og tilgjengeliggjøring av infrastrukturer for interne og eksterne brukere

UiB overtar språksamlingene fra UiO i 2016 på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, med et særlig behov for større investeringer i maskinvare, programvare og lisenser. Det humanistiske fakultet har opprettet et særskilt utvalg for arkiver og samlinger. Ved fakultetene legges stadig større vekt på oppbygging og en effektiv organisering av infrastruktur. I enkelte tilfelle inkluderer dette også nasjonal ressurser. Det legges stor vekt på nyanskaffelser og oppdateringer samt å sikre effektiv drift. Ved Det medisinsk-odontologiske fakultet er kjernefasiliteter plassert på og administrert av instituttene, men tilgjengelige for eksterne brukere. De fleste plattformene her har system for bestilling og brukerbetaling, og det rapporteres om økning i bruken av fasilitetene.

2.6 Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horisont 2020 og annen ekstern finansiert virksomhet

Fakultetene arbeider systematisk og langsiktig for å øke deltakelse i Horisont 2020 samt søkningen til Forskningsrådet. Målet er å øke omfanget og bredden i universitetets samlede bidrags- og oppdragsvirksomhet. Fakultetene legger stor vekt på støtte til utarbeidelse av søknader, både gjennom opplæring og koordinering av egne administrative ressurser og samarbeid med Forskningsadministrativ avdeling og det nye BOA-teamet. Etablering av Local Contacts Points ved FA har blitt svært positivt mottatt. I 2015 ble det nedlagt mye arbeid med søknader fra fagmiljøer om å få status som senter for fremragende forskning (SFF).

Det samfunnsvitenskapelige fakultet bemerker at til tross for generelt god søknadsaktivitet til de ulike finansieringskildene er suksessraten lav, både i Horisont 2020, Forskningsrådet og ved andre finansieringskilder.

2.7 Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

Fakultetenes melding følger utviklingen i publiseringen med økende oppmerksomhet. Meldingen er utarbeidet før publiseringstallene for 2015 ble gjort kjent. I tilknytning til styrking av publiseringen på nivå 2 bemerkes likevel at det er en utfordring at publiseringsproduktiviteten er skjevt fordelt i den vitenskapelige staben. Det meldes videre om ulike incentivordninger som er ment å stimulere til økt publisering på nivå 2, bla om publisering som kriterium for tildeling av driftsmidler til forskergrupper.

For øvrig omtale av publisering viser til eget avsnitt nedenfor.

3 VITENSKAPELIG PUBLISERING - ANTALL PUBLIKASJONER, FORFATTERANDELER OG PUBLIKASJONSPØENG

Nedenfor følger enkelte tabeller som viser utvikling i publikasjonspoeng innen universitets- og høyskolesektoren, samt tilførende kommentarer.

Tabell 3.1 viser publikasjonspoeng innen universitets- og høyskolesektoren. Universitetet i Oslo bidrar sterkest med 26,5 % i 2015 etterfulgt av Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (19,9 %), Universitetet i Bergen (13,9 %) og Universitet i Tromsø (8,1 %). Til sammen står landets universitetene for 80,5 % av publikasjonspoengene i UH-sektoren. Institusjonene som nylig har fått universitetsstatus, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Stavanger, Universitetet i Agder og Universitetet i Nordland, hadde i 2015 andeler på mellom 1,3 % og 4,3 %, og de statlige høyskolene 13,1 %.

Tabellen viser også utviklingen av publikasjonspoeng i 2015 sammenliknet med 2014. Den nye modellen for beregning av poeng har gitt små endringer i fordeling av poeng. Vi ser en svak økning på 2,1 % for universitetene (UiB 1,1 % og UiO 1,2 %). De statlige høyskolene derimot har svekket sin posisjon (-1,5 %).

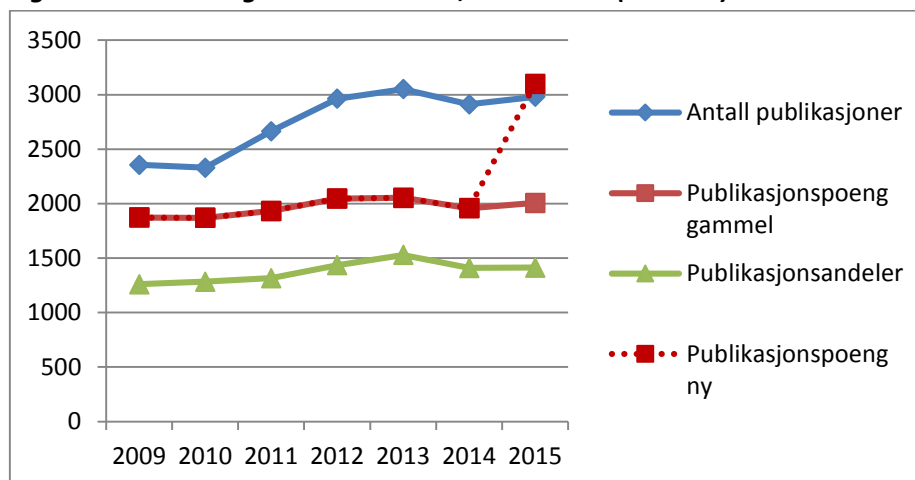
Tabell 3.1 Vitenskapelig publisering¹ i universitets- og høyskolesektoren 2015, antall og andel publikasjonspoeng for utvalgte universiteter og relativ utvikling fra 2014. (DBH)

Enhet	Publikasjonspoeng 2015	Andel poeng 2015	Andel poeng 2014	Endring andel poeng
Totalt:	21 983.4	100.0%	100.0%	0.0%
Universiteter	17 704.7	80.5%	78.4%	2.1%
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	948.1	4.3%	4.4%	-0.1%
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	4380.6	19.9%	19.8%	0.1%
Universitetet i Agder	683.0	3.1%	3.6%	-0.5%
Universitetet i Bergen	3058.4	13.9%	12.8%	1.1%
Universitetet i Nordland	284.0	1.3%	1.1%	0.2%
Universitetet i Oslo	5826.9	26.5%	25.2%	1.3%
Universitetet i Stavanger	739.1	3.4%	3.3%	0.1%
Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet	1784.4	8.1%	8.2%	-0.1%
Statlige vitenskapelige høyskoler	606.5	2.8%	2.3%	0.5%
Statlige høyskoler	2 878.0	13.1%	14.6%	-1.5%
Private vitenskapelige høyskoler	414.9	1.9%	3.0%	-1.1%
Private høyskoler	379.3	1.7%	1.6%	0.1%

¹Omfatter samlet vitenskapelig publisering (vitenskapelige monografier/bøker, vitenskapelige artikler i tidsskrifter, serier og antologier).

For Universitetet i Bergen er utviklingen de siste årene gjengitt i figur 3.1. Figuren viser poengsum både etter ny og gammel beregningsmodell. Ny beregningsmodell gir litt over 3000 poeng, mens den gamle metoden resulterer i litt over 2000 poeng. Det har ellers vært ubetydelige endringer i publiseringsaktiviteten sammenlignet med fjoråret. Vi ser likevel en svak økning for oppnådde poeng (etter gamle metoden), publikasjoner og publikasjonsandeler.

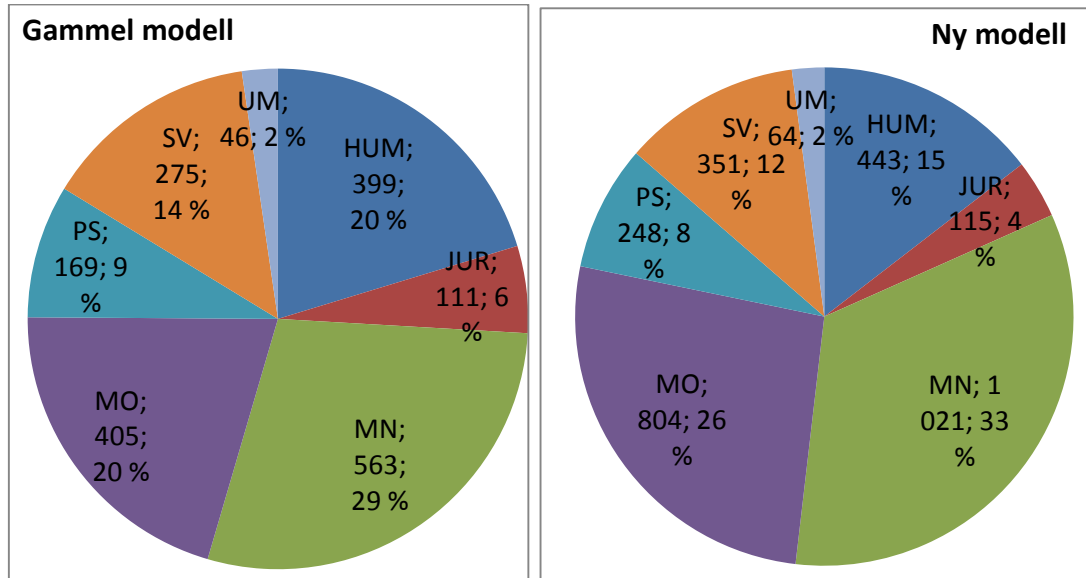
Figur 3.1 Publiseringstrender ved UiB, 2009-2015. (CRISTin¹)

¹Tallene i CRISTin avviker noe fra de offisielle tallene i DBH. For Publikasjonspoengene utgjør dette 40 poeng etter ny beregningsmodell. Dette skyldes at CRISTin inkluderer poeng også for avdelinger som ikke er en del av RBO.

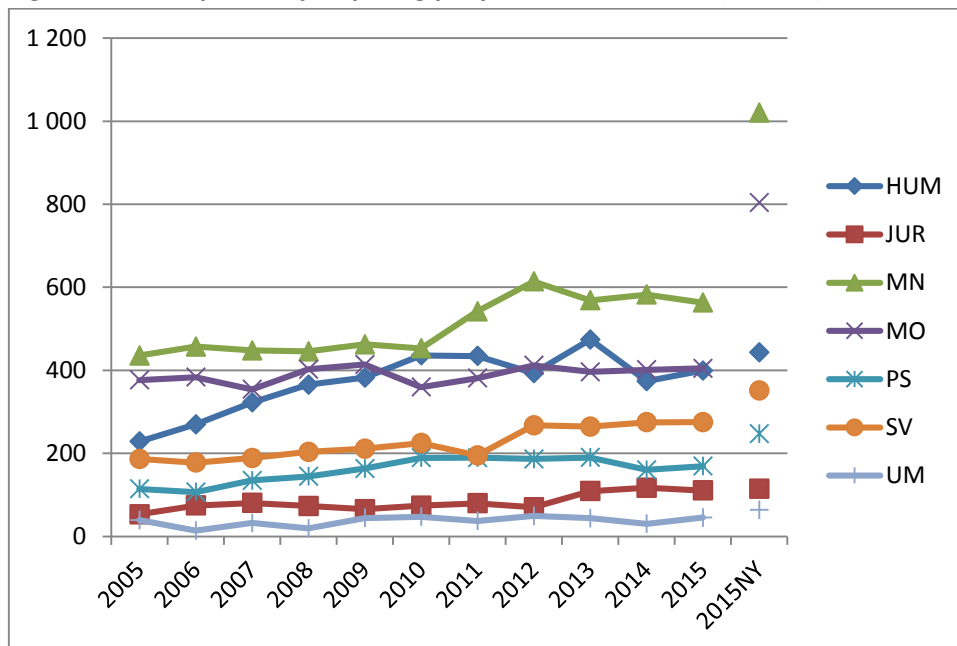
I figur 3.2 er det vist hvordan UiBs publikasjonspoeng fordeler seg per fakultet. I 2015 bidro Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet med flest poeng, og stod for 33 % (29 %) av totalen. Derneft følger Det medisinsk-odontologiske fakultet med 26 % (20 %) og Det humanistiske fakultet med 15 % (20 %). Tall i parentes er tall beregnet gammel metode.

Figur 3.2 Antall publikasjonspoeng per fakultet 2015 etter gammel og ny beregningsmodell (CRISTin).

Vi ser at den nye måten å beregne publikasjonspoeng belønner fagmiljøer med ekstern (internasjonal) samforfatterskap. Dette gjelder for eksempel Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet og Det medisinsk-odontologiske fakultet), mens andre fakultet, der det ikke er kultur for sampublisering får relativt sett mindre uttelling.

Figur 3.3 Antall publikasjonspoeng per fakultet 2005-2015 (CRISTin).

Tabell 3.2 viser gjennomsnitt antall publikasjonspoeng per undervisnings-, forsknings- og formidlingsstilling (fagårsverk, UFF) og per førstestilling for de siste to år. Totalt utgjorde antall publikasjonspoeng per fagårsverk 1,5 for UiB. Det er lavere enn ved UiO (1,7), men høyere enn ved NTNU (1,4) og UiT (0,8). Produktiviteten på fakultetsnivå er lavest ved Det humanistiske fakultet (1,1), mens den er høyest ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Det medisinsk-odontologiske fakultet og Universitetsmuseet i Bergen (1,7). Forholdene var annerledes med den gamle modellen.

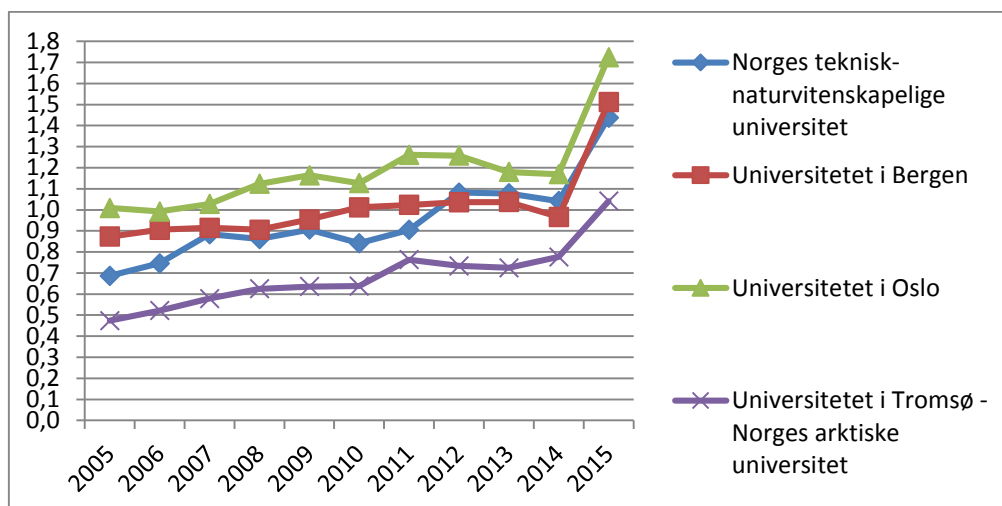
Tabell 3.2 Antall publikasjonspoeng per fagårsverk (UFF*) og førstestilling** for perioden 2014 og 2015 (DBH).

	Poeng per UFF-årsverk		Poeng per førstestilling	
	2014	2015	2014	2015
Universitetet i Bergen	1.0	1.5	1.5	2.3
Det humanistiske fakultet	0.9	1.1	1.5	1.8
Det juridiske fakultet	1.4	1.4	2.3	2.3
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	1.0	1.7	1.6	2.6
Det medisinsk-odontologiske fakultet	0.8	1.6	1.2	2.4
Det psykologiske fakultet	1.0	1.7	1.7	2.7
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	1.2	1.5	1.7	2.2
Universitetsmuseet i Bergen	0.8	1.7	1.4	2.6
NTNU	1.0	1.4	1.9	2.6
Universitetet i Oslo	1.2	1.7	1.9	2.8
Universitetet i Tromsø	0.8	1.0	1.3	1.8
Totalt	1.0	1.5	1.7	2.5

* Undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger (UFF). Inkluderer stillingene nevnt under i tillegg til høyskolelærer, høyskolelektor, universitetslektor, amanuensis, universitetslektor, stipendiat. ** Følgende stillinger inngår: Professor, førsteamanuensis, høyskolelektor, forsker, førstelektor, postdoktor, undervisningsdosent, dosent, professor II, forskningssjef. Merk at «forsker» og «forskningssjef» ikke var med i denne kategorien i tidligere versjoner av rapporten.

Figur 3.4 viser produktivitetstrenden for de fire breddeuniversitetene målt i publikasjonspoeng per fagårsverk. For hele perioden har produktiviteten økt noe de første årene men flatet ut etter hvert. Tall for 2015 kan ikke sammenliknes med årene før. De årlige variasjoner er ellers små, og universitetene holder sin relative plass.

Figur 3.4 Antall publikasjonspoeng per fagårsverk (UFF) ved de fire breddeuniversitetene, 2005-15 (DBH).

Modellen for beregning av publikasjonspoeng i finansieringsmodellen for universiteter og høyskoler er ment å være fagnøytral. Det vil si at innsats krediteres likt uavhengig av fagtilhørighet. Imidlertid ser vi at slik er ikke tilfellet hverken før eller etter omlegging av beregningsmetoden. Produktivitetstallene er derfor ikke direkte sammenliknbare på tvers av fagområder.

Avdelingsdirektørens kommentarer

Meldingene gir god informasjon og klare indikasjoner på viktige felt i universitetsforskningen. Det kan være særlig grunn til å peke på utviklinger av fagklyngeromtalen som synes å ha blitt en enda tydeligere del av målene som fakultetene setter for sin forskning. Dette gir en nærmere sammenheng mellom strategi, prioriteringer og konkrete tiltak. Dette er tydelig på flere områder, særlig i forhold til partnere i Bergen og på Vestlandet. Samlokalisering av marin forskning, Bergen Science City og Media City Bergen er satsinger der fagmiljøer ved UiB har avgjørende roller.

I det internasjonale samarbeidet er kollegiale kontakter og nettverk mellom enkeltforskere fortsatt dominerende. Det er likevel grunn til å peke på at ekstern finansiering prioriteres høyt av alle fakultet, med særlig vekt på SFF, ERC og H2020. Støtteapparatet for søknader og drift av eksterne er styrket.

Fakultetene melder om klare mål og satstinger, men ikke om svakheter slik det bes om i bestillingsbrevet. Tilbakemeldingene gir dermed ikke et fyllestgjørende bilde av de mest krevende utfordringer som knytter seg til forskningen ved UiB.

Avdelingsdirektøren legger med dette frem fakultetenes forskningsmeldinger til orientering og anbefaler utvalget å gjøre følgende vedtak:

- 1) Forskningsutvalget tar fakultetenes forskningsmeldinger til orientering.
- 2) Utvalget ber om at fakultetenes forskningsmeldinger inngår i grunnlaget for utarbeidelsen av UiBs budsjettforslag for 2017 og brukes aktivt i utarbeidelse av tiltak og handlingsplaner fremover.

Vedlegg

Fakultetenes og Universitetsmuseets forskningsmeldinger 2015

**Forskningsadministrativ avdeling
Mai 2016**

UNIVERSITETET I BERGEN
Det humanistiske fakultet

FORSKNINGSMELDINGEN 2015

OPPFØLGING AV PRIORITERINGER OMTALT I FORSKNINGSMELDING FOR 2014 OG PLANER OG PRIORITERINGER FOR 2016

Fakultetet vil ha en ledende rolle i UiBs middelalderklynge. Fakultetet skal arbeide med etableringen av klyngen i 2016. Satsingen på middelalderstudier skal involvere mange fagmiljøer. Fakultetet har startet et strategisk arbeid med å profilere dette feltet blant annet ved å arrangere en større internasjonal tverrfaglig konferanse i november 2015.

Fakultetet fortsetter arbeidet for å styrke HF-forskningens deltakelse i andre av UiBs fellessatsinger, deriblant humanistisk forskning rettet mot helsefagene. Fakultetet vil arbeide for å styrke tverrfaglig forskningssamarbeid på tvers av disiplin- institutt- og fakultetsgrenser.

PRIORITERT FORSKNINGSSAMARBEID MED ANDRE FORSKNINGSinSTITUSJONER SAMT SAMFUNNS- OG NÆRINGS LIV - LOKALT, NASJONALT OG INTERNASJONALT

Fakultetet har som mål at fagmiljøene skal hevde seg internasjonalt og samarbeide med anerkjente forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Alle instituttene rapporterer om omfattende samarbeid med forskningsinstitusjoner i inn- og utland. Det er et godt samarbeid med andre fakulteter ved UiB, andre universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. En middelalderklynge vil åpne for et tettere samspill med regionen, skolene og museumssektoren, og også for en tverrfaglig og tverrfakultær videreutvikling av forskningsmiljøene ved Universitetet i Bergen. Fakultetet vil også arbeide for å bidra solid inn i UiBs satsingsområder.

ARBEID FOR Å STYRKE FORSKNINGSLEDELSE, ORGANISERING OG STRATEGISK PLANLEGGING

Enhetene arbeider med å utvikle forskergruppestrukturen, også med tanke på å utvikle eksterntfinansierte prosjekter. Enhetene ved fakultetet bruker medarbeidersamtalene og andre kanaler til aktivt å oppfordre forskere med særlig erfaring og kompetanse til å ta lederskap gjennom opprettelse og videreutvikling av forskergrupper og utvikling av større eksterntfinansierte prosjekter. Fakultetets forskningsrådgivere har etablert et kontaktorgan med ansvar for å samordne informasjon og støtte til forskerne. Fakultetets BOA-gruppe, som ble opprettet i 2015, fungerer godt.

TVERRFAGLIGE OG FLERFAGLIGE INITIATIV OG SATSINGER (PÅGÅENDE OG PLANLAGTE), SAMT OPPFØLGING AV FAGEVALUERINGER FRA 2014

Forskningen ved Det humanistiske fakultet er både disiplinorientert og flerfaglig og inngår også i ulike tverrfaglige initiativer. Fagmiljøenes evne til samarbeid på tvers av disiplingrenser er en viktig faktor i utviklingen av prosjekter som kan oppnå eksternt finansiering. Fakultetet fortsetter arbeidet for å styrke den humanistiske forskningens deltakelse i andre av UiBs fellessatsinger. Humanistisk forskning rettet mot helsefagene og medisin er et vekstområde internasjonalt og i sterk utvikling i flere av fakultetets fagmiljøer. Fakultetet vil arbeide for at større og tverrfaglige forskergrupper og forskernetverk opprettes, også på tvers av institutt- og fakultetsgrenser. Ved hjelp av blant annet fakultetets tverrfakultære sentre SKOK og SVT bidrar fakultetet aktivt til å styrke kvaliteten i forskningen ved UiB gjennom å utvikle og integrere etiske, globale og kjønnsperspektiver.

Det var ingen fagevalueringer i 2015. Forskningsrådet startet arbeidet med en nasjonal evaluering av all humanistisk forskning i Norge, som skal gjennomføres i perioden 2015-2017.

PRIORITERTE INVESTERINGER I FORSKNINGSinFRASTRUKTUR (OPPGRADERINGER/NYINVESTINGER) OG TILTAK FOR OPTIMALISERT UTNYTTELSE OG TILGJENGELIGGJØRING AV INFRASTRUKTURER FOR INTERNE OG EKSTERNE BRUKERE

Arkiver og samlinger er viktige forskningsressurser for HF. Flere av fakultetets institutter har ansvar for unike forskningsarkiver og samlinger og trenger ressurser til vedlikehold, kuratering, tilvekst, digitalisering og teknisk drift. LLE tok i 2014 i samråd med fakultets- og universitetsledelsen initiativ for å lokalisere Språksamlingene og Norsk Ordbok til instituttet. UiB overtar språksamlingene fra UiO i 2016 på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. LLE har

i den forbindelse meldt inn behov for større investeringer i maskinvare, programvare og lisenser. Fakultetet har nå opprettet et særskilt utvalg for arkiver og samlinger, og vil i 2016 bidra aktivt i UiBs infrastrukturutvalg og samarbeide med Universitetsbiblioteket om digitalisering og tilgjengeliggjøring av alle HFs arkiver og samlinger. Det ble i 2015 etablert et tørrlaboratorium for forskning og undervisning i det arkeologiske fagmiljøet.

ARBEID FOR MOBILISERING OG ØKT DELTAKELSE I HORIZON 2020 OG ANNEN EKSTERN FINANSIERT VIRKSOMHET

Fakultetet arbeider systematisk for å motivere søkere til mobilitetsprogrammet Marie Skodowska-Curie actions og andre deler av Horizon 2020. For å stimulere til gode søknader til Forskningsrådet og Horizon 2020 gir fakultetet støtte til søknadsprosesser og koordineringsarbeid i samarbeid med Forskningsadministrativ avdeling. Fakultetet i samarbeid med enhetene skal legge til rette for å videreutvikle og stimulere lovende forskningsmiljøer som bidrar til internasjonal og nasjonal fagutvikling. Fakultetet har som målsetting å få minst ett Senter for fremragende forskning og flere større prosjekter finansiert av EU-midler og andre eksterne kilder.

TILTAK SOM KAN STYRKE PUBLISERINGEN, SÆRLIG PÅ NIVÅ 2

Publiseringstallene for 2015 er foreløpig ikke kjente, men i 2014 genererte fakultetet 19,1 % av totalt antall publikasjonspoeng ved UiB og 22 % av publikasjonspoengene på nivå 2. AHKR og LLE stod til sammen for i overkant av 63 % av publikasjonspoengene ved fakultetet. Det er naturligvis variasjon fra år til år i omfanget av publisering totalt og på nivå 2. Fakultetet ser det som viktig å motivere til publisering på høyt nivå, men det er også viktig å ta hensyn til at forskning må publiseres i de fora og den sammenhengen de passer best inn i, i samsvar med den humanistiske forskningens brede samfunnsoppdrag. Enhetene fremhever at forskerne må legge vekt på kvalitet, format og gjennomslag i sin publiseringsstrategi. Det er en utfordring at publiseringsproduktiviteten er skjevt fordelt i den vitenskapelige staben ved fakultetet. Flere av enhetene rapporterer at de har lokale incentivordninger for å stimulere til publisering, særlig på nivå 2. Økt fokus på registrering av publikasjoner i CRISTIN og instituttens godkjenningsrolle har bidratt til å styrke eierskapet til prosessen rundt publisering.

Forskningsmelding for 2015

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Til behandling i fakultetsstyret 28. april 2016

---

1. Innledning

Instituttene tildeles rammebudsjetter gjennom fakultetets budsjettmodell, og faglig prioritering skjer i hovedsak ved det enkelte institutt. Instituttens meldinger finnes i ePhorte, sak 2016/01000. Fakultetet avsetter forskningsstrategiske ressurser til egenandeler og satsingsområder, vanligst i form av stipendiat- og postdokortildelinger, samt en avsetning til mellomstor infrastruktur. Nyvinninger innen naturvitenskap fordrer i økende grad beregninger, simuleringer og utvikling av ny teknologi. Tilgang til større infrastruktur som fartøy gir oss faglig komparative fordeler, og bidrar erfaringsmessig til sterkere rekruttering. Samtidig har kostnadsutviklingen knyttet til større infrastruktur og økte HMS-krav ført til en krevende økonomi for naturvitenskapelige fag. Fakultetet har vedtatt en offensiv strategi for 2016-2022, hvor vekst i eksternfinansiering er et viktig mål. Våre overordnede profilområder er marin, klima og energi, alle tett knyttet til globale samfunnsutfordringer. Innen alle disse har vi omfattende BOA, med potensial for ytterligere vekst.

2. Oppfølging av prioriteringer fra forskningsmeldingen for 2015 og planer for 2016

Arbeid med SFF søknader har vært prioritert i 2015, med intern skissefrist, dagsmøte med presentasjoner av skissene, og en intern ekspertgruppe som har gitt innspill til skissene. Vi sendte 10 skisser hvorav en har gått videre til full søknad. I 2015 fikk vi tildelt viktig infrastruktur fra Forskningsrådet, EPOS¹ og FARLAB² og søker om ny nasjonal infrastruktur våren 2016. Fakultetet er vertskap for FME GeoS³ søknad og er i partner i tre andre søknader. FME-tildeling blir avgjort i mai.

3. Prioritert eksternt forskningssamarbeid

Klyngesamarbeid har høy prioritet innen profilområdene. Fakultetet fikk i 2015 innvilget tre INTPART søknader som alle vil styrke internasjonalt forskningssamarbeid. Fakultetet arbeider for samlokalisering av flere marine miljøer på Marineholmen og er sentral i arbeidet med Havbyen Bergen og konseptvalgutredningen om marin samlokalisering. Videreutvikling av infrastruktur som forskningsfartøy, feltstasjoner og laboratorier sammen med samarbeidspartnere er avgjørende for Bergen som marin forskningsby. Innen klima er det et tett samarbeid i regionen, med et klimaforskningsmiljø i verdensklasse med stor prosjektaktivitet, også i polare områder. Innen energi er det etablert et samarbeid gjennom Science City Bergen om tiltak for å styrke forskning, utdanning, nyskaping og teknologiutvikling. Samarbeidet har høy prioritet, og vi arbeider for et nytt energi- og teknologibygget (Entek-bygget) med laboratorier, inkubatorfasiliteter og møteplasser. EnergiLab er i 2016 etablert ved GFI som en tverrfaglig møteplass for energiforskere og studenter ved UiB og våre samarbeidsinstitusjoner i regionen, der formålet er å bidra til samarbeid om forskning, utdanning og innovasjon. UiB har avtaler med Statoil (Akademiaavtalen) og BKK som bidrar til aktiviteter innen hele bredden av vår energiforskning. Fakultetet prioriterer målrettet arbeid med større søknader som SFF, SFI og FME. Vi er i gang med kartlegging av mulige SFI-initiativ og har dialog med instituttsektoren (CMR, Uni Research og HI) samt næringslivsklyngene (GCE Subsea, NCE Seafood Innovation og NCE Maritime Clean Tech) og BTO. Dette skjer i tett dialog med FA og det planlegges oppfølging av utvalgte fagmiljø frem mot forventet skissefrist høsten 2017. Medisinsk teknologi og etablering av et partikkelterapisenter ved HUS er sentralt i samarbeidet mot MOF og HUS. PET-senteret innebærer samarbeid innen kjemi, avbildning og medisin, og et senter for medisinsk visualisering er i ferd med å etableres. Bioinformatikk er et viktig samarbeidsområde mot MOF og vi arbeider sammen for en betydelig styrkning av CBU. CBU har også en viktig rolle som nasjonal node for ELIXIR og som

¹ European Plate Observing System (EPOS)-Norway

² Facility for Advanced isotope Research (FARLAB)

³ Centre for Geothermal Energy Solutions

koordinator for noden «Competence & Infrastructure» i det nasjonale prosjektet Digitalt Liv. Etablering av NMR plattformen vil, sammen med CBU, bidra til å styrke vår satsning innen livsvitenskap.

4. Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging

Vi har årlige strategisamlinger for samkjøring mellom bl.a. fakultetsstyret og fakultetets ledergruppe. I 2013-2015 har vi arrangert lederutviklingsprogram for forskningsledere for styrket forskningsledelse, kulturbygging og økt kontakt på tvers av instituttene. Vi har gjennomgått våre administrative funksjoner, og sentralisert personaladministrasjonen fra 2016. Målet har bl.a. vært å frigjøre ressurser til andre strategisk viktige administrative områder (kommunikasjon, forskningsadministrasjon og økonomistøtte).

5. Tverrfaglige initiativ og satsinger og oppfølging av fagevalueringer

I tillegg til profilområdene har fakultetet følgende strategiske utviklingsområder: (i) molekylær livsvitenskap, inkludert bioinformatikk, (ii) teknologi, inkludert IKT og medisinsk teknologi, (iii) nanovitenskap og (iv) lærerutdanning og fagdidaktikk. Innen marin bioprospektering ser vi gryende tverrfaglig samarbeid, blant annet gjennom SFF-en Senter for geobiologi (CGB). CGB har omfattende dypmarin aktivitet, kompetanse og infrastruktur. Denne videreføres gjennom det etablerte Senter for dypmarin forskning som nå er til evaluering som et senter hos KGJ-stiftelsen. Vi samarbeider med Simula Research Laboratory om datasikkerhet og har etablert simula@uib. Et fremtidig teknologibygg vil spille en nøkkelrolle for teknologiutvikling ved fakultetet og i hele regionen. Fakultetet arbeider også for tettere samarbeid med HiB. I 2015 ble det gjennomført en nasjonal evaluering av teknologifag, der Institutt for fysikk og teknologi deltok innen målevitenskap, akustikk og prosess- og petroleumsteknologi, og som vil bli brukt aktivt til utviklingen av instituttet.

6. Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

Instituttene har vedvarende oppmerksomhet på publisering da artikler publisert i anerkjente internasjonale tidsskrift er et kvalitetsstempel som også øker konkurranseevnen om eksterne midler.

7. Arbeid for økt deltakelse i Horizon2020 og annen eksternt finansiert forskning

Vi har som mål å øke BOA generelt for å realisere faglige strategier, og det er et uttalt mål å øke EU-andelen spesielt. Fakultetet har en seniorrådgiver, og lønner i tillegg en rådgiverstilling ved FA. Sammen med forskningsrådgiverne ved instituttene utgjør disse et nettverk for forskningsadministratorer. Nettverket har medlemmer fra alle institutt og skal kunne støtte også de instituttene som ikke har egne forskningsadministrative ressurser. Samarbeidet med det sentrale BOA teamet vil bli viktig for den videre utviklingen av BOA støtten ved fakultetet. Det avholdes informasjonsmøter om ulike deler av Horisont 2020 ved instituttene i samarbeid med rådgivere ved FA. Etableringen av sentrale LCPer har vært positivt for mobiliseringsarbeidet. Deltakelse i europeiske forsknings- og teknologinettverk er viktig og fakultetet er bl.a. medlem i EERA Joint Program innen geotermi.

8. Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur

Fakultetet er vertskap for en rekke nasjonale infrastrukturer, flere av dem også tilknyttet ESFRI Ved instituttene foregår det et vedvarende arbeid for å holde forskningsinfrastrukturen oppdatert. Infrastruktur er kostbart og vi har stor oppmerksomhet på etablering av leiesteder og kjernefasiliteter.

Forskningsmelding 2015 – Det medisinsk-odontologiske fakultet

Det medisinsk-odontologiske fakultet vedtok i 2014 rullering av strategiplan og nye handlingsplaner for 2014-16. Fakultetet har i 2015 arbeidet etter disse handlingsplanene. Plandokumentene er tilgjengelige på <http://www.uib.no/mofa/65039/strategi>.

Oppfølginger av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.

Prioriterte områder i 2014 var økt antall og kvalitet på søknader til eksterne finansieringskilder, satsing på forskningsinfrastruktur, strategisk rekruttering, internasjonalt samarbeid og kvalitet i publisering. Det jobbes langsiktig med alle disse områdene, og arbeidet har fortsatt i 2015 og vil fortsette i 2016. En annen prioritering i 2016 vil være å bidra til at internkontrollsystemet for prosjekter som omhandler personopplysninger på UiB blir ferdigstilt og tatt i bruk.

Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Fakultetet har mange samarbeidspartnere, og prioriterer deltakelse i store forskningsprogram med lokal, nasjonal og internasjonal deltakelse. Fakultetet stimulerer til dette gjennom egenandeler og målrettet prioritering av forskningsrådgiving.

Lokalt samarbeider fakultetet særlig tett med Helse Bergen, kommunehelsetjenesten og den offentlige tannhelsetjenesten. Samarbeid om felles infrastruktur nasjonalt og lokalt, bidrar også til økt forskningssamarbeid, og her er andre fakulteter ved UiB, helseforetak, UiO, NTNU, UiT og Folkehelseinstituttet særlig viktige. I tillegg har fakultetet sterke tradisjoner for samarbeid nasjonalt og internasjonalt. Samarbeidet med lav- og middelinntektsland står sterkt, særlig på Institutt for klinisk odontologi og Institutt for global helse og samfunnsmedisin.

Flere institutt melder at de aktivt oppfordrer til å bruke ordningene for utenlandsopphold og forskningstermin for å hente inn ny kompetanse og knytte kontakt med gode internasjonale samarbeidspartnere.

De to SFF-ene som er koordinert ved fakultetet, Centre for Intervention Science in Maternal and Child Health (CISMAC) og Centre for Cancer Biomarkers (CCBIO), har begge en rekke partnere i inn- og utland, og samarbeidet med disse er godt og tett. CCBIO ansetter nå adjungerte professorer fra utenlandske toppinstitusjoner for å styrke samarbeidet, og CISMAC har etablert en rekke store prosjekter med partnere i lav- og mellominntektsland.

Fakultetet har særlig strategisk fokus på å styrke innovasjon i forskningen. Samarbeidet med BTO er styrket, og fakultetet har et økende antall nærings-ph.d.-kandidater. Det jobbes også med å etablere samarbeid med industripartnere som kan være med på søknader om eksterne midler, blant annet Horizon2020.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging.

Instituttene jobber med å styrke forskergruppedelingen gjennom strategiseminar og jevnlig strategiske drøftinger med ledergruppen. Mer strukturert prosjektadministrasjon og bedre verktøy for økonomistyring inngår også i dette arbeidet. Der dette ikke allerede er realisert, er det også et mål at alle forskere skal være knyttet til en forskergruppe, eventuelt at de minste forskergruppene skal inngå i større forskergrupper. Flere institutter melder også at de i løpet av året vil utarbeide ny strategiplan for forskning.

Fakultetet vil i 2016 etablere et postdoktorprogram med tema som forskningsledelse, forskningsetikk, forskning i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv, innovasjon, kommunikasjon, karriereplanlegging mv.

Fakultetet har de siste årene bidratt inn i UiBs arbeid med internkontrollsystemet for prosjekter som omhandler personopplysninger, og har blant annet vært pilot for SAFE, en terminalserver med to-trinns påloggingssystem. All lagring skjer på serveren, og alle programmer er installert her. Man kan logge seg på hvor som helst, så lenge det er internetttilgang. Dette er en sikker serverløsning som egner seg godt for store prosjekter med forskere fra flere ulike institusjoner. Arbeidet for å få på plass en forskningsserver ved UiB fortsetter i 2016.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte), samt oppfølging av fagevalueringer fra 2014.

Alle institutter deltar i tverrfaglige satsinger. Fagmiljøer ved fakultetet koordinerer SFF-ene CISMAC og CCBIO, og er partnere i NORMENT. Blant de andre tverr- og flerfaglige satsingene er Senter for internasjonal helse, Broegelmanns forskningslaboratorium, fakultetets Jebsen-sentre, nasjonale kompetansesentre, ERC-prosjekt, Senter for alders- og sykehjemsmedisin og visualiseringsklyngen MedViz. Det etableres nå et senter for ernæring, og her er det kommet signaler om ekstern finansiering som kan styrke denne satsingen.

Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur (oppgraderinger/nyinvesteringer) og tiltak for optimalisert utnyttelse og tilgjengeliggjøring av infrastrukturer for interne og eksterne brukere

Fakultetet har over flere år organisert sine fellesressurser for infrastruktur som egne kjernefasiliteter, som er plassert på og administrert av instituttene, men tilgjengelige for eksterne brukere. De fleste plattformene har system for bestilling og brukerbetaling, og det rapporteres om økning i bruken av fasilitetene. Det er behov for et felles booking- og betalingssystem som sikrer effektiv drift. Ved UiB arbeides det med å realisere et anbudsprosjekt for å velge ut system. Fakultetet har mye tung infrastruktur i kjernefasilitetene som jevnlig må oppgraderes eller skiftes ut. I 2015 søkte blant annet MIC-plattformen om og fikk innvilget et nytt konfokalmikroskop fra NFR, og PROBE anskaffet et nytt massespektrometer. Flowcytometri-plattformen fikk bevilget midler fra BFS til et nytt CyTOF massecytometer for enkeltcelleanalyse i 2015, og genomikk-plattformen fikk gjennom søknad til NFR bevilget midler et nytt instrument som kan benyttes blant annet til helgenomsekvensering.

Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon2020 og annen ekstern finansiert virksomhet

Fakultetet har i flere år jobbet strategisk og målrettet for å øke søknadsaktiviteten til eksterne kilder. Dette har resultert i høy søknadsaktivitet, både til NFR, Samarbeidsorganet, EU, forskningsstiftelsene og andre eksterne finansieringskilder. Fakultetet har to egne forskningsrådgiverstillinger, men bare en av disse har vært besatt i 2015. Tilsetting i den andre stillingen er planlagt våren 2016, en kapasitetsøkning som vil stimulere til ytterligere aktivitet. Forskningsrådgiverne arbeider direkte med forskerne for å mobilisere til økt søknadsaktivitet og kvalitet på de søknadene som sendes, og tilbakemeldingene fra instituttene er at dette tiltaket virker. Fakultetet organiserer felles oppfølging når det er søknader til større prosjektutlysninger som SFF, SFI, SFU, Jebsen etc. Flere institutter har også etablert gode interne rutiner for søknadsprosessene, inkludert rådgivning og budsjettering.

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

Det arbeides mye med bevissthet rundt publiseringskanaler på instituttene, og økt forskermobilitet og internasjonalisering er med på å tilrettelegge for flere og bedre publikasjoner. Publiseringslister legges nå ut i instituttens nyhetsbrev, her kommer også nivåuttelling fram. Noen institutter bruker publisering som et kriterium for tildeling av driftsmidler til forskergruppene, andre ønsker økt fokus på meritter og publiseringsaktivitet ved nyrekruttering.

FORSKNINGSMELDING 2015

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

April 2016

Bakgrunn

Forskningsmeldingen for Det samfunnsvitenskapelige fakultet gir en overordnet vurdering av forskningsaktiviteten i 2015. Meldingen er utformet i samsvar med mal fra universitetsdirektøren.

Oppfølging av prioriteringer og planer og prioriteringer for 2016

Det samfunnsvitenskapelige fakultet vektlegger sterke fagmiljøer med solid disiplinforankring som forutsetning for faglig bredde og kvalitet. Bredde i tema og disipliner er en viktig forutsetning for å opprettholde høy kvalitet i forskningsvirksomheten. Evalueringen av utviklingsrelatert forskning ved UiB i 2014 viste stor aktivitet ved fakultetet. I 2015 har det pågått et omfattende arbeid for å avklare fremtidig organisering av dette forskningsfeltet ved UiB og våre fagmiljøer har deltatt aktivt i denne prosessen. Innen feltet klima og energiomstilling er aktiviteten sterkt økende og fakultetet ønsker å ta en ledende rolle innen denne satsingen ved UiB, og aktiviteten ble styrket i 2015.

Ved Institutt for sammenliknende politikk er *Digital Social Science Core Facility* (DIGSSCORE) en viktig satsing for fagmiljøene ved fakultetet. Dette er en nyskapende kjernefasilitet for digital samfunnsvitenskapelig forskning som vil bestå av *Medborgerpanelet og Medborgerlaben*, som samlet vil gi muligheter for betydningsfull og nyskapende forskning om samfunn, opinion og politikk. DIGSSCORE er en betydelig satsing på infrastruktur ved UiB.

Ved Institutt for økonomi er *Gruppe for trygdeøkonomi* finansiert av Norges forskningsråd. Denne gruppen ble evaluert i 2014 og fikk god omtale for høy faglig kvalitet. I 2015 ble finansieringen videreført gjennom en bevilgning fra Norges forskningsråd, men med redusert bevilgning i forhold til tidligere. Institutt for økonomi er involvert i *Bergen Center for Competition Law and Economics* (BECCLE) som ble evaluert i 2015 og fikk en positiv vurdering.

Prioritert forskningssamarbeid

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har som mål at fagmiljøene skal hevde seg internasjonalt og samarbeide med anerkjente forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Alle instituttene rapporterer om omfattende samarbeid med forskningsinstitusjoner i inn- og utland. Viktige eksterne samarbeidspartnere er Uni Research Rokkansenteret, Chr. Michelsens Institutt (CMI), Institutt for samfunnsforskning (ISF) og Samfunns- og næringslivsforskning AS (SNF). Institutt for sammenliknende politikk deltar aktivt i storsatsningen *Center for Law and Social Transformation* i samarbeid med CMI. *Media City Bergen*, som er under etablering, er en slagkraftig internasjonal satsing på forskning og innovasjon innen medie-, kultur- og teknologi. Instituttene vektlegger at internasjonalt samarbeid er svært viktig for forskningsaktiviteten.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging

Ved flere av instituttene er temabaserte forskningsgrupper et viktig virkemiddel for faglig utvikling. Noen institutter ser på gruppene som et strategisk virkemiddel. Andre institutter anser forskningsgruppene som et mer uformelt faglig fellesskap. Flere av instituttene har desentralisert driftsmidler til forskningsvirksomhet til forskningsgruppene. Ved Institutt for informasjons- og medievitenskap er forskningsgruppene en del av organisasjonsstrukturen og formalisert i instituttreglementet. Instituttene som har etablerte forskningsutvalg fremhever dette som viktig for organisering av forskningsaktiviteten.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger

Forskningen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet er disiplinorientert og inngår i ulike fler- og tverrfaglige initiativ. Fagmiljøenes samarbeid på tvers av disiplinrensere er en viktig forutsetning for å posisjonere seg for eksternt finansiert forskning. Ved Institutt for sosialantropologi er det EU-finansierte prosjektet *European Consortium for Pacific Studies* (ECOPAS) et godt eksempel på tverrfaglig forskning som også omfatter fagdisipliner utenfor fakultetet, blant annet samarbeid med klimaforskere ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Gjennom BECCLE er det etablert et nært faglig samarbeid mellom økonomer, jurister og statsvitere, så vel som Konkurransetilsynet.

Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur

Ved Institutt for sammenliknende politikk er oppbyggingen av DIGSSCORE en svært viktig satsing på forskningsinfrastruktur. Institutt for informasjons- og medievitenskap har etablert infrastruktur for datastøttet forskning på medieinnhold. Gjennom planleggingen av Media City Bergen pågår det omfattende aktivitet i tilrettelegging av ny forskningsinfrastruktur. Ved Institutt for geografi er GIS-laben (geografiske informasjonssystemer) en viktig forskningsinfrastruktur.

Mobilisering for økt deltakelse i Horizon 2020 og ekstern finansiert virksomhet

Fakultetet oppnådde kr. 55 mill. i eksternfinansiert aktivitet mot et mål på kr. 52,7 mill. i 2015. Inntektene fra Norges forskningsråd var kr. 35 mill. mot et mål på kr. 36 mill. I 2015 ble det sendt 52 søknader til Norges forskningsråd. Av dette er 18 søknader til FRIPRO (17 FRIHUMSAM og 1 FRINATEK). Av disse var det fem søknader til TOPPFORSK-ordningen (Fellesløftet 2015). Et forskerprosjekt (Institutt for sammenliknende politikk) og en TOPPFORSK-søknad (Institutt for informasjons- og medievitenskap) fikk tildeling. Høsten 2015 ble det sendt fem SFF-søknader med prosjektledere ved fakultet. Dessverre gikk ingen av disse til andre evalueringsrunde. Fagmiljøene var også involvert i søknader koordinert av andre institusjoner, blant annet en søknad fra Norges handelshøgskole, *Centre for experimental research on Fairness, Inequality, Rationality* (FAIR). Denne søknaden som har et viktig bidrag fra DIGSSCORE gikk til andre runde i søknadsevalueringen.

Når det gjelder EU, har miljøene ved fakultetet spesielt fokus på å sende søknader til det europeiske forskningsrådet (ERC). I 2015 ble resultatet av ERC Advanced Grant søknadene sendt høsten 2014 kunngjort, og dessverre gikk ingen av våre to søknader til andre evalueringsrunde. I 2015 ble det sendt tre ERC-søknader, en til hver av ordningene *Starting Grant* (StG), *Consolidator Grant* (CoG) og *Advanced Grant* (AdG). Søknadene til StG og AdG gikk til andre evalueringsrunde, men oppnådde dessverre ikke finansiering. I 2015 startet fakultet arbeid med å identifisere aktuelle ERC Starting Grant kandidater med sikte på søknader om to-tre år.

Søknadsaktiviteten til *Societal Challenges* pillaren i Horizon 2020 i 2015 omfattet en søknad som koordinator og en søknad som partner, begge ved Institutt for sammenliknende politikk, men dessverre fikk ingen av disse finansiering. Med hensyn til oppnådde prosjekter i Horizon 2020 er Institutt for geografi og Institutt for økonomi partnere i Horizon 2020 prosjekter og Institutt for sosialantropologi har en post. doc stilling gjennom Marie Skłodowska-Curie actions (MSCA).

Instituttene peker på at det er viktig å øke antallet eksternt finansierte prosjekter. Til tross for generelt god søknadsaktivitet til de ulike finansieringskildene er suksessraten lav, både i Horizon 2020, Forskningsrådet og andre finansieringskilder. Flere av instituttene påpeker at det er behov for å tilrettelegge for prosjektutvikling. Institutt for sammenliknende politikk trekker frem omfattende internasjonal rekruttering som viktig for instituttets internasjonale nettverk og positivt for prosjektsamarbeid. Rekruttering av internasjonalt anerkjente forskere som professor II er et tiltak som flere av instituttene fremholder som viktig både for akademisk kvalitet og internasjonale nettverk. Fakultetet arbeider strategisk opp mot European Alliance for the Social Sciences and the Humanities (EASSH) og i forhold til å komme med innspill til fremtidige utlysninger i Horizon 2020.

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

Fakultetets publisasjonsaktivitet har hatt en betydelig vekst etter 2005. Antall publikasjoner vil variere fra år til år. For 2015 er det innført en ny beregningsmåte for publisasjonspoeng som gjør det vanskelig å sammenligne med tidligere år. Imidlertid viser en sammenlikning av gjennomsnitt antall publikasjoner for 2012-2014 med antall publikasjoner i 2015 to endringer: økning ved Institutt for sosialantropologi og nedgang ved Institutt for informasjons- og medievitenskap. Flere av instituttene har lokale incentiv-ordninger for å stimulere til publisering. Institutt for sammenliknende politikk trekker frem stimulering av høy vitenskapelig kvalitet og metodeutvikling som viktig for gode publikasjoner. Institutt for sosialantropologi har som del av arbeidet etter evalueringen av faget i 2011 inngått en avtale om en bokserie kalt «Radical Inquiries: Social and Anthropological Explorations for a Changing World» med Palgrave Macmillan. Som følge av denne avtalen vil det blir

utgitt én monografi og fire antologier med både redaktører fra instituttet og med tung deltagelse fra forfattere ved instituttet.

FORSKNINGSMELDING 2015

DET JURIDISKE FAKULTET

---

1. Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.

Fakultetets strategi (2011-2015) er forlenget ut 1. halvår 2016. Parallelt er det nedsatt et arbeid med å utvikle en ny strategi for perioden 2016-2022. Den nye strategien vil legge seg tett opp til satsningene i universitetets strategi Hav-Liv-Samfunn. På forskningsfeltet vil dette særlig gjelde forventninger om mer eksternfinansiering av forskning og økt tverrfaglighet. Strategien skal presenteres i Fakultetsstyret 7. juni, og vil legge nye føringer på planer og prioriteringer for perioden 2016-2022.

---

2. Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv-lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Som en del av fakultetets samfunnsoppdrag, foreligger det konkrete planer om å etablere et forskningsmiljø knyttet til skatterett på Vestlandet. Dette er et rettsområde av vital samfunnsmessig betydning, og det er presserende behov for å bygge opp et akademisk fagmiljø. I samarbeid med NHH og Skatt vest, er målet å rekruttere til sammen tre ph.d.-stillinger i løpet av 2016/2017. Per dags dato er det sendt én søknad til NFRs program «offentlig ph.d.»

Prosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet». <http://www.uib.no/prosjekt/srf/23408/om-strafferettens-funksjonalitet#> er et prioritert forskningsprosjekt ved fakultetet. Her inngår samarbeid med sentrale aktører i strafferettspleien, som representanter fra Riksadvokaten, Justis- og beredskapsdepartementet og kriminalomsorgen, i tillegg til andre forskningsinstitusjoner i Norge og i Norden. Prosjektet avsluttes ved utgangen av 2017 og kan vise til omfattende resultater i form av publikasjoner.

Internasjonalt har fakultetet planer om å styrke samarbeidet med Kina, India, Nord-Amerika og Russland gjennom forskerutveksling, workshops, delegasjonsreiser og felles forskningsprosjekter. Blant annet arbeider fakultetet for å etablere et kinesisk-europeisk forskningsprosjekt om rettssikkerhet og uavhengige domstoler. Når det gjelder samarbeidet med Kina, ønsker fakultetet å tilby kortere seminar om aktuelle rettslige problemstillinger for næringslivsaktører som har eller planlegger aktivitet i Kina.

Gjennom eksternfinansierte prosjekter pågår det samarbeid med flere forskningsmiljø i Norden og Europa, Nord-Amerika, i tillegg til Sør-Afrika.

---

3. Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging.

Forskergruppene spiller en sentral rolle i fagmiljøene ved fakultetet. Fakultetet er organisert i 13 forskergrupper, og hver av gruppene ledes av en forskergruppeleder. I 2013 ble det innført en ordning med personlige driftsmidler til forskergruppelederne. Denne ordningen fortsetter i 2016. I tillegg videreføres det en ordning med vit.ass.-ressurser på 30 timer til hver enkelt forskergruppe. I retningslinjer for forskergruppene fra 2013, skal forskergruppen evalueres i 2017. Forskergruppene er organisert rundt de faglige disiplinene, men ivaretar i mindre grad eksterne forventninger om tverrfaglighet, samfunnsutfordringer, internasjonalisering og innovasjon. Det foreligger ingen planer om å endre den overliggende strukturen til forskergruppene, men fakultetets påbegynte strategiprosess har avdekket et behov for å vurdere om det er behov for å bygge inn supplerende og mer fleksible organisasjonselementer i strukturen.

---

4. Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsninger (pågående og planlagte), samt oppfølging av fagevalueringer fra 2014.

Landslovsprosjektet 2014-2024 har som overordnet mål å utforske Kong Magnus VI Landslov av 1274 for å gi ny kunnskap og nye perspektiv til denne. Prosjektet er flerfaglig med forankring i filologi, arkeologi, historie, filosofi, statsrett og rettshistorie. Delprosjektet «Tekst- og disposisjonsvarianter i Landslova av 1274», drevet i samarbeid med Nasjonalbiblioteket, skal etter planen avsluttes ved utgangen av 2016. Når det gjelder delprosjektet «Miserabiles personae» i samarbeid med Stavanger Museum/Barnemuseet, er planen at dette skal resultere i en utstilling i Stavanger i oktober. Prosjektet planlegger å søke finansiering fra Forskningsrådets satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) og Fri prosjektstøtte (FRIPRO) i 2016.

Ett av de prioriterte forskningssamarbeidene ved fakultetet er Senter for konkurransepolitikk (BECCLC – Bergen Center for Competition Law and Economics, <http://becclc.no/>). Senteret er et samarbeid med Institutt for økonomi (UiB), NHH og Det juridiske fakultet, med tette faglige kontakter til Konkurransetilsynet, SNF, CMI og UiO. Senteret ble evaluert av UiB 2015 og besluttet videreført i den neste femårsperioden.

Flere av de eksternfinansierte prosjektene har også samarbeid med samfunnsvitenskapelige fag, biologi og medisin.

Den siste fagevalueringen av rettsvitenskap var i 2009.

---

5. Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur (oppgraderinger/nyinvesteringer) og tiltak for optimalisert utnyttelse og tilgjengeliggjøring av infrastrukturer for interne og eksterne brukere.

Relevant forskningslitteratur er den fremste infrastrukturen for forskerne, og fakultetet støtter regelmessig biblioteket med midler til bokkjøp for å vedlikeholde og styrke denne ressursen.

Dragefjellet lærings- og formidlingssenter er Det juridiske fakultets senter for utvikling av digital undervisning og forskningsformidling <http://www.uib.no/df>. Læringscenteret fortsetter som i 2015, med omfattende produksjon av videoer som formidler forskningen ved fakultetet, både gjennom opptak fra symposier, seminarer og konferanser, men også med egne tilrettelagte produksjoner om særskilte forskningsprosjekter m.m.. Det gjøres også oppdrag for andre enheter ved UiB, mot betaling. Avhengig av disputasdeltakernes godkjenning, er det planlagt å filme disputaser i 2016.

---

6. Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i HORIZON2020 og annen ekstern finansiert virksomhet.

Prodekan for forskning og representanter fra Forsknings- og stabsseksjonen har etablert en «task-force-gruppe» som arbeider med å mobilisere fagmiljøene til å posisjonere seg mot relevante forskningsprogram og utlysninger fra eksterne kilder som Forskningsrådet, HORIZON2020, Bergens forskningsstiftelse m.m.. Målet for gruppen er å i) studere alle forskningsutlysninger som kan være aktuelle for de ulike fagmiljøene på fakultetet, ii) ta direkte kontakt med de aktuelle fagmiljøene for å legge planer for mulige søknader og iii), bistå fagmiljøene med søknadsskriving og oppsett av budsjett. Dersom prosjektet blir finansiert, bistår Forsknings- og stabsseksjonen prosjektlederne med kontraktsinngåelse, økonomi/regnskap, ansettelse, avviksbehandling, samt fremdrifts- og sluttrapportering. Fakultetet har som mål å bidra med minst én søknad til alle relevante program i regi av Norges forskningsråd, og delta i minst en søknad mot HORIZON2020.

---

7. Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II.

Det er ikke iverksatt særskilte tiltak i 2016 for å styrke den vitenskapelige publiseringen ved fakultetet. Imidlertid ligger det en implisitt forventning om at alle i den vitenskapelige staben over tid skal og bør bidra i den rettsvitenskapelige diskursen ved å publisere artikler i fagfelleverderte tidsskrifter, antologier og monografier. For publisering på engelsk og andre ikke-skandinaviske språk, stiller fakultetet opp med nødvendig språkvask. I 2014 ble det satt publiseringsrekord ved fakultetet, og det ble produsert flere publiseringspoeng per forsker enn ved noen av de andre fakultetene ved UiB (2,2 poeng per førstestilling/1,4 poeng per vitenskapelig stilling inkl ph.d.-er).

Forskningsmelding for 2015, Det psykologiske fakultet

Arbeidet med fakultetets nye strategiplan legger til grunn at fakultetet skal stimulere fagmiljøene til grunnleggende nysgjerrighetsdrevet forskning og videreutvikling av de fagdisipliner som er representert ved fakultetet.

Oppfølging av prioriteringer omtalt for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

I tråd med våre prioriteringer, har vi sterkt fokus på å søke eksterne forskningsmidler, styrke internasjonal publisering og rekruttere fast vitenskapelige ansatte. I meldingsåret har fakultetet fortsatt å stimulere til søknadsaktivitet og tverrfaglig samarbeid, lagt til rette for utvikling av god forskningsledelse og styrket våre forskningsmiljø inn mot det internasjonale toppsjiktet. **Det nasjonale programmet for yngre forskningsledere som er initiert av og koordineres fra vårt fakultet, er en viktig del av vår langsiktige satsning på kvalitet i forskning. Fakultetet kan skilte med nær 50 prosent kvinneandel i professorstaben. Sammenligner vi oss med snittprosenten for de andre fakultetene ved UiB, ligger den på omtrent halvparten av hva tilfellet er ved vårt fakultet.**

I fakultetets arbeid for å videreutvikle egne fagområder gjennom samarbeid, har vi blitt en sterk aktør innenfor den planlagte **Helseklyngen ved Universitetet i Bergen**. Tett integrasjon mellom praksisfeltet og forskning/utdanning er en suksess for de kliniske sykehusmiljøene og UiB, og Helseklyngen blir en møtearena for studenter og ansatte i forskningsinstitusjoner og kommunehelsetjenesten og på tvers av utdanningene.

Prioritert forsknings samarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og

Det psykologiske fakultet har langsiktig samarbeid med andre fakulteter ved UiB, samfunns- og næringsliv i regionen og andre universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter både nasjonalt og internasjonalt. **Vi ser det som særlig viktig å styrke aktiviteten inn mot forskningsbasert innovasjon og ønsker derfor å utvikle samarbeidet med Bergen Teknologioverføring (BTO). Våre fagmiljø driver i dag forskning med relevans for klinikk, forebyggende helsearbeid, skole og næringsliv.**

Fakultetet har i løpet av 2015 styrket samarbeidet med alle helseforetakene i Helse Vest gjennom gjensidig forpliktende avtaler. Flere av våre forskningsmiljø har også samarbeid forankret i intensjonsavtaler med flere tilgrensende helseinstitusjoner.

I tråd med dette er det lyst ut stipendiatstillinger i Dobbelkompetanse i psykologi (DK) ved alle de regionale helseforetakene i Helse Vest. Fakultetet viderefører det nasjonale sekretariatet for ordningen og ønsker å utvikle den ytterligere inn mot kommune, førstelinje og samhandlingsreformen. Et eksempel på slikt samarbeid er OCD-prosjektet ledet av professor Gerd Kvale. Her er det utviklet en ny intensivbehandling som kan kurere angst og tvangslidelser på fire dager. Dette ble kåret til årets nyvinning av psykologiforbundet i 2015.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging

I 2015 har vi fortsatt hatt fokus på strategisk forskningsledelse. Det psykologiske fakultet har i samarbeid med psykologimiljøene ved UiT, NTNU og UiO videreført det **nasjonale lederutviklingsprogrammet for yngre forskningsledere**. Vi registrerer at denne satsningen styrker kullenes utvikling av gode forskningsnettverk og prosjekter som når opp i konkurransen om eksterne

forskningsmidler. I løpet av høsten skal tredje runde settes i gang, og samarbeidende institusjoner har inngått enda mer forpliktende samarbeid om ordningen.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsninger

En høyt prioritert oppgave i fakultetet er **tverrfaglige satsinger innenfor utviklingsforskning, marin/maritim forskning, miljørelatert forskning, rus og psykisk helse, samt forebyggende helsearbeid**. Satsningen på Helseklynge er et eksempel på et tverrfaglig initiativ. SLATE-prosjektet (Senter for læringsanalyse) er et annet eksempel på tverrfaglig samarbeid, der alle fakultetene ved UiB er involvert. I tillegg følger vi opp fellessatsinger med jus knyttet til barnevern, konfliktmøling, og retts- og fengselspsykologi. Klima- og miljøforskning ved UiB kan utvikles gjennom tverrfaglig samarbeid. **Et eksempel er forskingssamarbeid med finansiering gjennom Akademiaavtalen som UiB har med Statoil (Pathways to energy transition)**. Fakultetet har også forskningsprosjekt knyttet til transportsikkerhet på sjøen, i samarbeid med Statoil.

Prioriterte investeringer i forskningsinfrastruktur

Det psykologiske fakultet har over flere år bygget opp en laboratorievirksomhet knyttet opp mot hjerneavbildning, kognitive funksjoner, søvnregistrering og sosialpsykologiske eksperimenter. Vår hensikt er å styrke forskningsaktiviteten gjennom økt bruk av forskningsinfrastruktur. Det arbeides også med å oppdatere digital teknologi i forskning og undervisning. En videreutvikling av tidligere innsendt søknad om infrastruktur (NFR) knyttet til søvnforskning er under arbeid. **I vårt fokus på større datainnsamlinger (surveys), sikker lagring av forskningsdata og bearbeiding av store data, har vi tilsatt en person på fakultetsnivå som har et særlig ansvar inn mot dette.**

Arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon 2020 og annen eksternfinansiert virksomhet

Store deler av fakultetets forskning baserer seg på ekstern finansiering. Som et resultat av økt søknadsaktivitet og mer spisset søknadsstøtte viser våre oversikter at en større bredde av våre fagmiljø i 2015 har lyktes med å hente inn ekstern finansiering. Dette ser vi på som svært gledelig. Fakultetet har de siste årene satt av midler i budsjettet til søknadsstøtte og dette har blitt videreført også i 2016.

I 2015 sendte Det psykologiske fakultet 66 søknader til eksterne finansieringskilder enten som partner eller koordinator. *Horisont 2020* (9 søknader, inkl. tenders og COST), NFR (35 søknader) og andre kilder (22 søknader). Av antall søknader var tilslaget 11% på EU-søknader, 11% på NFR-søknader og 64% på andre kilder.

Av større søknader er det sendt én SFF søknad som fakultetet koordinerer (ved prof. Stefan Koelsch: Affective Sciences). Denne har ikke gått videre i søknadsprosessen. I tillegg er våre fagmiljø deltakere i to andre SFF-søknader. Den ene søknaden er knyttet til musikkterapi, og koordinert av Uni Research. Den andre har gått videre til andre søknadsrunde og er koordinert av Det humanistiske fakultet. Tema er *Early Human Behaviour* (EHB).

Her er noen eksempler på at fakultetet har fått uttelling for en langsiktig prioritering av arbeid rettet mot faglig utvikling og styrking av våre fagmiljø. Større tildelinger i 2015:

- KDs satsning på eliteforskning (IBMP): ansettelse av professor Stefan Koelsch, forsker Sebastian Jentschke og førsteamanuensis Frank Larøi.
- BFS: tildelt Marco Hirnstein (IBMP).
- Tildeling fra KD: **Senter for læringsanalyse (SLATE). Tverrfaglig senter som koordineres ved Det psykologiske fakultet. Senteret ledes av Prof. Barbara Wasson.**

I tillegg har fakultetets forskere sendt flere søknader som ble sendt i 2015, der tildelingen ikke ble klar før i 2016: Professor Kenneth Hugdahl, IBMP utarbeidet en ERC-søknad. Han fikk nylig tildelt midler som et ERC-Advanced Grant for andre gang. Tema: Perception of voices that do not exist: Tracking the temporal signatures of auditory hallucinations. Videre ble det sendt fem Toppforsk-søknader til NFR. Her ble én av dem innvilget: From mechanisms and moderators to problem treatment, prosjektleder er Ståle Einarsen (ISP). HEMIL-senteret ved prof. Torill Bogsnes Larsen har fått tildelt en søknad til Kunnskapsdepartementet: Drømmeskolen. Tema er bedre gjennomføring i videregående skole. **Videre har prof. Gisela Böhm, i samarbeid med prof. Kjersti Fløttum og prof. Eystein Jansen, fått tildelt midler fra Akademiaavtalen. De er i prosess med å videreutvikle hver sin opprinnelige søknad til et felles prosjekt: Pathways to energy transitions.**

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

Fakultetets publikasjonsaktivitet har hatt en betydelig vekst i løpet av perioden 2005 til 2012 (61 %) og trenden de siste årene viser at vi har lagt oss på et stabilt publiseringsnivå på rundt 190 publikasjonspoeng. I 2014 hadde imidlertid fakultetet en nedgang til 161 publikasjonspoeng. Dette tilsvarer en nedgang på 15,4% sammenlignet med året før. Årsaken til dette kan være en kombinasjon av økt medforfatterskap, økt publisering i kanaler på nivå 2 framfor nivå 1, og økt publisering i antologier fremfor tidsskrifter eller bøker. Nivå 2-publisering ligger i 2014 på 22%, litt under UiB-gjennomsnitt (Kilde: UiBs publiseringsstatistikk 2005 – 2014). Fakultetet vil følge denne utviklingen i samarbeid med fagmiljøene. Publiseringstall for 2015 er ikke publisert enda.

Universitetsmuseet

**Utdannings-, forskerutdannings- og forskningsmelding
2015**

Universitetsmuseet har i 2015 brukt krefter på å få implementert omstillingsprosessen, vedtatt av Universitetsstyrets 24.09.2014 med virkning fra 01.01.2015. Her ble også museets måldokument tatt til etterretning.

Omstillingsprosessen resulterte i en ny organisering av museets virksomhet. Et vesentlig ledd i denne var introduksjonen av to nye sentrale lederstillinger som avdelingssjefer (instituttstyrere SKO 1475) for henholdsvis Avdeling for kulturhistorie og Avdeling for naturhistorie. Det har vist seg vanskelig å få besatt disse stillingene. På Naturhistorisk avdeling, har det ikke lyktes, på Kulturhistorisk avdeling lyktes det, men vedkommende går fra 1. august 2016 over i annen stilling ved UiB. Dessuten har det vist seg vanskelig å få besatt en sentral stilling som leder for Seksjon for hagene og Arboretet. Også her fikk vi omsider besatt stillingen, men vedkommende går etter alt å dømme over i annen stilling ved UiB innen tiltredelsen hos oss.

De strategiske fora har vært i arbeid, unntatt Forum for undervisning. Ellers har omstillingen trådt i kraft, særlig merkbart ved Kulturhistorisk avdeling der seksjonene er på plass og operative.

For øvrig vil den nye organisasjonsstrukturen i samsvar med UiB-styrets vedtak 24.09.2014 bli evaluert ved utgangen av 2016.

Utdanningsmelding

Som kjent driver Universitetsmuseet ikke utdanning av studenter, det er en sak for fakultetene. Likevel definerte museet i måldokumentet i 2014 at å bidra til forskningsbasert undervisning ved UiB er en del av det museet gjør. UM har i løpet av 2015 drøftet dette med rektoratet og vil sammen med angjeldende fakulteter i løpet av 2016 sette opp avtaleverk om hvilken undervisning UM kan bidra med, i hvilke formater, i hvilket omfang, og hvordan innsatsen skal betales.

Imidlertid er det ikke slik at UMs ansatte ikke allerede gir undervisning, det gjelder innen kulturfagene, men især innen naturfagene, i det tverrfaglige mellom kultur og natur, og først og fremst i systematikk og taksonomi – et omfang som i 2015 nærmet seg to årsverk. Ved all den undervisning/veiledning som gis av UM ligger studie- og eksamensadministrasjonen ved fakultetene. UM er av den oppfatning at slik bør det også være fremover. På samme måte har UM heller ingen forestillinger om at ikke studiepoeng skal gå til fakultetene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i utdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Det strategiske forum for undervisning vil bli gitt i oppdrag å drøfte, samt komme med forslag om, hvordan og i hvilket omfang Universitetsmuseet skal engasjere seg i EVU aktiviteter. Strategisk forum for utdanning ble oppnevnt 11.02.2015 og ble gitt i oppdrag å drøfte flg. hovedspørsmål slik at Universitetsmuseet kan gå i meningsfylt dialog med fakultetene: Hvilke undervisningsformer og -formater ønsker UM å kunne tilby? Hvordan bør UM kompenseres når våre ansatte deltar i undervisning og veiledning på master og PhD nivå? Hvordan bør RBO fordeles knyttet til produksjon av studiepoeng og grader? I hvilket omfang må våre ansatte kunne ha innflytelse på studieprogrammer m.m.? Finnes det krediteringsspørsmål som må løses? Denne drøftelsen er ennå ikke avsluttet, men vil bli det i 2016. Det har i 2015 vært et innledende møte med viserektor for utdanning om dette, og saken blir nå håndtert som en forhandlingssak mellom UM og de respektive fakulteter/institutter.

Studiekvalitets- eller læringsmiljøtiltak fakultetet har hatt særlig oppmerksomhet om i 2015

Ikke aktuelt.

Utfordringer i studiekvalitets- eller læringsmiljøarbeidet i 2015

Ikke aktuelt.

Studieprogramevalueringer. Gjennomføring i 2015 og planer for 2016

Ikke aktuelt.

Planer for utvikling av studietilbudet, opprettinger/nedlegginger av studieprogram, vurdering av robusthet i fagmiljøet og fordeling av studieplasser for 2016

Ved natur ble nye studietilbud utviklet i 2014 og to nye emner, hver på 10stp, ble undervist i ved Institutt for biologi i 2015. Som følge av arbeidet i forum for undervisning og i samarbeid med de relevante institutt vil studietilbudet videreutvikles i 2015.

Aktivitet i etter- og videreutdanning. Status i 2015 og planer for 2016

Et annet spørsmål av betydning blir hvorvidt Universitetsmuseet kan engasjere seg i EVU aktivitet. I 2015 gjennomførte Botanisk hage heldags lærerkurs i regi av Skolelaboratoriet med 27 deltakere. I tillegg var det forelesning i byen dagen før som introduksjon. UMs eventuelle EVU-aktivitet vil bli vurdert igjen i 2016 som del av arbeidet i Strategisk forum for undervisning.

Forskerutdanningsmelding

Universitetsmuseet har åtte stipendiatstillinger, stillinger der hovedveileder er ansatt ved museet, men der doktorgradene avlegges ved de respektive fakultetene. Som et hovedtrekk

beholder avdelingene for kultur og natur «sine» PhD-stillinger når deres studenter har disputert. De lyses ut i samsvar med strategiske satsinger ved avdelingene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Universitetsmuseet vil arbeide for at stipendiater innen antropologi skal få best mulige vilkår når det gjelder mulighetene for langvarige feltopphold. Det har vært en forbedring at stipendiatene fra og med 2015-budsjettet innen natur nå får bedre rammetilskudd, men UM ser fremdeles ikke rasjonaliteten i at våre stipendiater innen naturfag får mindre enn MN fakultetets. En ønsker å øke gjennomstrømmingen fra dagens 70 %. Det er også ønskelig å øke antallet stipendiater knyttet til UM fra 8 til 10. For øvrig omtales stipendiatene i den forskningsstrategiske planen 2016-22 som er under utarbeiding våren 2016.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er en prioritert oppgave å sikre at museets stipendiater integreres mest mulig i de ansattes vitenskapelige nettverk. UM er dessuten aktivt inne i den nordiske forskerskolen for biosystematikk (ForBio) og for arkeologi (Dialogues of the Past). Landets universitetsmuseer driver disse to forskerskolene. De ble høsten 2015 klart at begge kan drives videre. Museets stipendiater har også vært knyttet til nettverk innen forskningsatsingen på universitetsmuseene, Forskning i Fellesskap (FiF), der dette sammenfaller med museets forskningsatsinger. FiF ble avsluttet med utgangen av 2015. For øvrig organiseres PhD-studentene gjennom de relevante instituttene. Museets rolle er hovedveiledning og integrasjon av doktorgradsstudentene i faglig arbeid og der det er mulig i internasjonale forskernettverk.

Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne

Universitetsmuseet legger forholdene til rette for at stipendiatene skal kunne fullføre innen normert tid. Museets stipendiater fullfører, men i de fleste tilfeller noe etter normert tid. I snitt er gjennomstrømningsprosenten på ca. 70 %. Stipendiater får beholde arbeidsplass og rettigheter også etter utløpt ansettelsesperiode for å holde kontakten med fagmiljøet og kunne fullføre. Tettere oppfølging av avdelingsleder i forhold til veileder/stipendiat vil være et tiltak for å forbedre gjennomstrømningen. UMs forskningstrategi vil sette opp som resultatmål at gjennomstrømningen i planperioden økes til 85 %.

Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangsunderkjenninger)

Universitetsmuseet har ikke i 2015 hatt noen underkjenning av doktorgradsarbeider.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Alle i vitenskapelige stillinger ved Universitetsmuseet har gjennomgått kurs i pedagogisk basiskompetanse. Det ønskes at de også får tilbud om veilederopplæring i tilknytning til kursing som foregår ved relevante fakulteter.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Universitetsmuseets PhD-studenter deltar i opplegg utformet ved de respektive fakultetene. En av oppgavene til museets veiledere er i høyest mulig grad å integrere doktorgradsstudentene i de ansattes nasjonale og internasjonale nettverk og nettverksaktiviteter.

Forskningsmelding

Universitetsmuseet arbeider nå med å ferdigstille en forskningstrategisk plan for perioden 2016-22. Den ventes vedtatt før sommerferien 2016.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Det arbeides på Universitetsmuseets forskningsstrategi med henblikk på å kunne få en slik vedtatt av museets styre innen sommeren 2016. Strategisk forum for forskning har gitt et grunnlagsdokument som så har resultert i et utkast fra direktøren. Dette utkastet har vært drøftet i avdelingene og i styret, og en endelig versjon vil da ventelig kunne vedtas på UM-styrets møte medio juni 2016.

Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt

I 2015 har en fortsatt arbeidet med FiF, Forskning i fellesskap, en satsing med alle landets universitetsmuseer finansiert av KD gjennom NFR. Dette omfatter især arkeologi (samt tilgrensende fagområder som paleobiologi og geologi) og den nordiske forskerskolen i biosystematikk (ForBio). Det samme gjelder NorBOL-prosjektet (Norwegian Barcode of Life 2014-2018). Prosjektet handler om DNA-strekkoding av norsk flora og fauna, og er et samarbeid mellom norske forskningsinstitusjoner.

Det ble presentert en god EU-søknad, SEARCH, som ikke fikk bevilgning, men som etablerte et konsortium sammensatt av europeiske museer og universiteter som inngår i museets nettverk.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging

Det har vist seg vanskelig å få ansatt de to avdelingssjefene for henholdsvis kultur og natur. Så vanskelig at en er tvunget til å vurdere grep som kan endre dette. Fra 1. juni 2015 har vi hatt en avdelingsleder på kultur, mens vi så langt har måttet konstituere ledere på natur. Avdelingslederen på kultur går imidlertid over i annen stilling ved UiB fra 1. august 2016. Avlastningen av vitenskapelig personale på kultur når det gjelder samlingsforvaltning må synes som forventet å ha frigjort ressurser til forskning. Endelig vil integreringen av den lovpålagte utgravningsvirksomheten kunne føre til øket arkeologisk forskning basert på felldata og dokumentasjon. Omorganiseringen hadde slik integrasjon som intensjon, men

det må tas ytterligere grep for at dette skal skje. Her arbeides det med et styringsdokument som ventes vedtatt i juni 2016.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte)

Universitetsmuseet trapper opp satsingen på eksternfinansiert prosjektvirksomhet (EU, NFR, Artsdatabanken osv.). Prosjekter gir forsknings samarbeid med institusjoner i både inn- og utland. Universitetsmuseet har særlige relasjoner til f. eks. ulike universiteter eller museer, men det henger sammen med enkeltforskeres nettverk, institusjonelt har UM innen forskning bare samarbeid de samarbeidspartnere som til enhver tid mobiliseres, enten av enkeltforskere eller knyttet til konsortier av ulike art i prosjektvirksomheten. Universitetsmuseets tverrfaglige virksomhet finner sted i forbindelse med prosjektforberedelser og i den tverrvitenskapelige behandlingen av funn fra utgravningsvirksomheten.

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

I 2014 var Universitetsmuseet ikke lenger den enheten ved UiB med høyest publiseringspoengscore pr. vitenskapelig årsverk. Dessuten var museet svakt representert i 2013-2014 når det gjelder publisering på nivå.

Publisering ved UM 2015 NSD/DBH pr. 1. okt. 2015

	Sum publiseringspoeng	Sum UFF-årsverk	Sum publ.poeng per UFF-årsverk	Publisering nivå 1	Publisering nivå 2
Universitetsmuseet i Bergen	64,11	37,50	1,71	76,6 %	23,4 %
Sentraladministrasjon	2,60				
Kulturhistorie ¹	16,83	15,00	1,12		
Naturhistorie	44,68	22,50	1,99		

Publisering 2013-15 NSD/DBH pr. 1. okt. 2015

	2013	2014	2015 ²	VT, NTNU 2015	KHM/NHM, UiO 2015	Mus, UiT, 2015	AMS, UiS 2015
Publ. pr. UFFverk UM	1,3	0,8	1,71	1,55	1,16 / 1,67	1,65	0,8
Publisering på nivå 2, UM, i %	13	10	23,4	19	11	11	
Snitt UiB pr. UFFverk	1,0		1,51				
Snitt UiB nivå 2 i %	18	20	25,5	14,6	13,5 / 23,6	17,5	22,6

¹ Datagrunnlaget forteller NSD at 15,93 poeng i tillegg til spesifiserte tall for avdelingene er publisert ved en av de to. De er her lagt til etter omtrentlig forholdstall, 5,93 til kultur og 10 til natur.

² Poeng telles etter ny modell i 2015.

Det er gledelig at publiseringsstatistikken for 2015 gir helt annerledes positive tall for universitetsmuseet som igjen ligger høyest av alle landets universitetsmuseer – også når det gjelder publisering på nivå 2. Når det gjelder UiB, ligger UM på førsteplassen sammen med Psykologisk fakultet. Her vil fakultetenes størrelse selvsagt også spille en rolle.

Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon2020 og annen eksternt finansiert virksomhet

Universitetsmuseet vil øke porteføljen av eksterntfinansiert prosjektvirksomhet. En søknad til Horizon 2020 der museet hadde koordinatorrollen ble sendt inn til fristen 28. mai (SEARCH), men den ble tross i god skåre ikke tildelt midler fra EU. prosjektet (Jellyconnect) på et formidlingsprosjekt ble levert inn på høstparten, også her med et internasjonalt konsortium koordinert fra UM. Det arbeides på å få UMs fagmiljøer til å engasjere seg sterkere i eksternt finansiert prosjektvirksomhet. Den eksterntfinansierte utgravningsvirksomheten i medfør av Kulturminneloven med forskrifter fakturerte i 2015 vel 36 mill kr.

Museet har de senere årene hatt økt fokus på marin forskning og har inngått omfattende samarbeidsavtaler med Havforskningsinstituttet for å øke den eksternt finansierte virksomheten. En av Universitetsmuseets oppgaver er å forvalte og forske på samlinger som dokumenterer artsmangfold. Museet kan derfor være en sentral aktør i innhenting av eksterne prosjekt gjennom Artsdatabanken. Museet har vært og er aktiv søker om midler, og også her er virksomheten stigende. Museet vil i sterkere grad enn til nå kreve at vitenskapelig ansatte utvikler nasjonale og internasjonale forskningsprosjekt – ikke minst i tilknytning til de store mengder materiale som samles inn gjennom ulike forvaltningsprosjekter.

UM-ansattes deltakelse i eksternt finansierte prosjekter (finansieringskilde med uthevet skrift).

Artsdatabanken: 1) Insects from Rich Fens in Hedmark, Western Norway. 2) Norwegian Marine Amphipoda. **EEA grants:** 1) Museikon, a new icon museum in Alba Iulia, Transilvania. 2) Culture and Nature in Transilvania: Past and Future in Romania. 3) Images of Cultural Diversity and Heritage; Film festival and Conference, Poland. 4) Medieval textiles and their restoration, Prague. **ERC:** Egalitarianism: Forms, Processes, Comparisons. **GBIF:** Tilrettelegging og kvalitetssikring av artsdata. **GBIF-NTNU:** Pollenanalyse, Ørlandet. **Leverhulme Trust:** The origins of Sea Fishing in Northern Europe. **NFD-KLD:** Mareano. **NFR:** 1) Activism, Inequality and Security in the Olympic city of Rio de Janeiro, Brazil. 2) Ritual Intersections in a Mixed, panoptic, neighbourhood, India. 3) Global Moments in the Levant; Processes Towards Political Economies in the Levant in the 5th and 4th Millenia BC – a Comparative Approach. 4) Trade and Landuse in Palmyra and the Surrounding Territory. Joint Syrian-Norwegian Survey Between Palmyra and Isriyé (Seriane). 5) Human, Agricultural and Climatic Impact on Ecological Rules: Macro-Ecological Analysis of Paleobiological Datasets (HACIER). 6) Studier I rosefamilien. **NFR-KHM:** Pioneers of North West Europe. **NFR-Artsdatabanken:** NorBOL, Norwegian Barcode of Life. **Norsk inst. for skog og landskap:** 1) Tulipan. 2) Historiske planter. **NUFU:** 1) Traditions and Archaeology in Eastern Zimbabwe. 2) Lower Jordan River Basin Programme. **UiO (KHM, CEES m.m.):** 1) Religion and Money: Economy of Salvation in the Middle Ages. 2) Hunn prosjektet, et utgravningsprosjekt i Østfold. 3) Gokstad revitalized. Tracking Viking-assisted Dispersal of Biodiversity Using Ancient DNA. 4) Vassdragsarkeologi – Vinstra-vassdraget.

Oppfølging av fagevalueringer fra 2014

Ved en inkurie ble museets aktivitet knyttet til marin forskning ikke omfattet av evalueringen av marin forskning ved UiB som forelå ultimo 2014.

Robusthet

UM har enkelte fagfelt der kvaliteten for så vidt er høy, men der en må vurdere miljøet som lite robust. Det gjelder fagområder med ganske få knyttet til dem, slik som kunst- og kultur samt antropologi ved Kulturturhistorisk avdeling, og paleobotanikk og geologi ved Naturhistorisk avdeling.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 19.05.16
FU-sak:		Arkivsaknr.:

FU 12/16   Forskerutdanningsmeldingene 2015

Innledning

Som en del av den årlige rapporteringen om virksomheten ba universitetsdirektøren i brev av 20.12.2015 om at fakultetene og instituttene utarbeider forskerutdanningsmeldinger for 2015. Under styrebehandlingen av forrige forskerutdanningsmelding ba styret om at det også utarbeides en forskerutdanningsmelding for universitetet.

Fakultetene ble bedt om å kommenter følgende punkter:

- Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.
- Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.
- Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne.
- Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangsunderkjenninger).
- Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og ph.d.-kandidatenes deltakelse på internasjonale konferanser/utenlandsopphold (ref. informasjon i fremdriftsrapporter).
- Karriereveiledning – Beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.
- Publisering: Vurdering av publiseringsvirksomheten til ph.d.-kandidatene (ref. informasjon i fremdriftsrapportene) samt eksisterende og planlagte tiltak.
- Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg, eller som man planlegger å endre i perioden.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.

Fakultetene melder om tiltak som særlig knytter seg til styrke kvaliteten i forskerutdanningen, ikke minst i avhandlingsarbeidet. Faglig samarbeid gjennom forskerskoler og nettverk har fornyet oppmerksomhet. Flere fakultet organiserer veilederopplæring i tråd med sine forskningstradisjoner og faglige mål. Styrke av administrative rutiner gis fornyet oppmerksomhet. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet melder om tiltak for opptak i forbindelse med ansettelse. Internasjonalisering synes på lenger sikt på å en mer fremtredende plass i forskerutdanningen.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Forskerutdanningen er nært knyttet til og forankret i fakultetenes faglige prioriteringer og forskningsatsninger. Utlysning av stipendiatstillinger er som oftest åpne, for å sikre bredde i forskning og kvalitet i rekrutteringen. Kandidatene knyttes imidlertid til forskergrupper og forskerskoler. Kvaliteten i forskerutdanningen ivaretas gjennom forankring i fagmiljøene ved at den enkelte kandidat knyttes til forskningsgrupper og forskerskoler.

Satsinger i 2015 og prioriteringer for 2016

Organisasjonsutviklingsprosjektets (OU) arbeidsgruppe om forskerutdanningen leverte i 2015 rapporten: «Forskerutdanningen – Tilrettelagt for faglige ambisjoner og god gjennomføring». Rapporten tar for seg hvordan sentraladministrative tjenester kan tilrettelegges for å sikre en helhetlig oppfølging av ph.d.-kandidatene. Rapporten kom også med en anbefaling om å forankre ansvaret for forskerutdanningen ved Forskningsadministrativ avdeling (FA). På sentralt nivå har man i 2015 arbeidet med å implementere anbefalingene som denne rapporten kom med, og som styringsgruppen og universitetsledelsen prioriterte. Dette har blant annet innbefattet at FA har overtatt ansvaret for forvaltningen av forskriftene for ph.d.- og dr.philos.-graden. Arbeidsgrupper har også jobbet med anbefaling om ny vitnemålsløsning og sett på hvordan veilederopplæringen kan styrkes.

Handlingsplan for forskerutdanning 2008-2015 har løpt ut perioden. I 2016 vil ny handlingsplan for forskerutdanningen bli utviklet og styrebehandlet. Det vil også bli arbeidet med å følge opp flere av anbefalingene i OU og implementere disse. Kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen og gjennomgang av forskriftene for ph.d.- og dr.philos.-graden er områder som det vil bli jobbet videre med. I forbindelse med #ORG2022 vil man se på om det finnes prosesser som kan forenkles i forvaltningen og administrasjonen av programmet.

Programstatistikk og sammenligninger

	Statistikk for forskerutdanning - 2015							UiB - total
	HF-fak	Jur-fak	MN-fak	MedOd-fak	Psyk-fak	Samf-fak		
Antall kandidater	188	52	446	538	126	182	1532	
egen	124	30	204	161	58	89	666	
NFR	17	7	126	46	13	39	248	
andre	47	15	116	331	55	54	618	
Gjennomføring 6 år	76,2	37,5	83,1	77,2	78,9	72	77,4	
Gjennomstr. brutto	5,8	4,8	4,8	4,8	5,6	6,6	5,2	
Gjennomstr. netto	3,5	3,2	3,7	3,8	3,3	4,5	3,8	
Antall disputaser (gj.snitt siste 3 år)	21 (26)	5 (7)	75 (74)	98 (96)	19 (20)	28 (22)	246 (242)	
Nye avtaler 2014 (gj.snitt siste 3 år)	18 (31)	3 (9)	67 (73)	103 (101)	17 (19)	24 (22)	232 (255)	
egen (gj. snitt siste 3 år)	10 (22,6)	2 (4,3)	31 (35)	28 (34)	0 (8,6)	13 (12,6)	84 (117)	
NFR (gj.snitt siste 3 år)	2 (2,3)	0 (1,6)	23 (18)	12 (8,6)	3 (2,3)	4 (3)	44 (36)	
andre (gj.snitt siste 3 år)	6 (5,7)	1 (3)	13 (20,3)	63 (58,3)	14 (8)	7 (6,7)	104 (102)	

Antall disputaser

Universitetet hadde i 2015 246 disputaser som ledet til doktorgraden. Dette er en økning med 30 fra 2014. Av disse var 239 til ph.d.-graden og 7 til dr.philos. 120 (49 %) av de nye doktorene var menn og 126 (51 %) kvinner. 91 (37%) var utenlandske statsborgere. Disse andelene er om lag som i 2014.

For de siste tre årene var gjennomsnittlig antall disputaser 242, så 2015 tallet ligger om lag på gjennomsnittet. Antall disputaser sett relativt til størrelse (målt i driftskostnad¹) viser at UiB hadde 61,5 disputaser pr milliard kroner i driftskostnad, mens UiO hadde 68,2 og NTNU hadde 58. Disse tallene viser at UiO har flest disputaser sett i forhold til de samlede driftskostander ved institusjonen.

Antall kandidater

UiBs ph.d.-program hadde 1532 kandidater i 2015. Dette er en 3,6 % økning fra året før. 43 % av disse er egenfinansierte, 16 % er NFR finansierte og 40 % er eksternfinansierte.

Disputaser, kandidater og driftskostnad ved UiB, UiO og NTNU

	UiB	NTNU	UiO
Driftskostnader 2014	3 971 259	5 930 144	7 149 615
Antall disputaser 2015 (i forhold til driftskostn.)	246 (61,5)	342 (58)	484 (68,2)
Antall kandidater 2015 (i forhold til driftskostn.)	1532 (383)	2293 (388,6)	2954 (416)
Nye kandidater 2014 (i forhold til driftskostn.)	232 (58)	410 (70)	543 (76,5)

Sammenlignet med UiO og NTNU er UiBs ph.d.-program noe mindre i størrelse. Disse universitetene har henholdsvis 2954 og 2293 kandidater. Sett i forhold til størrelse på institusjonen har UiB 383 kandidater per milliard kroner i driftskostnad, mens UiO har 416 og NTNU har 388,6. UiOs ph.d.-program er altså større enn UiB sitt, også sett i forhold til institusjonsstørrelse, mens UiBs er omtrent like stort som NTNUs. UiO har en større andel eksternfinansierte kandidater enn UiB. Ved UiO (i 2015) var 37 % egenfinansierte, 13 % NFR finansiert og 50 % eksternfinansiert. Det at UiO har en større andel eksternfinansierte kandidater kan være noe av forklaringen til hvorfor UiO sitt ph.d.-program er større også sett i forhold til institusjonsstørrelsen.

¹ 2014 tall hentet fra DBH. 2015 tall foreligger per dd ikke i DBH.

Innrapporterte tall for nye avtaler i 2015 foreligger kun for vårsemesteret. I denne perioden fikk UiB 109 nye avtaler. Dette er noe mindre enn snittet for vårsemesteret i perioden 2013-2015 som er 116. I 2014 fikk UiB 232 nye kandidater. Gjennomsnittet for 3 årsperioden 2012-2014 (vår og høst) er 255 nye avtaler i året. Når det gjelder nye avtaler sett i forhold til institusjonsstørrelse fikk UiB i 2014 58 nye kandidater per milliard kroner i driftskostnad, mens UiO fikk 76,5 og NTNU fikk 70. Vi ser her at for dette året øker NTNU mer enn UiB. Gjennomsnittet for treårsperioden 2012-2014 viser at UiB fikk 65,4 nye avtaler pr milliard kroner i driftskostnad mens UiO fikk 75 og NTNU fikk 63,3. I denne perioden får NTNU og UiB omtrent like mange nye kandidater sett i forhold til størrelsen på institusjonen. UiB hadde dog et fallende antall kandidater i denne perioden mens antallet økte for NTNU.

Gjennomstrømning og gjennomføring

Forskerutdanningen ved UiB har god gjennomstrømning. Dette målet er basert på gjennomsnittlig tid fra opptak til innlevering av avhandling, og måles i nettotid (hvor permisjoner og sykemeldinger er trukket fra) og bruttotid. I Kunnskapsdepartementets virksomhetsmål vises tall for gjennomføring, i form av kullanalyse: Andel uteksaminerte kandidater tatt opp på doktorgradsprogram seks år tidligere.

UiB har spesielt gode tall for KD sitt virksomhetsmål. Dette viser at hele 77,0 % av kandidatene som ble tatt opp 6 år tidligere har disputert. Dette er en forbedring fra året før da andelen var 73,5. Gjennomsnittet for universitetene i Norge for gjennomføringsparameteren er 66,2 %. UiO og NTNU hadde henholdsvis 65,5 % og 64,6 % for dette målet. I 2015 var nettotiden på studiet ved UiB 3,8 år og bruttotiden var 5,2 år. Tilsvarende gjennomstrømningstall for 2014 viser en nettotid på 3,6 og bruttotid på 4,9. Netto og bruttotidsmålet vil øke når kandidater som er forsinket på studiet disputerer. UiB hadde i 2015 flere disputaser enn i 2014. Disse målene kan ha gått opp som en følge av at flere kandidater som har vært lenge på studiet disputerte. Nettotidsmålet er avhengig av at permisjoner og sykemeldinger registreres, og det kan være utfordrende å innhente disse opplysningene for kandidater som har en annen arbeidsgiver enn UiB.

Underkjenninger

UiB hadde 13 underkjente avhandlingsbedømmelser i 2015. Av disse var 2 til dr.philos.-graden. De 13 underkjente utgjør 5% av avhandlingsbedømmelsene for dette året. Tilsvarende hadde UiB 12 underkjente avhandlingsbedømmelser i 2014. En av disse var til dr.philos.-graden. Disse 12 utgjør 8 % av avhandlingsbedømmelsene i 2014. Andelen underkjenninger for UiB er altså forholdsvis lav. Fakultetenes oppfølging på dette området gjenspeiles av hvor mange underkjenninger man har hatt. De fakultetene som har få underkjenninger har ikke satt i verk spesielle tiltak, mens de fakultet som har en høyere andel jobber mer med dette. SV-fakultetet har jobbet systematisk med denne problemstillingen over en periode. Fakultetet vektlegger blant annet at innstillingen munner ut i presise og detaljerte kommentarer slik at kandidaten kan jobbe målrettet for å forbedre avhandlingen. HF har også tiltak som skal fungere preventivt og prosedyrer for oppfølging.

Publisering:

Tall fra Universitetsbiblioteket viser at stipendiater bidro som eneforfatter eller medforfatter på i alt 384 av UiBs 2980 publikasjoner. Dette utgjør 13 %, og er en nedgang på ett prosentpoeng fra 2014. Stipendiatene bidro i 2015 til 103 av UiBs 787 publikasjoner på nivå 2, noe som utgjør 13 %. Tabellen² over stipendiatpublisering i perioden 2010-2015 viser en nedgang fra 2012. Antallet ph.d.-kandidater har hatt en liten økning i denne perioden.

Stipendiatpublisering	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nivå 1	359	376	350	342	315	281
Nivå 2	113	94	131	97	89	103
Sum	472	470	481	439	404	384

Kilde: Universitetsbiblioteket

I fremdriftsrapporten for 2015 fikk kandidatene spørsmål om de har fått publisert vitenskapelige artikler eller sendt artikler til publisering. For de kandidatene som planla å levere avhandlingen i 2015 svarer 89 % at de har gjort dette.

Kandidater som rapporterer at de har fått publisert vitenskapelige artikler eller sendt artikler til publisering fordelt etter planlagt innleveringsår:

2015	2016	2017	2018	2019
89 %	78 %	48 %	36 %	32 %

Utskrevne og forsinkede kandidater

Tabellen nedenfor viser frafallet for kandidater med oppstart fra 2004 til 2007. Disse tallene gir også en oversikt over andelen kandidater som er i programmet lenge etter at normert tid er utløpt, kategorisert som «aktive». Tallene viser gjennomsnittet for disse fire årskullene, og er hentet ut i april 2016.

	HF-fak	Jur-fak	MN-fak	MedOd-fak	Psyk-fak	Samf-fak	UiB - total
Fullførte	75 %	96 %	80 %	90 %	79 %	72 %	82 %
Utskrevne	12 %	4 %	15 %	8 %	15 %	17 %	12 %
Aktive	13 %	0 %	5 %	2 %	6 %	11 %	6 %

Fra de fire årskullene er frafallsprosenten 12 i gjennomsnitt for hele UiB. Tallene varierer mellom fakultetene, der SV-fakultetet ligger noe over gjennomsnittet. SV-fakultetet og Det humanistiske fakultetet har, sammenlignet med andre fakultet, den største andelen kandidater som er mye på overtid.

² Denne statistikken er de publikasjonene stipendiatene har bidratt til mens de er i stipendiatstilling og teller ikke de publikasjonene som stipendiatene har fått publisert fra doktorgradsprosjektet etter at de er ferdig i stipendiatstillingen. UiBs ph.d.-kandidater som ikke er ansatt på universitetet er heller ikke en del av denne statistikken.

Veiledning og veilederopplæring

UiB har i 2015 hatt fokus på ph.d.-veiledning. Ph.d.-kandidatene er i all hovedsak fornøyd med den veiledningen de får, og de aller fleste har nå flere enn én veileder. I kandidatenes fremdriftsrapportering svarer hele 86 % at de er svært fornøyd eller fornøyd med veiledningen. 88 % rapporterer at de har mer enn én veileder. Som en oppfølging av Nokuts tilsyn med ph.d.-programmets kvalitetssikringsystem og OU-7 rapportens anbefaling, har en arbeidsgruppe i 2015 jobbet med hvordan UiB kan styrke kompetansen til doktorgradsveilederne. Arbeidsgruppen anbefalte at kapasiteten til UiBs kurs i forskningsveiledning dobles og at det utvikles et e-kurs for veiledere i ph.d.-regelverk og rutiner. Fakultetene anbefales å utvikle fagnære veilederseminarer. I tillegg anbefalte arbeidsgruppen at det opprettes et UiB-forum for veilederopplæring.

Internasjonalisering

Også årets melding viser at det er rom for ytterligere internasjonalisering av forskerutdanningen ved UiB. Flere fakultet påpeker at institusjonen kan vise til en stor andel internasjonale kandidater, men data fra fremdriftsrapporteringen viser at et forholdsvis beskjedent antall kandidater har utenlandsopphold av lengre varighet. Internasjonale finansieringsordninger som Marie Sklodowska Curie Actions er heller ikke godt utnyttet. UiB har inngått to fellesgradsavtaler i 2015.

Om lag en tredjedel av ph.d.-kandidatene ved UiB er utenlandske statsborgere. 8 % av kandidatene som fremdriftsrapporterte i 2015 har vært på et utenlandsopphold av varighet lengre enn 3 måneder i den årlige rapporteringsperioden. UiB mangler data om hvor mange av kandidatene som har fullført forskerutdanningen som har vært på slike opphold. Universitetet har heller ikke gode data om opphold av kortere varighet.

Karriereveiledning

Fakultetene ble i sine meldinger bedt om å kommentere karriereveiledning. Bakgrunnen for dette er at det er et klart mindretall av kandidatene som fullfører en forskerutdanning som skal fortsette sin karriere i academia. Arbeidsmarkedet er nå strammere og det er derfor mer relevant å få en oversikt over hvordan universitetet forbereder sine kandidater på et arbeidsmarked innenfor og utenfor academia.

MN peker på at arbeidsmarkedet til nå har vært godt for fakultetets ph.d.-kandidater og at det ikke har blitt utført analyser som har kartlagt karriereveier. Fakultetet foreslår karrieredager som et tiltak og at ph.d.-kandidater innrulleres i UiB-alumni. MO har som målsetning å opprette et godt tilbud i karriereplanlegging for sine kandidater. På Jus tas karriereveiledning med i oppstartsamtaler og medarbeidersamtaler. Kandidatene informeres også om muligheter internt på fakultetet. HF har ingen formell eller uformell karriereveiledning for sine kandidater. På SV-fakultetet har karriereveiledningen i stor grad vært uformell og akademisk rettet. Fakultetet planlegger å kartlegge hvor kandidatene arbeider og vil utvikle egne karrieresider.

Avdelingsdirektørens kommentarer

Forskerutdanningen på UiB har svært gode gjennomstrømningstall. Dette vitner om at universitetet har kompetente fagmiljøer og en evne til å tiltrekke seg forskertalent. Det vitner også om at de strukturene som er bygget opp rundt forskerutdanningen i stor grad fungerer. Universitetet har en

økning i antall disputaser. Dette er gledelig, men sett på antallet nye kandidater i programmet og et forventet frafall på 10-15 % vil nok disputasantallet i fremtiden bli noe redusert hvis det ikke settes inn tiltak for å forhindre dette. I Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport for høyere utdanning vektlegger rapporten at det i Norge avlegges færre doktorgrader i teknologi enn i andre nordiske land. I opptrappingsplanen for rekrutteringsstillinger skriver departementet at nye stillinger er gitt teknologi og realfag. I 2015-2016 fikk UiB 13 nye slike stillinger. NTNU fikk 48 stillinger, noe som er betydelig mer. UiBs faglige profil er her i utakt med departementets prioriteringer.

En negativ trend i ph.d.-programmet er at stipendiatene publiserer mindre enn før. Universitetet kjenner ikke årsakene til dette, og det er ønskelig at dette belyses. Doktorgradsutdanningen på UiB og i resten av Europa har vært i en rivende utvikling de siste 10 årene. For noen av utviklingstrendene har UiB vært i front, mens på andre områder har det vært mindre satsing. Med en ny handlingsplan kan universitetet utvikle forskerutdanningen på nye områder. Avdelingsdirektøren ser også at forskerutdanningen kan tjene på at strukturene blir gjennomgått i tråd med #ORG2022-prosjektet.

Avdelingsdirektøren legger med dette frem universitetets og fakultetenes forskerutdanningsmelding til orientering og anbefaler utvalget om å gjøre følgende vedtak:

1. Forskningsutvalget tar universitetets og fakultetenes forskerutdanningsmeldinger til orientering.
2. Utvalget ber om at universitetets og fakultetenes forskerutdanningsmeldinger inngår i grunnlaget for utarbeidelsen av UiBs budsjettforslag for 2017 og brukes aktivt i utarbeidelsen tiltak og planer.

Fakultetenes og Universitetsmuseets forskerutdanningsmeldinger 2015

**Forskningsadministrativ avdeling
Mai 2016**

UNIVERSITETET I BERGEN

Det humanistiske fakultet

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2015

OPPFØLGING AV PRIORITERINGER OMTALT I FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN FOR 2014 OG PLANER OG PRIORITERINGER FOR 2016

Hovedansvaret for kandidatenes forskerutdanning ligger på grunnenhetene, og enhetene har derfor stor frihet til å definere sine egne prioriteringer for 2016. Fakultetet, og særskilt Forsknings- og forskerutdanningsutvalget, har likevel et overordnet faglig ansvar for å sikre kvaliteten i forskerutdanningen og at enhetenes disposisjoner er i samsvar med fakultetets felles mål.

Fakultetet har i 2015 arbeidet videre med å følge opp sin nye administrative bemanningsplan, og med utformingen av nye rutiner og retningslinjer i forlengelsen av dette. Et administrativt nettverk for forskerutdanning er kommet på plass, og ambisjonen for 2016 er å øke aktiviteten og gi nettverket en fastere form med regelmessig møtevirksomhet.

FORHOLDET MELLOM FORSKERUTDANNING OG FORSKNINGSSATSINGER VED FAKULTETET

Siden 2010 har fakultetets 65 faste stipendiathjemler alle vært fordelt til grunnenhetene, som lyser ut ledige stillinger ut fra egne prioriteringer og behov. De aller fleste av disse utlyses åpent. Åpne utlysninger anses generelt å gi høyere kvalitet i søkermassen enn når stillingene er øremerkede. For 2016 er fakultetet tildelt 8 midlertidige stipendiathjemler, som etter vedtak i Fakultetsstyret (S 3/16) er fordelt til strategiske satsningsområder i henhold til fakultetets strategiplan, særskilt middelalderforskning og «medical humanities».

Øremerkede stipend for øvrig er knyttet til eksterntfinansierte prosjekter. Slike prosjekter springer ut av de ulike forskningsmiljøene og er verdifulle bidrag til økt kvalitet og bredde i fakultetets forskning.

GJENNOMSTRØMMING

I 2015 ble det avlagt 17 ph.d.-grader og 4 dr.philos.-grader ved Det humanistiske fakultet. To av ph.d.-gradene var tilknyttet kvoteprogrammet. Korrigeret for permisjoner viser tallene at 6 kandidater leverte på normert tid eller tidligere, mens 7 leverte innen 6 måneder etter normert tid. Kun én kandidat hadde en nettotid på mer enn 4 år. Antallet avlagte ph.d.-grader viser en nedgang i forhold til 2014 (25) og 2013 (30). Fakultetet vurderer fjorårets gjennomstrømming som tilfredsstillende og innenfor naturlig fluktuasjon (2013 var et rekordår). Samtidig kan det konstateres en viss forbedring i gjennomstrømmingshastigheten i forhold til foregående år.

Tett oppfølging av kandidatene er en avgjørende suksessfaktor og en forutsetning for å kunne sette i verk effektive tiltak. Slike tiltak må settes i verk innenfor stipendiatperioden, da mulighetene begrenses dramatisk når kandidaten begynner i annet arbeid. Enhetene melder at de i økende grad tar i bruk eller forbedrer bruken av virkemidler som forventes også å ha en positiv effekt på gjennomstrømmingen, som bedre faglig og sosial integrering i forskergrupper og i fagmiljøene, fremdriftsrapportering, medarbeidersamtaler, midtveisevaluering, sluttseminar, bruk av mer enn én veileder og mentorordning knyttet til stipendiatenes undervisning.

UNDERKJENNINGER

Ved det humanistiske fakultet ble 3 avhandlinger underkjent (1. gang) i 2015, hvorav 2 ph.d.-avhandlinger og 1 dr.philos.-avhandling. Fakultetets forsknings- og forskerutdanningsutvalg har bedt enhetene om å ha faste prosedyrer for oppfølging av slike kandidater i samarbeid med veileder, og dette er blitt fulgt opp. Fakultetets fremste tiltak for å unngå frafall og underkjenning er fremdeles tett oppfølging og god integrasjon i forskningsmiljøet. Et godt virkemiddel som forvaltes lokalt, og som øker i omfang, er bruken av sluttseminar eller prøvedisputas, der forskere med spesialkompetanse inviteres til å vurdere og gi innspill til avhandlingen når det nærmer seg innlevering.

VEILEDEROPPLÆRING

Det gjennomføres i dag ingen formell veilederopplæring verken i regi av fakultet eller grunnenheter. Det skjer likevel på de fleste enhetene en uformell kompetanseutvikling i institusjonaliserte rammer i form av veilederforum, der veiledere kommer sammen, utveksler erfaringer og diskuterer både generelle og mer spesifikke problemstillinger. En høringsrunde viste at noen enheter mener dette er tilstrekkelig som veilederopplæringstiltak, mens andre enheter etterlyser et sentralisert tilbud på fakultetsnivå. Fakultetet har i 2015 oppfordret sine veiledere til å benytte seg av det pedagogiske tilbudet som tilbys de vitenskapelig ansatte i regi av Uniped. Fakultetet ønsker å delta aktivt i den organiserte veilederopplæringen som nå planlegges sentralt på UiB.

INTERNASJONALISERING

Det er et mål for fakultetet at så mange som mulig av fakultetets doktorgradskandidater skal gjennomføre et lengre utenlandsopphold i stipendperioden. Ansvar for at dette skjer, ligger hos veileder, forskningsmiljøet kandidaten tilhører og enhetens faglige ledelse. Flere enheter praktiserer en ordning med reisestøtte, og interessen for å gjennomføre utenlandsopphold er økende. Kandidatene deltar også stadig mer aktivt på internasjonale konferanser og får uttelling for dette i opplæringsdelen. De skaffer seg internasjonale nettverk på sine forskningsfelt, og flere kandidater har biveiledere fra utenlandske universiteter. Fakultetet vil i dialog med enhetene arbeide aktivt for at denne utviklingen fortsetter.

KARRIEREVEILEDNING

Det tilbys ingen formell eller uformell karriereveiledning for stipendiater ved HF utover det som gis av den enkelte veileder. Fakultetet vil i 2016 ha økt oppmerksomhet på postdoktorene for å sikre dem god faglig oppfølging og ønsker i samarbeid med andre fakulteter og FA å utvikle karrierebyggende opplæringstilbud for denne gruppen.

PUBLISERING

Hvordan man går frem for å publisere på forlag og i tidsskrifter, er et emne som inngår i opplæringsdelens kurs i overførbare ferdigheter. Et flertall av kandidatene publiserer artikler underveis (både på nivå 2 og nivå 1) – også de som skriver monografier (som fortsatt er det dominerende formatet på HF). En del får også avhandlingen publisert som bok, også internasjonalt. Presise bibliometriske data om HF-kandidatenes publisering mangler.

ANDRE FORHOLD AV SÆRLIG BETYDNING

At FA nå er tildelt et overordnet administrativt ansvar for forskerutdanningen, vil kreve smidige samarbeidsrelasjoner der de enkelte fakultetenes egne behov blir ivaretatt. Omorganiseringen gir også muligheter for synergier mellom fakultetene, særlig når det gjelder opplæringsdelene i forskerutdanningen og veilederopplæringen.

Tilpassing til strammere budsjetter har ført til at fakultetet har måttet vente med å ta i bruk frigitte hjemler (utsatt startdato). Den anstrengte økonomien vil også påvirke mulighetene for kursvirksomhet og reisestøtte for kandidatene.

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2015 – DET MEDISINSK-ODONTOLOGISKE FAKULTET

I 2015 hadde Det medisinsk-odontologiske fakultet i overkant av 500 aktive doktorgradskandidater og like under 90 forskerlinjestudenter ved utgangen av året. 98 kandidater disputerte i 2015, noe som gir en oppgang på 23 disputerte kandidater sammenlignet med 2014 (75 kandidater). 97 kandidater ble tatt opp til ph.d.-programmet ved fakultetet, noe som er en nedgang på 12 kandidater fra 2014. Som for tidligere år, er forskerutdanningen en viktig del av fakultetets samlede forskningsaktivitet. Det er derfor svært viktig å kvalitetssikre forskerutdanningen i alle ledd for å sikre god gjennomstrømning av ph.d.-kandidater og høy kvalitet på forskningen.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016.

I 2015 arbeidet fakultetet videre med to større prosjekter:

1. Veilederopplæring, da særlig ved opprettelsen av det elektroniske kurset for veiledere. I forbindelse med overgang til ny plattform fra *Mi Side* til *Mitt UiB* arbeider fakultetet for tiden med overføring av kurset til den nye plattformen. Fakultetet samordner imidlertid arbeidet knyttet til veilederopplæring med det arbeidet som foregår på UiB sentralt.
2. Karriereplanlegging, blant annet gjennom å inkludere dette i grunnkurset MEDMET1. Fakultetet planlegger egne seminarer for karriereplanlegging for ph.d.-kandidater på et tidlig stadie i ph.d.-løpet. Her samordner fakultetet imidlertid arbeidet med arbeidet som foregår sentralt på UiB.

Veilederopplæring og karriereplanlegging nevnes også som både prioritering for 2015 og videre for 2016 ved flere av instituttene. Instituttene rapporterer videre at de har nådd de fleste av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014. Blant nevnte prioriteringer for 2016 er tettere oppfølging av kandidater med pliktarbeid, videre arbeid med, og deltakelse i forskerskoler og fortsatt fokus på rekruttering av ph.d.-kandidater.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Instituttene rapporterer om godt samsvar mellom forskningssatsningene og forskerutdanningen. Enkelte institutt nevner økt rekruttering til ph.d.-programmet som målsetting, og mer spesifikt at alle seksjoner ved instituttet skal ha stor og pågående ph.d.-aktivitet. Deltakelse i, og samarbeid mellom forskerskoler nevnes også av flere institutter, hvor flere felles aktiviteter nevnes som en målsetning. Institutt for klinisk odontologi planer om å etablere egen forskerskole er lagt på is grunnet manglende ressurser.

Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne.

Samlet på fakultetet var det en klar oppgang i antall disputaser i 2015 (98) fra 2014 (75). Dette reflekteres også i meldingene fra instituttene: Instituttene melder om at gjennomstrømningen i ph.d.-programmet er god, med høy gjennomføringsgrad. Samtlige institutt melder imidlertid om problemer knyttet til kandidater som ikke fullfører på normert tid. Det kommer videre klart frem i rapportene fra instituttene at årsakene til forsinkelsene er svært ulike fra institutt til institutt. Instituttene melder imidlertid om at kandidatgrupper som er tilbøyelig for forsinkelser skal følges tett som et preventivt tiltak. Instituttene rapporterer dessuten om tett oppfølging med grundige planer for fullføring for kandidater som allerede er blitt forsinket. Fakultetet vil fremover vektlegge oppfølging etter midtveisevaluering og videreutvikle rutinene i forbindelse med denne.

Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangs underkjenninger).

I 2015 var det tre underkjenninger, fordelt på to institutt, noe som er likt med 2014. Samtidig er antall innleverte avhandlinger høyere enn i 2014, noe som gir en prosentvis nedgang i antall underkjenninger. Ingen av instituttene rapporterte om 2. gangs underkjenninger. Samtlige institutter understreker viktigheten av å

synliggjøre for kandidater hvilke kvalitets- og innholdsmessige krav som settes for en doktorgrad. Retningslinjene for krav til en doktorgrad anses som viktig i denne forbindelse.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Som nevnt innledningsvis, er fakultetet i gang med opprettelsen av et (obligatorisk) e-læringskurs for alle veiledere. I tillegg planlegges det årlige veilederseminaret videreført i 2016. Fire av fem institutt nevner et behov for veilederopplæring, og trekker særlig frem det årlige veilederseminaret som et viktig tiltak her. Flere institutt nevner også det forestående e-læringskurset som et viktig og positivt tiltak. Ett institutt anser dagens situasjon som tilfredsstillende, og at det ikke er nødvendig med ytterligere tiltak. Samtlige institutt rapporterer om at alle veiledere informeres om, og oppfordres til å delta på de tilbudene som gis i veilederopplæring. Ett institutt nevner også et ønske om muligheten for å ha to hovedveiledere, med begrunnelse i at det ofte er hensiktsmessig å kombinere en erfaren veileder med en mindre erfaren, da dette vil fremme veilederopplæring av begge. Fakultetet vurderte dette forslaget tidligere i 2015, men holdt likevel fast ved at hensynet til koordinert oppfølging av kandidaten, med et tydelig hovedansvar for veiledning må veie tyngst. Veilederopplæring vil følges opp både på fakultets- og instituttnivå i 2016.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og ph.d.-kandidatenes deltakelse på internasjonale konferanser/utenlandsopphold (ref. informasjon i fremdriftsrapporter).

Fakultetet er synlig og deltar i internasjonale fora for forskerutdanning. Blant annet er fakultetet aktiv i ORPHEUS. Fakultetet ble dessuten tildelt ORPHEUS Label i begynnelsen av 2016. Det er også et tydelig fokus på internasjonalisering ved instituttene, og alle instituttene deltar i en rekke internasjonale samarbeid. Om lag 30 % av kandidatene ved fakultetet er internasjonale og fra 55 ulike land. Samtlige institutt rapporterer dessuten om høy deltakelse på internasjonale konferanser, forskerkurs, utveksling eller forskningsopphold i utlandet, to av instituttene planlegger inngåelse av fellesgrader. Instituttene uttaler at videre internasjonal aktivitet er en prioritet for 2016. Både fakultetet og flere institutt nevner et ønske om at flere kandidater får muligheten til å ta et forskningsopphold i utlandet. Av økonomiske årsaker er ikke dette alltid gjennomførbart. Det finnes imidlertid muligheter for økt internasjonal rekruttering/aktivitet gjennom f.eks. EUs Marie Curie-program og Erasmus+ opplegg. Fakultetet har pr. d.d. dårlig oversikt over utreisende kandidater. Dette anses som uheldig og fakultet vil arbeide for å finne gode rutiner for bedre oversikt her.

Karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Karriereplanlegging nevnes kort i grunnkurset for ph.d.-kandidater, MEDMET1. Som nevnt innledningsvis er det en målsetning for fakultetet å opprette et godt tilbud for karriereplanlegging for alle kandidater. Samtlige institutter understreker viktigheten av et slikt tilbud, men presiserer at dette bør arrangeres på fakultetsnivå. Enkelte institutt nevner imidlertid også veileders og forskningsmiljøets ansvar for å bistå kandidatene i karriereplanlegging og –utvikling. Karriereveiledning vil følges opp både på fakultets- og instituttnivå i 2016.

Publisering: Vurdering av publiseringsevne til ph.d.-kandidatene (ref. informasjon i fremdriftsrapportene), samt eksisterende og planlagte tiltak.

De fleste instituttene rapporterer at publiseringsevne er god. Enkelte institutt kommenterer imidlertid at tall for publiseringsevne for 2015 som baseres på kandidatenes fremdriftsrapportering vil være noe lavere enn det som reelt er tilfellet, fordi tallene inkluderer alle kandidater uansett hvor i studieløpet de er inngår i denne rapporteringen. Flere institutt nevner skrivekurs som tiltak for å opprettholde/øke publiseringsevne – tiltak som vil fortsettes i 2016.

Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg, eller som man planlegger å endre i perioden.

Ett institutt kommenterer en forventning om færre ph.d.-kandidater fremover, grunnet en reduksjon i stipendmuligheter. Dette igjen vil redusere antall disputaser ved instituttet. IGS melder om at instituttet i løpet av 2016 vil utarbeide en ny forskningsstrategi.

Forskerutdanningsmeldin g for 2015, Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet

---

Behandlet i forskerutdanningsutvalget 3. mars 2016 og vedtas i fakultetsstyret 28. april 2016.

Forskerutdanningsmelding 2015

Oppfølging av prioriteringer fra 2014 og planer for 2016 vil i stor grad handle om å iverksette tiltak som er bearbeidet gjennom fakultetets administrasjonsutviklingsprosjekt. Vi er i gang med å gjøre opptak i forbindelse med ansettelse og følger kontinuerlig med på behov for å gjøre endringer i rutiner for dette. Det planlegges også tettere samarbeid med eksterne veiledere. Videre vil vi utarbeide en plan for hvordan vi sikrer informasjonsflyt for kandidater og veiledere i avslutningsprosessen.

Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningsattsninger er tett. Vi har få eller ingen stipendiatstillinger som lyses ut uten tilknytning forskningsgruppe, og svært mange av dem er knyttet til et større forskningsprosjekt eller en spesifikk satsing. Det er ikke planlagt tiltak på dette området, utover at vi alltid har oppmerksomhet mot å søke finansiering for å øke forskningsaktiviteten vår.

Gjennomstrømningstiden for kandidater som disputerte i 2015 er relativt god, og svært nær gjennomsnittet ved UiB (nettoid). Fakultetet utdannet i 2015 75 nye doktorer (30,5% av totalt antall ved UiB). Disse brukte i gjennomsnitt 3,7 år når permisjoner o.l. er trukket fra (nettoid). Bruttotiden er vesentlig lavere ved MN enn ved de fleste andre fakulteter. Fakultetet har siden 2013 rettet fokuset mot registreringer i tidskonto for å se om det er muligheter for å få et mer korrekt bilde av reell tidsbruk.

	Andre finansieringskilder	UiB-finansiering	NFR-finansiering	Totalt høst 2015	Totalt vår 2015
Gjennomsnitt av bruttotid (år)	4,4	4,8	4,5	4,6 (UiB 5,1)	5,0 (UiB 5,2)
Gjennomsnitt av nettoid (år)	3,7	3,8	3,5	3,7 (UiB 3,8)	3,8 (UiB 3,8)
Antall kandidater	10	11	10	31 (UiB 103)	44 (UiB 136)

Tab. 1.1 Gjennomstrømningstid ved MN høst 2015. Gjennomsnitt ved UiB i parentes. Tall for vårsemesteret i kolonnen til høyre.

Fakultetet har fremdeles noen «gamle» kandidater i rapporteringssammenheng, altså kandidater som har vært i forskerutdanningen i mer enn 5 år. Tallet er imidlertid vesentlig lavere enn i fjor, noe vi knytter til at det var flere gamle kandidater som disputerte våren 2015 og at noen kandidater er blitt skrevet ut.

	Andre finansieringskilder	UiB-finansiering	NFR-finansiering	Totalt, alle kilder	Totalt høst 2014
Antall kandidater	3 (UiB 7)	15 (UiB 69)	18 (UiB 33)	36 (109)	54 (UiB 153)

Tab. 1.2 Antall «gamle» avtaler våren 2015 per rapporteringstidspunkt 15. februar 2016. Gjennomsnitt ved UiB i parentes.

Underkjenning I 2015 var det fire avhandlinger som ble underkjent (1. gang). Ingen har fått endelig underkjenning. Antallet varierer normalt mellom 1 og 3 per år. En underkjenning er selvfølgelig en påkjenning og et nederlag for de som er involverte, men vi kan ikke underslå at vi også ser underkjenninger som et tegn på at kvalitetssikringen av avhandlinger ser ut til å virke. Fakultetet har få underkjenninger, vi har derfor ikke spesielle tiltak mot dette. Midtvegevaluering mener vi er en god måte for å avdekke svakheter i et prosjekt på et tidlig stadium, og vi regner det som ev viktig forebyggende faktor for underkjenninger.

	2015	2014	2013	2012
Antall underkjenninger	4 (79)	1 (75)	3 (76)	3 (76)

Tab. 1.3 Antall underkjenninger ved MN. Totalt antall avhandlinger til bedømmelse i parentes.

I tillegg ble én avhandling som ble vurdert for dr.philos.-graden underkjent.

Veilederopplæring

Fakultetet ser positivt på det sentrale arbeidet med veilederopplæring (oppfølging av OU7), og særlig utbyggingen av UPED-modulen Forskningsveiledning. Det er viktig at tilbudet gis hvert semester, slik at alle som ønsker å følge denne modulen får anledning til det.

Internasjonalisering

I følge rapportering til Database for høyere utdanning (DBH) er det, som de foregående år, få kandidater som har utvekslingsopphold i løpet av forskerutdanningen. Flere kandidater drar på utenlandsopphold av noen ukers varighet for å f.eks. gjøre laboratorieanalyser, besøke medveileder eller utføre feltarbeid. Knappt noen av disse registreres, og vi erkjenner at det er en vesentlig underrapportering dette området. Utenlandsopphold finansieres gjennom støtte fra ulike fond og legater, forskerskoler, driftsmidler og prosjektmidler. Vi ser på disse oppholdene som gode internasjonaliseringselementer i forskerutdanningen uavhengig av rapportering. I tillegg vil vi også peke på den store andelen internasjonale kandidater ved fakultetet. Av kandidatene som disputerte i 2015 var andelen ikke-norske statsborgere på mer enn 55%, og av det totale antall midlertidig tilsatte i 2015 var 70% av dem utenlandske borgere. Disse kandidatene, samt den ikke ubetydelige andelen utenlandske ansatte i fast stilling, bidrar til såkalt internasjonalisering hjemme. Alle kandidater ved fakultetet drar dessuten på minst én internasjonal konferanse hvor de har et bidrag i form av presentasjon og/eller poster.

Karriereveiledning

Arbeidsmarkedet for nye doktorer har vært svært godt for våre kandidater i mange år. Vi har fram til nå ikke sett behov for å gjøre analyser av karriereveier, men vi er selvsagt oppmerksomme på at det kan endre seg. De fleste har gått til jobber utenfor academia innen områder som olje og gass, marin sektor, havbruk, instituttsektor og til tekniske og administrative stillinger ved universitetet. Det er også mange som har gått til postdoktor- og forskerstillinger ved universiteter i Norge og utlandet. Et mulig tiltak for fremtiden kan være karrieredager. Slike arrangementer kan med fordel organiseres sentralt. For å skaffe en god oversikt mener vi at UiB Alumni bør søke å få flere medlemmer fra gruppen nyutdannede doktorer.

Publisering

Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet publiserer i (internasjonale) journaler med fagfelle-evaluering (referee). Avhandlingene som springer ut fra våre fagmiljøer er i all hovedsak artikkelbaserte (71 av 75 i 2015), og hver avhandling består av 3-6 manuskripter. Ph.d.-kandidatene står for en betydelig andel av MN-fakultetets publikasjoner. Fakultetet ser ikke behov for tiltak på området.

Andre forhold

Fakultetet har fått utfordringer med innskjerping av mulighet for errata etter endringer som kom med forskriften i 2013. Forskerutdanningsutvalget ønsker at dette punktet ses på i revisjon av forskriften, slik det ble meldt inn i fjorårets melding.

Fakultetet er positiv til arbeidet med ny ordning for vitnemål for ph.d.-graden som har funnet sted under OU-prosjektet.

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2015

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

April 2016

Bakgrunn

Forskerutdanningsmeldingen for Det samfunnsvitenskapelige fakultet gir en overordnet vurdering av forskerutdanningen som tilbys ved fakultetet. Meldingen er utformet i samsvar med mal fra universitetsdirektøren.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i 2014 og prioriteringer for 2016

Fakultetet har fulgt opp prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 gjennom kontinuerlig styrking av faglig samarbeid, særlig gjennom forskerskoler og nettverksskoler. De fleste institutter tilbyr også ph.d-kurs utviklet i samarbeid med eksterne og internasjonale institusjoner regelmessig. Både Institutt for geografi, Institutt for sosialantropologi og Institutt for økonomi har videreutviklet denne typen samarbeid i 2015.

Fakultetet har hatt flere underkjenninger de siste årene. Det har derfor vært viktig å utvikle tiltak som skal sikre kvaliteten i avhandlingsarbeidet og hindre unødvendige underkjenninger. Sluttseminar er et av tiltakene som har blitt innført i flere fagmiljøer i 2015 og vurderes innført av andre i 2016. Dette omtales i et eget punkt under.

Det har vært viktig for fakultetet at kandidatene sikres solid forankring i fagmiljøene gjennom tilknytning til forskergrupper. Hensikten er å sikre en god oppfølging av ph.d.-kandidatene ved at kandidaten i tillegg til relasjonen til veileder også inngår i et større faglig kollektiv.

En viktig prioritering for 2016 vil være å kartlegge hvordan fakultetet kan jobbe for å bedre gjennomføring og hindre frafall i doktorgradsprogrammet. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal se på hvilke tiltak som kan iverksettes, spesielt knyttet til forskergrupper, veilederrollen og opplæringsdelen. Arbeidsgruppen vil levere sin rapport i april/mai.

En annen prioritering blir å kartlegge hvor våre kandidater arbeider som et ledd i å synliggjøre karriereveier for ph.d.-kandidater. Dette omtales videre under karriereveiledning.

Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningssatsinger ved fakultetet

Fakultetet har en forholdsvis stor andel åpne utlysninger for å sikre bredden i forskningen ved fakultetet og for å nå ut til en bred søkermasse. Disse blir likevel i stor grad knyttet til forskningssatsingene våre for ytterligere å styrke disse og for å sørge for at stipendiatene blir knyttet relevante forskningsområder innen fagmiljøene. Alle fagmiljø melder at stipendiatene er knyttet til en forskergruppe, og blir således godt integrert i forskningssatsingene ved fakultetet.

Gjennomstrømming – vurdering og behov for tiltak

Fakultetet hadde 28 disputaser i 2015. Til sammenligning hadde vi 15 disputaser i 2014, så dette er et positivt resultat for fakultetet. Gjennomstrømmingstallet for 2015 er på 3,98 år netto (den totale tiden kandidaten har benyttet i forskerutdanningen fra opptak til innlevering, fratrukket pliktarbeid, permisjoner etc). Denne har gått noe opp, men dette skyldes at vi har hatt noen kandidater som var mye på overtid. Tidsbruken pr kandidat har stabilisert seg på et langt bedre nivå enn fakultetet har hatt tidligere. Blant fakultetets konkrete tiltak for å forbedre gjennomstrømmingen er et tilbud om kurs hver vår i akademisk skriving. Dette tiltaket fremheves som positivt ved at det gir kandidatene tiltrengt skrive trening. Flere institutter melder at de «nye» kandidatene i større grad gjennomfører på normert tid. Andre

tiltak instituttene fremhever er godt etablerte midtveisevalueringer, ordningen med to veiledere per kandidat og tettere tilknytning til forskergrupper og forskningsfelt. Institutt for sammenliknende politikk og Institutt for sosialantropologi fremhever at en vitenskapelig ansatt med dedikert ansvar for oppfølging av ph.d-kandidater har hatt svært god effekt.

Underkjenning – vurdering og behov for tiltak

Fakultetet har hatt en høy prosentandel underkjente avhandlinger de siste årene. I 2014 fikk 4 kandidater (21 %) underkjent sin avhandling etter første innlevering. I 2015 var det 2 underkjenninger (7%). I tillegg har 3 av de underkjente avhandlingene fra 2014 blitt levert inn på nytt og blitt godkjent. Et viktig grep i denne sammenheng er at innstillingen munner ut i detaljerte og presise kommentarer som gjør kandidaten i stand til å arbeide målrettet og systematisk med forbedringer. Innføringen av minst to veiledere per kandidat og gjennomføringen av midtveisevaluering er tiltak instituttene trekker frem som virkemidler mot underkjenninger.

Vi meldte i fjor at Institutt for sammenliknende politikk i 2014 gjennomført sluttseminar som et kvalitetstiltak av avhandlingen før innlevering. Fakultetet vurderte dette som et godt tiltak blant annet for å hindre unødvendige underkjenninger. I løpet av 2015 innførte både Institutt for informasjons- og medievitenskap og Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap innført sluttseminar. Institutt for geografi planlegger å innføre dette tiltaket og sosiologisk institutt har også systematisk vurdert behov for sluttseminar for sine kandidater.

Andre tiltak instituttene nevner i sine meldinger er dedikerte ph.d.-koordinatører i staben og jevnlig presentasjoner av kapitler og delarbeid i forskningsgruppene.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

I OU-prosjektet ble det oppnevnt en egen gruppe for forskerutdanningen, som i sin rapport fremhevet viktigheten av doktorgradsveiledning og veilederopplæring. Tall fra UiBs fremdriftsrapport for ph.d.-kandidater i 2015 viser at 86 % av kandidatene er fornøyd eller svært fornøyd med sitt veilederforhold. Fakultetet har drøftet veilederopplæring i forskerutdanningsforum, og bedt om innspill i instituttens forskerutdanningsmeldinger. Fagmiljøene rapporterer at veiledningen fungerer bra og viser til at kandidatene i stor grad sier seg fornøyd med veiledningstilbudet, spesielt etter at alle institutt nå har innført krav om to veiledere. Instituttene har ulike fora for uformell veilederopplæring, som forskningsgrupper, stabsseminarer og veiledningsforum. Egne ph.d.-koordinatører i staben har ofte et særskilt ansvar for å løfte veilederkompetansen, og seniorer fungerer som mentorer for yngre veiledere. Fakultetet mener derfor at veilederopplæringen blir vel ivaretatt.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og deltakelse på internasjonale konferanser/utenlandsopphold

Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet oppfordres til å gjennomføre et utenlandsopphold ved relevante forskningsinstitusjoner og fakultetet har egne støtteordninger for dette. Samarbeid med internasjonalt anerkjente forskningsmiljø og nettverksbygging gjennom deltakelse på workshops og konferanser er utbredt og anses som viktige tiltak for å øke mobiliteten blant kandidatene. Flere institutter bidrar fast i tilknytning til internasjonale forskerskoler og utvikling av internasjonale kurs. Alle fagmiljø ved SV-fakultetet er opptatt av at kandidatene skal skaffe seg internasjonal erfaring og knytte internasjonale nettverk.

For å sikre en bredere søkning til de utlyste stipendene, vurderer fakultetet flere tiltak. Institutt for økonomi fremhever viktigheten av å rekruttere tidlig på året for å konkurrere med andre aktører internasjonalt, og ønsker også å innføre betinget opptak for særs godt kvalifiserte interne søkere. Fakultetet har også drøftet viktigheten av å bruke personlige nettverk for å oppfordre kvalifiserte kandidater til å søke. Det at stipendiatstillingene i Norge er lønnet og ellers har gode rammevilkår sammenlignet med de fleste andre land er også noe som bør fremheves bedre når vi rekrutterer internasjonalt.

Karriereveiledning – Beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Karriereveiledning foregår stort sett gjennom uformelle nettverk, sammen med veileder og ved enkelte institutter gjennom medarbeidersamtaler hvor framtidsplaner diskuteres. Fagmiljøenes bidrag her har tradisjonelt sett i stor grad vært knyttet til en videre karriere innen academia. Det er likevel klart at ikke alle ph.d.-kandidatene kan eller vil ha en videre karriere innen academia. Fakultetet planlegger i løpet av våren/sommeren 2016 å kartlegge hvor våre kandidater arbeider som et ledd i å synliggjøre ulike karriereveier for doktorgradskandidater. Fakultetet har i 2015 utviklet og lansert egne karrieresider for studenter. Mulige karriereveier, alumnusprofiler og kompetansemål presenteres på en ny måte for å møte studentenes ønske om mer informasjon om karrieremuligheter og om hvordan deres kompetanse kan formidles til arbeidsgivere. Arbeidet med å synliggjøre karriereveier og alumnusprofiler for ph.d.-kandidater vil gjøres etter modell fra arbeidet som er utført på lavere grad, og vil danne grunnlag for videre tiltak med alumnustreff og presentasjoner av kandidater i arbeid også utenfor academia.

Vurdering av publiseringsvirksomheten til ph.d.-kandidatene

Publiseringsaktiviteten for ph.d.-kandidatene varierer i våre fagmiljø. Det er fortsatt vanlig med monografier i flere fagmiljø, men antallet artikkelbaserte avhandlinger er økende. Institutt for sammenliknende politikk oppfordrer de kandidatene som skriver artikkelbasert avhandling til å publisere underveis, og også de som leverer monografier publiserer ofte artikler underveis i arbeidet. Institutt for geografi melder at det har etablert seg en forståelse både blant stab og ph.d.-kandidater at et prosjekt ikke er fullført før det har blitt publisert i et anerkjent tidsskrift. Ved Institutt for økonomi vektlegges også betydningen av å sende inn arbeider til anerkjente tidsskrifter, men her er det relativt lang publiseringstid, så det er ikke alltid mulig å få arbeidene publisert i løpet av stipendperioden.

Medforfatterskap med veiledere er et av de virkemidlene som blir trukket fram som kan virke stimulerende på publiseringsaktiviteten.

FORSKERUTDANNINGS- MELDING 2015 DET JURIDISKE FAKULTET

---

1. Planer og prioriteringer for 2016.

I forskerutdanningsmeldingen for 2014 informerte vi om våre satsinger på samarbeid med universiteter i India og Kina. Disse samarbeidene er i årets melding lagt frem under «internasjonalisering», og andre planer og prioriteringer utdypes også under de ulike underoverskriftene.

---

2. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet

Det har alltid vært en tett kobling mellom fakultetets forskningssatsninger og stipendiatene som deltar i forskerutdanningen. Ved en del spissede utlysninger av stipendiatstillinger har fakultetet sikret rekruttering til prioriterte fagområder i tråd med Strategiplanen for 2011-2015. Fakultetets strategi for 2011-2015 gjelder fortsatt i påvente av ny.

Fakultetets økonomiske situasjon tilsier at det ikke er handlingsrom til å kunne dekke alle rekrutteringsbehov over fakultetets grunnbudsjett. Fakultetet er derfor avhengig av å sikre nyrekruttering via eksterne finansieringskilder, og vil jobbe målrettet for å få dette til, blant annet gjennom å søke om finansiering av ph.d.-stillinger i de fleste relevante forskningsprogram med utlysninger om eksternfinansiering.

Fakultetet har planer om å etablere et forskningsmiljø knyttet til skatterett. Det er planer om tre stipendiatstillinger på dette fagfeltet, hvor én er gjennom ordningen offentlig-ph.d. finansiert av Forskningsrådet i samarbeid med Skatt vest. Den andre finansieres av NHH og den tredje planlegges finansiert av Det juridiske fakultet.

---

3. Gjennomstrømming

Fadderordning: I 2014 startet fakultetet et prosjekt der personalgruppen og ph.d.-koordinator gjennomgår rutiner for mottak og oppfølging av stipendiatene. Dette arbeidet har båret frukter i form av oppstartsamtaler mellom ny stipendiat, leder for forskerutdanningen og veiledere(e). Nye stipendiater får også oppnevnt en viderekommen stipendiat som fadder.

Oppfølging: Fakultetet arbeider målrettet for å redusere forsinkelser og redusere frafall gjennom (1) jevnlig møter mellom leder for forskerutdanningen, forskningsdekan, HR-ansvarlig for stipendiater og ph.d.-koordinator hvor de går gjennom status for alle ph.d.-kandidater, (2) midtveisevalueringer av ph.d.-prosjekter og (3) medarbeidersamtaler.

Motivasjonsseminar: Høsten 2016 planlegger fakultetet et motivasjonsseminar for alle som har hatt midtveisevaluering. Bakgrunnen for dette er at vi ser at stipendiatene i første del av stipendiatperioden har mye program og oppfølging gjennom blant annet obligatoriske emner, reiser og midtveisevaluering. Deretter blir det roligere, og stipendiatene må i større grad jobbe alene. Fakultetet ønsker å motivere den enkelte til å få fart på skrivingen og å holde fokus fram til innlevering.

---

4. Underkjenninger

Ingen avhandlinger ble underkjent ved Det juridiske fakultet i 2015.

---

5. Veilederopplæring

I 2015 ble det gjennomført en UiB-initiert arbeidsmiljøundersøkelse (ARK) blant alle ansatte på fakultetet. I stipendiatgruppen var det 62 % som besvarte undersøkelsen. Et av hovedfunnene var at veiledersituasjonen oppgis som en av flere kilder til manglende progresjon i arbeidet.

I oktober samme år arrangerte fakultetet seminar for forskere som veileder ph.d.-kandidater, og arrangementet planlegges som et årlig tilbud. Fakultetets veiledere var også invitert til å delta på et felles seminar arrangert av søsterfakultetet i Oslo. Vi ser også frem til å se resultatet av arbeidsgruppen som har jobbet med veilederopplæringsspørsmålet etter det sentrale OU-prosjektet.

---

6. Internasjonalisering

I den tidligere nevnte oppstartsamtales motiveres kandidatene til å knytte seg til utenlandske forskningsmiljø og delta i fora der prosjektet skal presenteres på engelsk. Verdien av utenlandsopphold er også

tema i de årlige medarbeidersamtalene med prodekan. Videre informeres det om muligheten for at deltakere på språkkurs godskrives i den valgfrie delen av ph.d. programmet. De siste par årene har 1-2 kandidater fått dette godskrevet. Flere av stipendiatene har kortere eller lengre utenlandsopphold.

Ph.d.-kurs i Kina: I juni 2016 arrangerer vi for fjerde år på rad tredagers ph.d.-kurs i kinesisk rettskultur på Nordic Centre, Funad University i Shanghai, støttet av SPIRE. I sammenheng med kurset i Shanghai besøker vi Renmin-universitetet i Beijing, der stipendiater fra UiB og Renmin presenterer sine prosjekter i form av en rundebordskonferanse. Erfaringene etter tre kurs i Shanghai og rundebordskonferanser i Beijing er svært gode, og dette har gitt våre ph.d.-kandidater innsikt i og forståelse for kinesisk rettskultur.

Ph.d.-workshop i India: I forskerutdanningsmeldingen for 2014 skrev vi om [samarbeid med National Law University Delhi \(NLUD\)](#). En mindre delegasjon besøkte NLUD våren 2015, og [NLUD besøkte oss](#) samme semester. I mai 2016 vil en ny delegasjon fra fakultetet besøke National Law University Delhi, for å delta i en ph.d.-workshop sammen med indiske ph.d.-er og forskere. Delegasjonen fra Universitetet i Bergen vil bestå av to seniorforskere, to administrativt ansatte og seks ph.d.-er. Det er budsjettert med en tilsvarende reise i 2017. Vi håper dette vil bidra til å legge grunnlaget for et godt samarbeid med NLUD. Reisen dekkes i sin helhet av SIU-midler.

---

7. Karriereveiledning

Prodekan for forskning gjennomfører både oppstartsamtale og jevnlig medarbeidersamtaler med stipendiatene, hvor blant annet karriereveiledning og mulig fremtid i fakultetets vitenskapelige stab står på agendaen. Det å mobilisere fagmiljøet til å søke ekstern finansiering for midlertidig forsker- eller postdoktorstillinger hører også med i arbeidet med karriereplanleggingen for de stipendiatene som ønsker en karriere i akademia.

Det jobbes systematisk og konkret med å skaffe stipendiatene korte engasjementer de kan tre inn i etter innlevering av avhandlingen, i påvente av faste stillinger. Slike engasjementer har for eksempel vært forskerstilling i et prosjekt, vikariater som førsteamanuensis (ved avvikling av forskningstermin) og universitetslektorstilling på inntil et halvt års varighet. I samarbeid med de enkelte fagmiljøene arbeides det for å få på plass ekstern finansiering i form av midler til midlertidige forsker- eller postdoktorstillinger.

---

8. Publisering

De fleste ph.d.-kandidater i rettsvitenskap avhandlingen som en monografi, slik at eventuelle artikler kommer i tillegg til avhandlingen, derfor har vi sannsynligvis et lavere tall sammenlignet med andre fakulteter. Mange av stipendiatene publiserer avhandlingen på renommerte forlag i etterkant av disputasen, som på denne måten gir publikasjonspoeng.

---

9. Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen som har endret seg, eller som man planlegger å endre i perioden

Økonomiske rammer legger begrensninger på rekrutteringen til doktorgradsprogrammet, og som tidligere nevnt ønsker vi å øke andelen eksternt finansierte stipendiater og inngå samarbeid om offentlig sektor-kandidater. Vi har også utfordringer med å være en attraktiv arbeidsplass for nyutdannede jurister, og å rekruttere de beste kandidatene til programmet.

Forskerutdanningsmelding for 2015, Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet har om lag 110 ph.d.-kandidater og har de siste fem årene hatt rundt 20 disputaser i året. Vel halvparten av kandidatene er eksternfinansiert og har sin arbeidsplass andre steder enn UiB. Stipendiatene har sitt eget utvalg (psykSTIP), som arbeider for å fremme interessene til både interne og eksterne ph.d.-kandidater som er tatt opp på forskerutdanningen ved Det psykologiske fakultet, UiB.

Oppfølging av forskerutdanningsmelding for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Fakultetet har fulgt opp prioriteringer omtalt i meldingen fra 2014 ved å løfte frem tiltak for økt kvalitet i forskerutdanningen og tilrettelegging for å styrke faglig samarbeid i og mellom forskerskoler og fagmiljø.

Fakultetet har det siste året hatt fokus på å følge opp implementering av ny opplæringsdel i forskerutdanningen. Dette har vi blant annet gjort gjennom å standardisere prosessene knyttet til ph.d.-emner for å sikre kvalitet og faglig utbytte. Vi har arbeidet med å legge alle emner inn i FS og med å sikre egnete godkjenningsprosedyrer for emnene som tilbys i fakultetets forskerskoler og fagmiljø. De obligatoriske komponentene i opplæringsdelen godkjennes på fakultetsnivå og tilbys jevnlig.

Det er viktig for fakultetet at kandidatene sikres solid forankring i fagmiljøene gjennom tilknytning til forskningsgrupper og forskerskoler. En av våre etablerte forskerskoler sendte i 2014 søknad til NFR om midler til å få status som nasjonal forskerskole. Søknaden ble ikke innvilget, men prosessen har bidratt til økt samarbeid både lokalt og nasjonalt og er et godt utgangspunkt for å styrke utdanningsvirksomheten inn mot andre institusjoner både regionalt og nasjonalt. Flere fagmiljø rapporterer at konsolidering av forskerskolestrukturen har gitt forskerskolene inspirasjon til å revitalisere god planlegging av emner og seminarer som tilbys ph.d.-kandidatene.

I 2016 vil fakultetet fortsette arbeidet for å styrke forskerutdanningen gjennom at fakultetets forsknings- og forskerutdanningsutvalg tar et mer synlig grep om saker som gjelder forskerutdanningen – blant annet emnegodkjenninger.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsstrategier ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Kvaliteten i forskerutdanningen ivaretas gjennom forankring i fagmiljøene ved at den enkelte kandidat knyttes til forskningsgrupper og forskerskoler. Fakultetet har lagt til rette for en tett kobling mellom forskerskoler og forskningsgrupper ved at flest mulig av forskningsgruppene bidrar med undervisning og veiledning inn mot forskerskolene. Alle stipendiatstillinger lyses ut med tilknytning til en av fakultetets forskningsgrupper. Fakultetet støtter også større forskningssatsninger/søknader om ekstern finansiering med øremerkete stipendiatstillinger.

Fakultetet har i 2015 i gjennomsnitt hatt tilsatt 41,2 rekrutteringsstillinger finansiert over grunnbevilgningen. Fakultetets måltall har vært på 44,6. Fakultetet har lyst ut totalt ni universitetsstipend i løpet av 2015, av disse er fire øremerket dobbelkompetanseprosjektet i psykologi (syvårige utdanningsløp). Av de ni utlyste stillingene er to tilsatt og knyttet til rusfeltet. De andre stillingene er per i dag i prosess. I tillegg er det utlyst og tilsatt én universitetsfinansiert postdoktor i 2015.

I meldingsåret har fakultetet i samarbeid med de øvrige psykologutdanningene i Norge søkt KD om å kunne utvikle egen forskerlinje for våre profesjonsstudenter. I arbeidet med å styrke studentnær forskning og å skape gode rammer for å gå videre til et doktorgradsløp, ønsker vi å åpne opp for at bruk av studentstipend kan rettes inn mot en fremtidig forskerlinje.

Gjennomstrømning – vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Totalt disputerte 19 kandidater i 2015. I gjennomsnitt brukte de 3,4 år før de disputerte (nettotid, dvs. permisjoner m.m. er trukket fra). Dette er noe bedre enn gjennomsnittet ved UiB, som er på 3,8. Vi mener at dette er et resultat av tett oppfølging gjennom utdanningsløpet, og et krav om minimum to oppnevnte veiledere per kandidat. Det er imidlertid vanskelig å innhente informasjon om permisjoner for eksternt finansierte kandidater som ikke er tilsatt ved UiB. Dette gjelder ca halvparten av kandidatene i forskerutdanningen ved fakultetet.

Underkjenning – vurdering av situasjon og behov for tiltak

Det er få kandidater som skrives ut av ph.d.-programmet uten fullført grad. I 2015 ble én kandidat skrevet ut uten å disputere. Fakultetet hadde to underkjenninger i løpet av året: én dr.philos. og én ph.d. Videre ble én ph.d.-avhandling omarbeidet og senere godkjent. Vi har ingen særskilte tiltak for å forhindre underkjenninger ut over aktiv oppfølging fra fagmiljø, veiledere og administrasjon gjennom semesterregistrering, fremdriftsrapportering og midtveisevaluering. At instituttene i sterk grad er involvert i oppfølgingen av ph.d.-kandidatene er viktig. Spesielt midtveisevalueringen vurderes som et godt tiltak for å forhindre underkjenninger.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er alltid et behov for å øke og vedlikeholde kompetanse på veiledning av ph.d.-kandidater. Enkelte av forskerskolene ved fakultetet arrangerer seminar for veiledere tilknyttet forskerskolen der tema er ph.d.-veiledning. Fakultetet planlegger å arrangere felles veilederseminar i løpet av året for alle potensielle veiledere. Dette planlegges i kombinasjon med fakultetets årlige stipendiatsamling. Vi har som mål å arrangere disse som årlige samlinger.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Alle forskerutdanningskandidater ved fakultetet oppfordres til utenlandsopphold ved relevante forskningsmiljøer. Deltakelse på internasjonale konferanser og workshops er vanlig for våre stipendiater. Gjesteforskere og professor II-ordningen har vært et viktig bidrag til internasjonalisering og styrking av forskerutdanningen. Flere av våre fagmiljø har et stort innslag av utenlandske stipendiater som er et eksempel på internasjonalisering hjemme. Også ved tilsetting av faste ansatte/veiledere er vi oss bevisst det internasjonale perspektivet.

Karriereveiledning – Beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Ingen av våre fagmiljø rapporter om egne ordninger rettet spesifikt mot karriereveiledning, men flere peker på at dette er et tema som berøres i medarbeidersamtaler og forskersamtaler med den enkelte stipendiat. Også i veilederteamet blir dette fulgt opp. Ett av instituttene vurderer å innføre karriereveiledning som en rutinemessig aktivitet knyttet til gjennomføringen av midtveisevalueringen. For profesjonsstudenter i psykologi har fakultetet øremerket egne

dobbelkompetanseutlysninger som gir en tydelig karrierevei inn mot klinisk arbeid, forskning og forskningsledelse både ved universitet og i helseinstitusjoner.

Publisering: Vurdering av publiseringsvirksomheten til ph.d.-kandidatene

Lav fremdrift går som regel ut over publikasjonsvirksomheten. Her rapporteres det at midtveiseevaluering og fremdriftsrapportering har vært viktige grep med tanke på å fange opp avvik og igangsette tilpassede tiltak. Alle fagmiljøer fremholder imidlertid at de fleste forskerutdanningskandidatene har god publiseringsaktivitet. Ved enkelte fagmiljø trekkes det i tillegg frem at kandidatene ofte har minimum én av avhandlingens artikler publisert på nivå II. Ingen institutter rapporterer at det er iverksatt særlige tiltak knyttet til publiseringsaktivitet.

Andre forhold av særlig betydning for fakultetets håndtering av forskerutdanningen

Som en oppfølging av OU-prosjektet ser fakultetet med glede på at forskerutdanningen er styrket gjennom flere nytilsetninger på Forskningsadministrativ avdeling. Dette håper vi fører til et fortsatt fokus på samordning i forvaltningen av både reglement, vitnemål og oppfølging av kandidatene. Fakultetet ser frem til at UiB sentralt i samarbeid med fakultetene utarbeider maler for søknadsskjema og avtaler som er i tråd med gjeldende forskrift. Fakultetet registrerer alle ph.d-emner i Felles Studentsystem (FS). I løpet av året skal også vitnemål skrives basert på informasjon som er lagt inn i FS. Her vil vi peke på behovet for at det arrangeres flere kurs innrettet mot dem som administrerer ph.d-utdanningen ved fakultet/institutt.

Universitetsmuseet

**Utdannings-, forskerutdannings- og forskningsmelding
2015**

Universitetsmuseet har i 2015 brukt krefter på å få implementert omstillingsprosessen, vedtatt av Universitetsstyrets 24.09.2014 med virkning fra 01.01.2015. Her ble også museets måldokument tatt til etterretning.

Omstillingsprosessen resulterte i en ny organisering av museets virksomhet. Et vesentlig ledd i denne var introduksjonen av to nye sentrale lederstillinger som avdelingssjefer (instituttstyrere SKO 1475) for henholdsvis Avdeling for kulturhistorie og Avdeling for naturhistorie. Det har vist seg vanskelig å få besatt disse stillingene. På Naturhistorisk avdeling, har det ikke lyktes, på Kulturhistorisk avdeling lyktes det, men vedkommende går fra 1. august 2016 over i annen stilling ved UiB. Dessuten har det vist seg vanskelig å få besatt en sentral stilling som leder for Seksjon for hagene og Arboretet. Også her fikk vi omsider besatt stillingen, men vedkommende går etter alt å dømme over i annen stilling ved UiB innen tiltredelsen hos oss.

De strategiske fora har vært i arbeid, unntatt Forum for undervisning. Ellers har omstillingen trådt i kraft, særlig merkbart ved Kulturhistorisk avdeling der seksjonene er på plass og operative.

For øvrig vil den nye organisasjonsstrukturen i samsvar med UiB-styrets vedtak 24.09.2014 bli evaluert ved utgangen av 2016.

Utdanningsmelding

Som kjent driver Universitetsmuseet ikke utdanning av studenter, det er en sak for fakultetene. Likevel definerte museet i måldokumentet i 2014 at å bidra til forskningsbasert undervisning ved UiB er en del av det museet gjør. UM har i løpet av 2015 drøftet dette med rektoratet og vil sammen med angjeldende fakulteter i løpet av 2016 sette opp avtaleverk om hvilken undervisning UM kan bidra med, i hvilke formater, i hvilket omfang, og hvordan innsatsen skal betales.

Imidlertid er det ikke slik at UMs ansatte ikke allerede gir undervisning, det gjelder innen kulturfagene, men især innen naturfagene, i det tverrfaglige mellom kultur og natur, og først og fremst i systematikk og taksonomi – et omfang som i 2015 nærmet seg to årsverk. Ved all den undervisning/veiledning som gis av UM ligger studie- og eksamensadministrasjonen ved fakultetene. UM er av den oppfatning at slik bør det også være fremover. På samme måte har UM heller ingen forestillinger om at ikke studiepoeng skal gå til fakultetene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i utdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Det strategiske forum for undervisning vil bli gitt i oppdrag å drøfte, samt komme med forslag om, hvordan og i hvilket omfang Universitetsmuseet skal engasjere seg i EVU aktiviteter. Strategisk forum for utdanning ble oppnevnt 11.02.2015 og ble gitt i oppdrag å drøfte flg. hovedspørsmål slik at Universitetsmuseet kan gå i meningsfylt dialog med fakultetene: Hvilke undervisningsformer og -formater ønsker UM å kunne tilby? Hvordan bør UM kompenseres når våre ansatte deltar i undervisning og veiledning på master og PhD nivå? Hvordan bør RBO fordeles knyttet til produksjon av studiepoeng og grader? I hvilket omfang må våre ansatte kunne ha innflytelse på studieprogrammer m.m.? Finnes det krediteringsspørsmål som må løses? Denne drøftelsen er ennå ikke avsluttet, men vil bli det i 2016. Det har i 2015 vært et innledende møte med viserektor for utdanning om dette, og saken blir nå håndtert som en forhandlingssak mellom UM og de respektive fakulteter/institutter.

Studiekvalitets- eller læringsmiljøtiltak fakultetet har hatt særlig oppmerksomhet om i 2015

Ikke aktuelt.

Utfordringer i studiekvalitets- eller læringsmiljøarbeidet i 2015

Ikke aktuelt.

Studieprogramevalueringer. Gjennomføring i 2015 og planer for 2016

Ikke aktuelt.

Planer for utvikling av studietilbudet, opprettinger/nedlegginger av studieprogram, vurdering av robusthet i fagmiljøet og fordeling av studieplasser for 2016

Ved natur ble nye studietilbud utviklet i 2014 og to nye emner, hver på 10stp, ble undervist i ved Institutt for biologi i 2015. Som følge av arbeidet i forum for undervisning og i samarbeid med de relevante institutt vil studietilbudet videreutvikles i 2015.

Aktivitet i etter- og videreutdanning. Status i 2015 og planer for 2016

Et annet spørsmål av betydning blir hvorvidt Universitetsmuseet kan engasjere seg i EVU aktivitet. I 2015 gjennomførte Botanisk hage heldags lærerkurs i regi av Skolelaboratoriet med 27 deltakere. I tillegg var det forelesning i byen dagen før som introduksjon. UMs eventuelle EVU-aktivitet vil bli vurdert igjen i 2016 som del av arbeidet i Strategisk forum for undervisning.

Forskerutdanningsmelding

Universitetsmuseet har åtte stipendiatstillinger, stillinger der hovedveileder er ansatt ved museet, men der doktorgradene avlegges ved de respektive fakultetene. Som et hovedtrekk

beholder avdelingene for kultur og natur «sine» PhD-stillinger når deres studenter har disputert. De lyses ut i samsvar med strategiske satsinger ved avdelingene.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Universitetsmuseet vil arbeide for at stipendiater innen antropologi skal få best mulige vilkår når det gjelder mulighetene for langvarige feltopphold. Det har vært en forbedring at stipendiatene fra og med 2015-budsjettet innen natur nå får bedre rammetilskudd, men UM ser fremdeles ikke rasjonaliteten i at våre stipendiater innen naturfag får mindre enn MN fakultetets. En ønsker å øke gjennomstrømmingen fra dagens 70 %. Det er også ønskelig å øke antallet stipendiater knyttet til UM fra 8 til 10. For øvrig omtales stipendiatene i den forskningsstrategiske planen 2016-22 som er under utarbeiding våren 2016.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsatsninger ved fakultetet – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er en prioritert oppgave å sikre at museets stipendiater integreres mest mulig i de ansattes vitenskapelige nettverk. UM er dessuten aktivt inne i den nordiske forskerskolen for biosystematikk (ForBio) og for arkeologi (Dialogues of the Past). Landets universitetsmuseer driver disse to forskerskolene. De ble høsten 2015 klart at begge kan drives videre. Museets stipendiater har også vært knyttet til nettverk innen forskningsatsingen på universitetsmuseene, Forskning i Fellesskap (FiF), der dette sammenfaller med museets forskningsatsninger. FiF ble avsluttet med utgangen av 2015. For øvrig organiseres PhD-studentene gjennom de relevante instituttene. Museets rolle er hovedveiledning og integrasjon av doktorgradsstudentene i faglig arbeid og der det er mulig i internasjonale forskernettverk.

Gjennomstrømning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å forbedre denne

Universitetsmuseet legger forholdene til rette for at stipendiatene skal kunne fullføre innen normert tid. Museets stipendiater fullfører, men i de fleste tilfeller noe etter normert tid. I snitt er gjennomstrømningsprosenten på ca. 70 %. Stipendiater får beholde arbeidsplass og rettigheter også etter utløpt ansettelsesperiode for å holde kontakten med fagmiljøet og kunne fullføre. Tettere oppfølging av avdelingsleder i forhold til veileder/stipendiat vil være et tiltak for å forbedre gjennomstrømningen. UMs forskningstrategi vil sette opp som resultatmål at gjennomstrømningen i planperioden økes til 85 %.

Underkjenning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å holde antallet nede (hvor mange 1. gangs underkjenninger, hvor mange 2. gangsunderkjenninger)

Universitetsmuseet har ikke i 2015 hatt noen underkjenning av doktorgradsarbeider.

Veilederopplæring – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Alle i vitenskapelige stillinger ved Universitetsmuseet har gjennomgått kurs i pedagogisk basiskompetanse. Det ønskes at de også får tilbud om veilederopplæring i tilknytning til kursing som foregår ved relevante fakulteter.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Universitetsmuseets PhD-studenter deltar i opplegg utformet ved de respektive fakultetene. En av oppgavene til museets veiledere er i høyest mulig grad å integrere doktorgradsstudentene i de ansattes nasjonale og internasjonale nettverk og nettverksaktiviteter.

Forskningsmelding

Universitetsmuseet arbeider nå med å ferdigstille en forskningstrategisk plan for perioden 2016-22. Den ventes vedtatt før sommerferien 2016.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2014 og planer og prioriteringer for 2016

Det arbeides på Universitetsmuseets forskningsstrategi med henblikk på å kunne få en slik vedtatt av museets styre innen sommeren 2016. Strategisk forum for forskning har gitt et grunnlagsdokument som så har resultert i et utkast fra direktøren. Dette utkastet har vært drøftet i avdelingene og i styret, og en endelig versjon vil da ventelig kunne vedtas på UM-styrets møte medio juni 2016.

Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt

I 2015 har en fortsatt arbeidet med FiF, Forskning i fellesskap, en satsing med alle landets universitetsmuseer finansiert av KD gjennom NFR. Dette omfatter især arkeologi (samt tilgrensende fagområder som paleobiologi og geologi) og den nordiske forskerskolen i biosystematikk (ForBio). Det samme gjelder NorBOL-prosjektet (Norwegian Barcode of Life 2014-2018). Prosjektet handler om DNA-strekkoding av norsk flora og fauna, og er et samarbeid mellom norske forskningsinstitusjoner.

Det ble presentert en god EU-søknad, SEARCH, som ikke fikk bevilgning, men som etablerte et konsortium sammensatt av europeiske museer og universiteter som inngår i museets nettverk.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging

Det har vist seg vanskelig å få ansatt de to avdelingssjefene for henholdsvis kultur og natur. Så vanskelig at en er tvunget til å vurdere grep som kan endre dette. Fra 1. juni 2015 har vi hatt en avdelingsleder på kultur, mens vi så langt har måttet konstituere ledere på natur. Avdelingslederen på kultur går imidlertid over i annen stilling ved UiB fra 1. august 2016. Avlastningen av vitenskapelig personale på kultur når det gjelder samlingsforvaltning må synes som forventet å ha frigjort ressurser til forskning. Endelig vil integreringen av den lovpålagte utgravningsvirksomheten kunne føre til øket arkeologisk forskning basert på felldata og dokumentasjon. Omorganiseringen hadde slik integrasjon som intensjon, men

det må tas ytterligere grep for at dette skal skje. Her arbeides det med et styringsdokument som ventes vedtatt i juni 2016.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte)

Universitetsmuseet trapper opp satsingen på eksternfinansiert prosjektvirksomhet (EU, NFR, Artsdatabanken osv.). Prosjekter gir forsknings samarbeid med institusjoner i både inn- og utland. Universitetsmuseet har særlige relasjoner til f. eks. ulike universiteter eller museer, men det henger sammen med enkeltforskeres nettverk, institusjonelt har UM innen forskning bare samarbeid de samarbeidspartnere som til enhver tid mobiliseres, enten av enkeltforskere eller knyttet til konsortier av ulike art i prosjektvirksomheten. Universitetsmuseets tverrfaglige virksomhet finner sted i forbindelse med prosjektforberedelser og i den tverrvitenskapelige behandlingen av funn fra utgravningsvirksomheten.

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II

I 2014 var Universitetsmuseet ikke lenger den enheten ved UiB med høyest publiseringspoengscore pr. vitenskapelig årsverk. Dessuten var museet svakt representert i 2013-2014 når det gjelder publisering på nivå.

Publisering ved UM 2015 NSD/DBH pr. 1. okt. 2015

	Sum publiseringspoeng	Sum UFF-årsverk	Sum publ.poeng per UFF-årsverk	Publisering nivå 1	Publisering nivå 2
Universitetsmuseet i Bergen	64,11	37,50	1,71	76,6 %	23,4 %
Sentraladministrasjon	2,60				
Kulturhistorie ¹	16,83	15,00	1,12		
Naturhistorie	44,68	22,50	1,99		

Publisering 2013-15 NSD/DBH pr. 1. okt. 2015

	2013	2014	2015 ²	VT, NTNU 2015	KHM/NHM, UiO 2015	Mus, UiT, 2015	AMS, UiS 2015
Publ. pr. UFFverk UM	1,3	0,8	1,71	1,55	1,16 / 1,67	1,65	0,8
Publisering på nivå 2, UM, i %	13	10	23,4	19	11	11	
Snitt UiB pr. UFFverk	1,0		1,51				
Snitt UiB nivå 2 i %	18	20	25,5	14,6	13,5 / 23,6	17,5	22,6

¹ Datagrunnlaget forteller NSD at 15,93 poeng i tillegg til spesifiserte tall for avdelingene er publisert ved en av de to. De er her lagt til etter omtrentlig forholdstall, 5,93 til kultur og 10 til natur.

² Poeng telles etter ny modell i 2015.

Det er gledelig at publiseringsstatistikken for 2015 gir helt annerledes positive tall for universitetsmuseet som igjen ligger høyest av alle landets universitetsmuseer – også når det gjelder publisering på nivå 2. Når det gjelder UiB, ligger UM på førsteplassen sammen med Psykologisk fakultet. Her vil fakultetenes størrelse selvsagt også spille en rolle.

Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon2020 og annen eksternt finansiert virksomhet

Universitetsmuseet vil øke porteføljen av eksterntfinansiert prosjektvirksomhet. En søknad til Horizon 2020 der museet hadde koordinatorrollen ble sendt inn til fristen 28. mai (SEARCH), men den ble tross i god skåre ikke tildelt midler fra EU. prosjektet (Jellyconnect) på et formidlingsprosjekt ble levert inn på høstparten, også her med et internasjonalt konsortium koordinert fra UM. Det arbeides på å få UMs fagmiljøer til å engasjere seg sterkere i eksternt finansiert prosjektvirksomhet. Den eksterntfinansierte utgravningsvirksomheten i medfør av Kulturminneloven med forskrifter fakturerte i 2015 vel 36 mill kr.

Museet har de senere årene hatt økt fokus på marin forskning og har inngått omfattende samarbeidsavtaler med Havforskningsinstituttet for å øke den eksternt finansierte virksomheten. En av Universitetsmuseets oppgaver er å forvalte og forske på samlinger som dokumenterer artsmangfold. Museet kan derfor være en sentral aktør i innhenting av eksterne prosjekt gjennom Artsdatabanken. Museet har vært og er aktiv søker om midler, og også her er virksomheten stigende. Museet vil i sterkere grad enn til nå kreve at vitenskapelig ansatte utvikler nasjonale og internasjonale forskningsprosjekt – ikke minst i tilknytning til de store mengder materiale som samles inn gjennom ulike forvaltningsprosjekter.

UM-ansattes deltakelse i eksternt finansierte prosjekter (finansieringskilde med uthevet skrift).

Artsdatabanken: 1) Insects from Rich Fens in Hedmark, Western Norway. 2) Norwegian Marine Amphipoda. **EEA grants:** 1) Museikon, a new icon museum in Alba Iulia, Transilvania. 2) Culture and Nature in Transilvania: Past and Future in Romania. 3) Images of Cultural Diversity and Heritage; Film festival and Conference, Poland. 4) Medieval textiles and their restoration, Prague. **ERC:** Egalitarianism: Forms, Processes, Comparisons. **GBIF:** Tilrettelegging og kvalitetssikring av artsdata. **GBIF-NTNU:** Pollenanalyse, Ørlandet. **Leverhulme Trust:** The origins of Sea Fishing in Northern Europe. **NFD-KLD:** Mareano. **NFR:** 1) Activism, Inequality and Security in the Olympic city of Rio de Janeiro, Brazil. 2) Ritual Intersections in a Mixed, panoptic, neighbourhood, India. 3) Global Moments in the Levant; Processes Towards Political Economies in the Levant in the 5th and 4th Millenia BC – a Comparative Approach. 4) Trade and Landuse in Palmyra and the Surrounding Territory. Joint Syrian-Norwegian Survey Between Palmyra and Isriyé (Seriane). 5) Human, Agricultural and Climatic Impact on Ecological Rules: Macro-Ecological Analysis of Paleobiological Datasets (HACIER). 6) Studier I rosefamilien. **NFR-KHM:** Pioneers of North West Europe. **NFR-Artsdatabanken:** NorBOL, Norwegian Barcode of Life. **Norsk inst. for skog og landskap:** 1) Tulipan. 2) Historiske planter. **NUFU:** 1) Traditions and Archaeology in Eastern Zimbabwe. 2) Lower Jordan River Basin Programme. **UiO (KHM, CEES m.m.):** 1) Religion and Money: Economy of Salvation in the Middle Ages. 2) Hunn prosjektet, et utgravningsprosjekt i Østfold. 3) Gokstad revitalized. Tracking Viking-assisted Dispersal of Biodiversity Using Ancient DNA. 4) Vassdragsarkeologi – Vinstra-vassdraget.

Oppfølging av fagevalueringer fra 2014

Ved en inkurie ble museets aktivitet knyttet til marin forskning ikke omfattet av evalueringen av marin forskning ved UiB som forelå ultimo 2014.

Robusthet

UM har enkelte fagfelt der kvaliteten for så vidt er høy, men der en må vurdere miljøet som lite robust. Det gjelder fagområder med ganske få knyttet til dem, slik som kunst- og kultur samt antropologi ved Kulturturhistorisk avdeling, og paleobotanikk og geologi ved Naturhistorisk avdeling.

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato : 19.05.16
FU-sak:	13/16	Arkivsaknr.:
Møtedato:		

Eksternt finansiert forskning ved UiB. Aktivitet første halvår 2016.

---

1 INNLEDNING

Universitetsdirektøren gir hvert halvår styret en oversikt og en vurdering av de eksternt finansierte aktivitetene ved UiB med hovedvekt på H2020- og NFR-aktivitetene, men også av (sider ved) eksternt finansiering i sin helhet. I denne saken vil vi se spesielt på universitetets samarbeid med samfunns- og næringsliv. Oversikten legges fram for styret i henholdsvis siste møte før sommeren og siste møte før jul. Styresaken legges fram for Forskningsutvalget til vurdering og kommentar før den sendes styret. Denne saken dekker perioden 25.11.2015-12.05.2016.

2 H2020

2.1 Ledende i Norge

Universitetet i Bergen har den høyeste suksessrate blant de norske universiteter, både i antall deltakelser og finansielt, slik det fremgår av tabellen nedenfor

H2020: Resultater pr program i søknader for universitetene totalt
17. mars 2016

Inkl. ERC- søknader med status reserve som har blitt til kontrakt

Organisasjonsnavn	ANT. DELTAKELSER		EU-STØTTE		
	i innstilte prosjekter	Suksessrate deltakelser	i søknader (mill. euro)	i innstilte prosjekter (mill. euro)	Finansiell suksessrate
UNIVERSITETET I BERGEN	33	18,4%	125,2	19,3	15,4%
UNIVERSITETET I TROMSØ - NORGES ARKTISKE UNIVERSITET	13	13,8%	54,8	3,7	6,8%
UNIVERSITETET I AGDER NORGES TEKNISK- NATURVITENSKAPELIGE	4	12,1%	20,4	2,2	11,0%
UNIVERSITET NTNU	40	11,1%	212,9	22,5	10,6%
UNIVERSITETET I OSLO	36	9,9%	255,8	24,6	9,6%
UNIVERSITETET I STAVANGER NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE	2	8,0%	15,4	1,7	11,1%
UNIVERSITET (NMBU)	4	5,5%	40,3	3,7	9,1%
NORD UNIVERSITET			4,8		
	132	11,6%	729,6	77,7	10,7%

UiB har dermed opprettholdt den ledende posisjon i H2020-arbeidet som ble dokumentert i tilsvarende offisiell resultatstatistikk fra EU i november 2015.

2.2 Søknader

I perioden er det sendt 54 søknader til H2020. Søknadene fordeler seg slik på delprogrammer og fakulteter:

Søknader november 2015 - mai 2016	HUM	MN	MOF	PSYK	SV	Totalsum
Excellent Science	5	19	7		2	33
EINFRA	1					1
ERC-CoG	1	2			1	4
FETPROACT	1					1
INFRADEV		1				1
INFRAIA		5			1	6
INFRASUPP		1				1
MSCA-ITN-EID		1				1
MSCA-ITN-EJD		1	1			2
MSCA-ITN-ETN	2	8	6			16
Industrial Leadership	1	1		1	1	4
COMPET		1				1
ICT	1			1	1	3
Science with and for Society			1	1	1	3
SFS-two stage			1	1	1	3
Societal Challenge		5	6		3	14
BG		5				5
CULT-COOP-11					1	1
SC1			6			6
SC5					1	1
SC-6					1	1
Totalsum	6	25	14	2	7	54

I perioden er det sendt 54 søknader til 17 delprogrammer, mens det i forrige periode (mai-november 2015) ble sendt 35 søknader til 11 delprogrammer.¹ Fordelingen mellom fakultetene er «normal», det vil si at godt og vel 2/3 (72%) av søknadene kommer fra MN og MOF. Spredningen på fakultetene i denne perioden er noe lavere enn sist, henholdsvis 4 fakulteter kontra 5 fakulteter pluss Bergen museum.

Hovedtyngden av søknadene ligger i søylen *Excellent Science* (61%), slik det også var i forrige periode, og slik det tradisjonelt sett har vært.

Verdt å merke seg i denne perioden er det relativt store antall søknader til Marie Skłodowska Curie Action, i alt 19. Marie Skłodowska-Curie Actions har som mål å styrke forskerutdanning og karriereutvikling for forskere. MSCA er et viktig delprogram, i seg selv og fordi det kan fungere som et første trinn på veien mot en ERC-søknad. Det kommer nye viktige utlysninger i dette delprogrammet høsten 2016. Denne våren har vi gjennomført en mobilisering i forkant av disse utlysningene, og vi håper dette vil gi seg utslag i økt antall søknader.

I denne perioden er det sendt inn 4 søknader til søylen *Industrial Leadership*. Søknadene har sitt tyngdepunkt i ICT og har god spredning mellom fakultetene. Denne søylen er svakt representert i universitetets søknadsmasse, og det er nødvendig å styrke deltagelsen her, dels fordi vi har miljøer

---

¹ Det vil i det følgende ikke bli foretatt noen systematisk sammenligning mellom de to periodene. Til det er det for tilfeldig hvor mange utlysninger som kommer i perioden og hvor relevante de er å søke på for universitetets fagmiljøer. For en sammenligning med forrige periode, jf sak 118/15 til styremøte 26.11.2015.

med relevant kompetanse, dels fordi dette er et satsningsområde nasjonalt og europeisk og dels fordi dette økonomisk sett er en søyle med store ressurser.

Søylen *Societal Challenges* utgjør 26% av antall søknader fordelt på 3 fakulteter. Relativ størrelse på søknadsmasse og spredning er om lag som i forrige periode.

Oppsummerende kan vi si at det bildet som tegner seg er om lag det samme som i forrige periode.

2.3 Tildelinger

I perioden har vi fått 5 tildelinger med samlet kontraktssum for UiB på € 3.736.551. UiB har etter dette i alt 38 kontrakter i H2020 med en samlet UiB-andel på € 22.588.917.

	Fakultet. Antall tildelinger nov 2015-mai 2016				Tildelinger Sum €(UiB)
	HUM	MN	PSYK	Totalsum	
Excellent Science	1	1	1	3	2 975 976
ERC AdG			1	1	2 413 371
MSCA-IF	1			1	276 330
MSCA-ITN		1		1	286 275
Societal Challenges	1			1	627 450
WATER	1			1	627 450
Spreading Excellence and Widening Experience					
Experience	1			1	133 125
GARRI	1			1	133 125
Totalsum	3	1	1	5	3 736 551

I perioden har vi fått 5 tildelinger, mot 12 i forrige periode.² Vi er koordinator på to av kontraktene bl.a. en ERC AdG³, og partner på de øvrige. Det humanistisk fakultet har fått flest tildelinger, 3 av 5. Som i forrige periode, er hovedtyngden av tildelingene (3 av 5) innen søylen *Excellent Science*, hvilket ikke er unaturlig, gitt den store overvekten av søknaden til denne søylen.

3 ANDRE FORHOLD

Handlingsplan for Eu-finansierte satsninger ble behandlet og godkjent i styremøte 28.04.2016 (sak 31/16). Både handlingsplanen og den utredningen som ble foretatt som grunnlag for utarbeidelsen av den har betydelig overføringsverdi til andre deler av den eksternt finansierte forskningen.

Leder for UiBs Brussel-kontor er tilsatt og tiltrådte stillingen 01.05.2016. Leder vil besøke UiB primo juni, og vi er i ferd med å legge opp et program for ham der han blir kjent med institusjonen og institusjonen med ham. Han vil blant annet får møte flere sentrale forskningsmiljøer. Bruken av Brussel-kontoret er diskutert blant annet med ledelsen og i BOA-teamet, og det er utarbeidet en oversikt over hvilke oppgaver som bør prioriteres i den første fasen. Hovedvekten er lagt på konkrete tiltak mot forskningsmiljøene som vil bidra til å øke UiBs H2020-portefølje, og tiltak som gjør det

² Jf kommentarene under fotnote 1: også når det gjelder tildelinger er det for tilfeldig når disse kommer til at en systematisk sammenligning mellom perioder er meningsfylt.

³ Alle ERC-prosjekter er per definisjon å betrakte som koordinator-kontrakter, selv om de i omfang skiller seg til dels sterkt fra koordinator-kontrakter i for eksempel søylen *Societal Challenges*.

mulig for oss å komme i inngrep med planleggingsprosessen for de programmene som kommer etter H2020.

Etableringen av BOA-teamet er inne i sin avsluttende fase. Ved utgangen av juni vil de aller fleste av de tiltakene som ble foreslått i OU-prosjektets delrapporter 2 og 3, samt andre tiltak utarbeidet av teamet selv, være ferdigstilt. Enkelte tiltak vil bli utsatt til høsten, men vil bli ferdigstilt ved utgangen av 2016. Slik det nå ser ut, vil teamet levere tjenester innen forskningsadministrasjon, økonomi, HR, kommunikasjon, bibliotekstjenester og etikk, og dekke alle prosjektfaser. Resultatene av arbeidet vil bli bredt presentert for fakulteter og institutter over sommeren, og man vil så gå inn i en fase der arbeidsdelingen mellom sentralt nivå og fakulteter/institutter vil bli diskutert og fastlagt. Ny leder for BOA-teamet er tilsatt og tiltrådte stillingen 01.05.2016.

I Forskningsutvalgets møte 10.12.2015 (sak 26/15) ble det gitt en foreløpig evaluering av søknadsprosessen for SFF-IV, trinn 1. Det ble i saken lovt at vi ville komme tilbake med en mer systematisk og fullstendig evaluering i løpet av våren. Det er utarbeidet en spørsmålsliste som ble sendt fakultetene til kommentar, og en endelig versjon ble deretter utarbeidet. Adressatene for evalueringen vil være to grupper: søkerne og administrasjonen på fakultets- og instituttnivå. Spørsmålene er «fordelt» på disse to gruppene. Etter ønske fra fakultetene er utsendelsen av spørsmålene forskjøvet til etter fristen for SFF-trinn 2 (25.05.), slik at vi kan få med erfaringene også fra denne fasen. Spørsmålene vil bli sendt ut ultimo mai med svarfrist i løpet av juni. Svarene vil bli bearbeidet og vil bli lagt fram for Forskningsutvalget i møte 08.09.2016.

4 SAMARBEID MED SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIV

Konkurransen i H2020 er økende. UiB har gjort det forholdsvis godt i søylen *Excellent Science*, men det krever stadig mer for å få gjennomslag i både i ERC og i Marie Curie-programmene. For at UiB skal nå ambisjonene i strategien og i handlingsplanen for EU-satsninger om økte inntekter fra EU, må vi også øke vår deltakelse i de samfunnsrelaterte programmene i H2020. Dette krever at vi tar utgangspunkt i samfunnsrelaterte utfordringer og inviterer samfunns- og næringsliv med i prosjektene. Slikt partnerskap er en forutsetning for gjennomslag. Forskningsadministrativ avdeling (FA) utfører nå en større kartlegging av UiBs samarbeid med samfunns- og næringsliv. Kartleggingen er basert på informasjon hentet ut fra økonomisystemet, som instituttene kvalitetssikrer og supplerer. Intensjonen er å vise nylig avsluttet, eksisterende og planlagt samarbeid for å danne seg et inntrykk av omfang, hvilke partnere vi samarbeider med, hva slags type samarbeid som dominerer og fra hvilken finansieringskilde. Det er tatt utgangspunkt i totalporteføljen for alle prosjekter som har vært i gang fra og med 01.01.2015 og fremover. Det omfatter derfor også prosjekter som er avsluttet i denne perioden. Denne type informasjon vil imidlertid være i kontinuerlig endring, og må vurderes ut fra det.

Det mangler fortsatt tilbakemeldinger fra noen av instituttene, men vi kan likevel si noe om hovedtrekkene. Det foreløpige materialet viser at EU er oppgitt som finansieringskilde for 2 prosjekter med næringslivet, hvorav det ene er avsluttet. Det antas derfor å være en viss underrapportering. Inntrykket FA har fra søknadsarbeidet i H2020 stemmer med at det er svært få næringslivspartnere knyttet til UiB. De EU-prosjektene/søknadene UiB deltar i har i all hovedsak utenlandske bedrifter som partnere. Disse er brakt inn i prosjektet av våre utenlandske universitetspartnere. Det bør derfor vurderes å utarbeide en plan for hvordan en skal komme bedre i inngrep med norsk næringsliv med tanke på samarbeid i H2020.

Analysen så langt viser at UiB har en total portefølje på mellom 310-320 millioner kroner finansiert av næringslivet. En stor del av midlene er tildelt gjennom rammeavtaler på universitetsnivå (Akademia-avtalen med Statoil på 100 mill kroner, BKK-avtalen på 8 mill, SFI-Lakselussenterets inntekter fra akvakulturselskaper på 22 mill kroner), og gjennom direkte bilaterale avtaler på instituttnivå. Noen av de sistnevnte gir store økonomiske inntekter, og de spenner fra medisin og helse, administrasjon og organisasjon til olje/gass/energivirksomhet. Kartleggingen viser dessuten at UiB-forskere nå samarbeider direkte med en rekke andre bedrifter/aktører som bør kunne inviteres med både i SFI- og H2020-søknader, inkludert UiBs spin-off-selskaper. En del av UiBs fagmiljøer deltar i økende grad i tematiske forskningsprogrammer i NFR koordinert av både næringsliv og forskningsinstitutter.

Kartleggingen viser også at det kan være nyttig å koble arbeidet med SFI-søknader inn mot H2020. Formålet for etablering av SFI tilsvarer H2020 med tanke på at utgangspunktet skal ligge i samfunnsrelaterede utfordringer. Vi antar at en ny SFI-utlysning vil komme ultimo 2017/primo 2018. For å være bedre rustet er det nå i samarbeid med MN laget en modell for utvikling av gode SFI-søknader. Modellen tar sikte på å finne miljøer som samarbeider med – eller ønsker å innlede samarbeid med – næringslivet, og gi disse en spesiell oppfølging fra sentralt hold (FA) og fra fakultets-/instituttnivå. Det sentrale elementet i modellen er å etablere prosjektsamarbeid med næringslivet som kan danne utgangspunkt for et bindende samarbeid innen rammen av en SFI. Resultatene fra forrige SFI-runde viste tydelig at dette var et svakt punkt i en del av UiBs søknader og var sannsynligvis medvirkende til at institusjonen ikke fikk noen SFI'er. Modellen kan benyttes ved alle fakultet som planlegger SFI-søknader, men også utnyttes inn mot H2020.

Som ledd i kartleggingen av samfunns- og næringslivssamarbeidet utarbeides det også en benchmarking mot andre norske og utenlandske universiteter det kan være verdt å sammenligne seg med. UiB er blant annet med i det europeiske nettverket «Vision2020: The Horizon Network» (<http://2020visionnetwork.eu/>) som utgjør en innovasjonsplattform for forskningsinstitusjoner og bedrifter som deltar i H2020-programmet. Det er interessant å se nærmere på noen av de fremste universitetene som deltar i dette nettverket, blant annet University College London, som har en sentral rolle i organiseringen av nettverket, samt Imperial College og KU Leuven. Alle tre ligger høyt på internasjonale universitetsrangeringer samt at de er blant de mest suksessrike i H2020. UiB kan generelt lære mye av å studere hvordan disse og andre universiteter fremstår og arbeider med disse spørsmålene.

For å lykkes i arbeidet med å øke samarbeidet med samfunns- og næringsliv og utnytte mulighetene til økte inntekter fra H2020 og NFR, må det arbeides strategisk, helhetlig og langsiktig på flere plan. Tilbakemeldinger fra fakultetene gjennom kartleggingen viser at de gjennomgående finner det viktig å satse på økt samarbeid, og at de har behov for assistanse fra både FA og BTO for nettverksbygging og tilrettelegging av slikt samarbeid.

FA vil arbeide videre med kartleggingen og presentere en mer detaljert analyse til høsten sammen med foreslåtte tiltak for hvordan en kan øke samarbeidet med samfunns- og næringsliv, både generelt og rettet inn mot SFI og H2020.

5 AVDELINGSDIREKTØRENS MERKNADER

Universitetsstyret vedtok i sitt møte 28. april UiBs handlingsplan for EU-finansierte satsninger 2016-2022. Handlingsplanen skal legge til rette for økt deltagelse i Horisont 2020 (H2020) og posisjonere Universitetet i forhold til utvikling av det nye rammeprogrammet for perioden 2021-2027.

Ambisjonen, og målene er forankret i strategien «Hav, Liv, Samfunn». For å lykkes må universitetet bidra aktivt for å påvirke utformingen av fremtidige rammeprogram. Universitetets Brusselkontor skal yte viktig støtte i dette arbeidet. Flere vitenskapelig ansatte må dessuten få erfaring med å delta i EUs fagpanel og søknadsbehandling.

En høyere grad av målretting av søknadene gjennom systematisk å utnytte de mulighetene delprogrammene gir og å koble disse til relevante miljøer ved Universitetet, vil bidra til å nå UiBs målsetninger. Tverrfaglig samarbeid, samt økt samarbeid med næringsliv og offentlig sektor, må også styrkes.

UIB skal tilby sine forskere et effektivt og kompetent støtteapparat for søknader, kontrakter og prosjekt drift. Det er derfor truffet tiltak som legger til rette for en effektivisering og ytterligere profesjonalisering av støtteapparatet, bl.a. gjennom et samarbeid mellom de sentraladministrative avdelingene (BOA-team). BOA-teamet arbeider kontinuerlig med å videreutvikle sine tjenester og sin arbeidsform i tett samarbeid med fakulteter og fagmiljøer. Samarbeid med Brusselkontoret skal etableres og en plan er under utarbeidelse for å sikre målrettet og optimal bruk. Kontoret er sentralt grep fordi det gir en bedre muligheter til å komme i inngrep med EUs planleggingsprosesser og dermed øke muligheten til å påvirke disse. Skal kontoret fungere etter hensikten, er det viktig at det samarbeider nært med UiBs støtteapparat og forskere.

Synliggjøring av UiBs ledende fagmiljø, ikke minst dem som er i finalerunder i søknader om eksternt finansiering, bidrar til å informere om og aktualisere forskningsaktiviteten. Kommunikasjonstjenester i BOA-teamet etterspørres i økende grad, og det arbeides med å utvikle nye tjenester.

Det siste året har det vært gjort et betydelig (tilretteleggings)arbeid for å få en systematisk og fullstendig oversikt over den totale eksternt finansierte forskningen ved UiB. Den analysen det arbeides med om samarbeid med samfunns- og næringsliv er et eksempel på dette, og den må følges opp av lignende analyser av andre delfelt innen den eksternt finansierte forskningen. Slike analyser gir oss også kunnskap om hvilke parametre som er sentrale for å få fram relevant informasjon. Som en del av arbeidet i BOA-teamet er vi i ferd med å utvikle nye funksjoner i økonomisystemet slik at det er bedre tilpasset de behovene vi har for slik informasjon. Når disse er på plass i løpet av høsten 2016, vil vi ha de redskapene vi trenger for å kunne gi jevnlig oversikter over søknadsmasse, kontraktsmasse og portefølje, brutt ned på relevante parametre. Vi vil da ha en lett tilgjengelig informasjonskilde som viser størrelse og struktur på totalporteføljen, som viser svingningene i den over tid, og som dermed vil gi pålitelig styringsinformasjon og utgjøre et solid empirisk grunnlag for å utarbeide strategi- og handlingsplaner og følge dem opp. Når denne oversikten sammenholdes med tilsvarende nasjonale oversikter og EUs statistikker, vil vi kunne foreta en systematisk benchmarking mot de andre norske universitetene og et utvalg av gode utenlandske universiteter, slik at vi kan se hvordan vi ligger an i forhold til disse og – over tid – hvordan vi utvikler oss i forhold til dem.

Som del av arbeidet med etableringen av BOA-teamet er vi i ferd med å bygge en systematisk kompetanse på aktuelle finansieringskilder gjennom den såkalte LCP-modellen (Local Contact Point). Dette er en modell der rådgiverne ved FA blir «programansvarlige» for et subsett av de viktigste finansieringskildene innen H2020 og NFR. Denne ordningen er tenkt bygd ut til å gjelde samtlige av de større finansieringskildene i den eksternt finansierte forskningen. Når ordningen er fullt utbygd, vil vi ha en kompetanse som setter oss i stand til å gi forskere råd om hvilke finansieringskilder de kan –

eller bør – søke for å utnytte potensialet for finansiering optimalt. Et fullt utbygd system av programansvarlige betinger at denne funksjonen også legges ut til fakultetene der det er naturlig. Et viktig element i god rådgivning er at vi systematisk går gjennom resultatene av de enkelte søknadsprosessene og ser både på hva som kjennetegner de som fikk tildeling og hva som kjennetegner de som ikke fikk. Det er foretatt sporadiske analyser av denne typen, men fremover bør dette gjøres mer systematisk, og da ikke minst for å kunne gi råd til de som ikke lyktes om hvordan man best kan gå videre.

Arbeidet med etableringen av BOA-teamet viser klart konturene av et kompetent, effektivt og dekkende støtteapparat for eksternt finansierte prosjekter i alle prosjektets faser. Når tiltakene er på plass, er det imidlertid viktig at de følges av systematisk opplæring og en kritisk gjennomgang av den praksis vi har i det daglige arbeidet, det vil si at vi identifiserer flaskehalsen i systemet og luker dem bort så langt det lar seg gjøre. For å identifisere flaskehalsen må søknads- og driftsfasene av viktige prosjekter evalueres systematisk, slik det er i ferd med å gjøres for SFF-runden.

De tiltakene som er nevnt her har det til felles at de gjør det mulig å arbeide systematisk og målrettet for å øke den eksternt finansierte forskningen – med andre ord å bli mer proaktiv, i tillegg til at støtteapparatet er mer tilpasset de oppgavene som skal løses.

Saken legges med dette frem for utvalget til orientering og drøfting.

11.05.16 Arne S. Svindland, Astrid Bårdgard

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref

Vår ref

2016/556-SVB

Dato

11.04.2016

Hørings svar UiB - Rapport kunnskapssektoren sett utenfra

Under følger Universitetet i Bergens tilbakemelding på rapporten «Kunnskapssektoren sett utenfra». Deler av universitetets tilbakemelding bygger på en gjennomgang av rapporten fra professor Ivar Bleiklie ved Institutt for administrasjon- og organisasjonsvitenskap.

Sammendrag og anbefalinger

UiB mener rapporten langt på vei gir en korrekt analyse, men er av den oppfatning at løsningsforslagene ikke vil avhjelpe de utfordringene rapporten peker på.

Enhetene mellom departementet og institusjonene må sorteres etter i hvilken grad de primært er rettet inn mot drift og utvikling for institusjonene og i hvilken grad de støtter opp om departements etatsstyring og øvrige oppgaver.

Oppgaver som defineres som departementsnære vil departementet være best til å vurdere organisering av. Det pekes likevel på, blant annet med bakgrunn i empiri, utfordringer ved å legge styringsdialogen i et organ på utsiden av departementet.

Drifts- og utviklingsoppgaver bør eies av institusjonene heller enn å sentraliseres i eller i tilknytning til departement/ direktorat. Dette gjelder også oppgaver som er del av kjernevirksomheten. Slikt institusjonsansvar og eierskap vil sikre behovsdrevet og effektiv drift og utvikling. I høringssvaret skisserer vi alternative løsninger for organisering av disse tjenestene.

Direktoratmodellen

For de norske høyere utdanningsinstitusjonene vil opprettelsen av et nytt forvaltningsdirektorat bety at nærmeste kontaktpunkt i sentralforvaltningen vil bli direktoratet og ikke UH-avdelingen i KD. Det vil blant annet kunne bety at avstanden til den politiske ledelsen vil bli større og dermed at hele den politisk-administrative dynamikken i feltet blir forskjøvet. Kommunikasjonen mellom institusjonen og KD kan endres på måter som er vanskelig å forutsi, men det er nærliggende å tro at det vil øke avstanden til politisk ledelse.

Forslaget om å opprette et direktorat kan ses som et uttrykk for at det finnes et stadig behov for å gå opp grenseganger mellom departementets oppgaver som sekretariat for statsråden, og «rene» forvaltningsoppgaver på nytt og på nytt. Dette skillet er vanskelig å trekke og

oppfatningene av hvor det går og hvordan det kan trekkes opp organisatorisk varierer over tid og fra land til noe som blant annet kommer til uttrykk i forskjellen mellom den «Østnordiske» og den «Vestnordiske» modellen for organiseringen av forvaltningsoppgavene.

Historisk sett er det vanlig å peke på at det i den offentlige forvaltningspolitikken foregår en pendelbevegelse der perioder med desentralisering og sentralisering av den offentlige forvaltningen avløser hverandre. Pendelbevegelsen kan sees som et uttrykk for et varierende behov for politisk kontroll og direkte styring av sentralforvaltningen, f.eks. når perioder der Stortinget har sterke ambisjoner om og muligheter til å utøve politisk kontroll avløses av perioder der det ikke har det. Desentralisering skjer også lettere i perioder der den generelle troen på autonomi og uavhengighet står sterkere.

Fra 1980-tallet og fremover var det en tendens til desentralisering og spesialisering av forvaltningen. Betydningen av faglig autonomi og høy kompetanse ble ofte understreket og i årene fra 1980, og frem til tidlig på 2000-tall fikk vi flere nye organer med forvaltningsoppgaver som bla NOKUT er et eksempel på. De siste årene ser det ut til at pendelbevegelsen har gått mot sentralisering med understreking av behovet for samordning, noe utvalget understreker som et sentralt organisatorisk prinsipp for sitt arbeid.

Forslaget om et nytt direktorat kan oppfattes som uttrykk for et ønske om to ting. Samordning og samling av de nye organene som har vokst frem de siste ti-årene under en myndighet som skal sikre bedre arbeidsdeling og mer effektiv ressursbruk. Dernest er det et ønske om en klarere definering av de høyere utdanningsinstitusjonene som utførende forvaltningsorganer og kontakten med dem som forvaltningsoppgaver. I praksis behøver ikke dette å bli tilfelle. Det finnes nok av eksempler på at denne typen forsøk på sterkere sentralstyring bare gir underliggende organer bedre mulighet til å manøvrere og spille departement og direktorat ut mot hverandre. Hvorvidt et slikt scenario er realistisk eller ikke, avhenger av hvilken type status og forventninger et nytt direktorat møtes med: om det blir en faglig sterk og selvstendig enhet eller om det blir en enhet som klart underordnes departementet med klare forventninger til lojalitet og føyelighet.

Grunnleggende prinsipper

Kunnskapsdepartementet er i hovedsak organisert etter formål, med egne avdelinger og virksomheter for grunnopplæring og barnehage, høyere utdanning, forskning og voksenopplæring. UiBs vurdering er at dette er et godt utgangspunkt for organisering av det statlige virkemiddelapparatet sektoren og gir gode forutsetninger for departementet til å skape en helhetlig politikk.

Oppgavene som ligger til Kunnskapsdepartements ansvarsområde kan deles i fem kategorier;

- Faglig sekretariat for statsråden (politikkutforming)
- Organisering og strategisk og operativ styring av sektoren
- Forvaltningsoppgaver og myndighetsutøvelse
- Drift og utvikling av fellessystemer og tjenester
- Tilsyn

UiBs vurdering er at oppgaver som har karakter av forvaltning, drift og utvikling bør ha en sterk forankring i institusjonene fordi dette best sikrer kvalitet, utvikling og effektivitet. Hver oppgave må vurderes, men typiske forhold som vil være relevant er:

- Grad av kobling til primærvirksomheten
- Behovet for virksomhetsdrevet utvikling
- Eierskap til løsning og kostnad
- Avveining av stordriftsfordeler og fordeler ved nærhet til bruker
- Virksomhetstilpasning
- Virksomhetsforankring

Dette betyr at de oppgavene som tenderer til å være institusjonsnære i sitt innhold, ikke bare kan vurderes utfra prinsipper for departementsorganisering, men også må sees i sammenheng med det som sikrer kvalitet og effektive løsninger for og ved institusjonene.

Generelle synspunkt på rapporten

Rapporten gir en god gjennomgang av sektororganiseringen og peker på områder der organiseringen kan bedres. UiB deler rapportens oppfatning om at situasjonen preges av mange virksomheter med uklare grenser og oppgaver, samt uklare roller og organisasjonsformer som ikke virker konsistente med virksomhetenes formål. Noen av virksomhetene har til dels selvmotsigende oppgaver og en organisatorisk plassering og praksis som bremser UH-sektorens muligheter til å realisere sine mål.

UiB deler derimot ikke rapportens forslag til tiltak. Forslagene preges av en gjennomgående holdning om at sentralisering løser ethvert problem. Etter UiBs oppfatning er det ikke grunnlag for en slik slutning. Sentraliserte løsninger kan like gjerne lede til dårligere utvikling av tjenestetilbudet.

Oppgavene som er gjenstand for vurdering i rapporten er intensive med hensyn til informasjonsteknologi. Kritiske faktorer for en vellykket fremtid innenfor IKT kan derfor tjene som *illustrasjon* for forståelsen av kritiske faktorer for en generelt vellykket løsning i sektoren.

Innen informasjonsteknologi er det flere ulike og kryssende behov som en framtidig organisering må dekke. Det skal være balanse mellom forutsigbare, effektive og kvalitative leveranser primært knyttet til de grunnleggende administrative tjenestene innen økonomi, personal og sak/arkiv samt grunnleggende infrastruktur og tjenester som bygger opp rundt innovasjon innenfor de samme områdene. Det siste er nødvendig dersom vi skal kunne realisere vårt mål om framragende forskning og undervisning blant annet gjennom digitalisering og bruk av informasjonsteknologi. Limet som skal binde dette sammen, er blant annet informasjonsarkitektur og en avklart og balansert virksomhetsarkitektur og arbeidsdeling. Arkitekturprinsipper og krav til integrasjon er klare styringskrav som sentrale myndigheter bør legge, men som det bør være opp til virksomhetene å realisere.

Videre er nærhet til og fokus på brukere og fagmiljøer av avgjørende betydning ved utvikling av IKT-systemer og tjenester som er basert på IKT. Utvikling som gjøres fjernt fra brukere uten aktiv deltagelse, koster ofte mer, tar lengre tid og har mindre sannsynlighet for å lykkes. Sterk sentralisert styrt utvikling kan derfor være ødeleggende i denne sammenheng.

Videre er hastighet av avgjørende betydning i realisering og utbredelse av IKT. Forventningene til hurtige leveranser har økt vesentlig både fra brukere og fra omgivelsene. Det er ingen tegn til at dette vil reduseres, og man må ha en modell og en organisering av IKT-utvikling i UH-sektoren som støtter opp under dette behovet.

IKT-området er i stadig utvikling, og det er viktig at vi ikke bygger nasjonale forvaltningsstrukturer som bremser institusjonenes mulighet til å ta i bruk ny teknologi. Etter UiBs vurdering skjer innovasjon og utvikling best i nærhet til de ulike fagmiljøene, gjerne med et element av konkurranse, både innenfor UH-sektoren og private aktører. Institusjonene bør oppmuntres til innovasjon, og det bør etableres strukturer som gjør det lettere å spre vellykkede innovasjoner.

UiBs oppfatning er at en fremtidig organisering av sektoren må fange opp de samme elementene; en organisering som kan balansere forutsigbare og effektive leveranser med innovative løsninger, nærhet og fokus på brukere, enighet om felles strukturer uten for store og rigide utviklingsprosjekter.

Kommentarer til rapportens endringsforslag

UiB konstaterer at det med en direktoratmodell blir et klarere skille mellom politikkdelen og forvaltningsdelen. I utgangspunktet vil en slik organisering normalt øke avstanden mellom enheter i sektoren og politisk ledelse. I rapporten argumenterer utvalget likevel med at kontakten mellom departementet ikke vil svekkes, men fortsette på omtrent samme nivå gjennom faste kontaktmøter. Dette kan innebære flere møteplasser, noe som både kan medvirke til lengre beslutningsprosesser og større grad av uklarhet i styringen. Som det er vist til innledningsvis finnes det empiri for at slik modell kan bety et svakt styringsorgan. UiB er derfor tvilende til om en slik løsning er heldig. Etter UiBs oppfatning favner utvalgets forslag for vidt og definerer for mye som departementsnær virksomhet og dermed som kandidater for å samles i et direktorat.

I det følgende gis en vurdering *noen utvalgte organer*, deres fungering og forslag til organisering.

BIBSYS

Sektoren er i en fase der nytt biblioteksystem settes i drift. Dette er en utfordrende prosess der de små institusjonene strever med å bygge opp egen endrings- og vedlikeholdskompetanse og trenger støtte fra Bibsys og/eller universitetsbibliotekene. De større institusjonene bygger for tiden opp egen kompetanse.

UiBs vurdering er at en eventuell omorganisering, i første omgang vil kreve en evaluering av Bibsys med tanke på å definere formål og rolle. UiB stiller spørsmål ved den såkalte nasjonalt konsortium-modellen. Med så mange ulike institusjoner og behov, er det utfordrende å møte de store universitetsbibliotekenes behov for systemutvikling. Vi ser heller ikke de økonomiske fordelene dette vil gi. UiB ser nå et større behov for å bygge opp egen systemkompetanse for bedre å kunne påvirke utviklingen. Det å overlate dette til et sentralt organ kan hemme universitetets ønskede utvikling.

UiB ser ikke hvordan det å legge oppgavene til 1-4-4-organene inn i et sentralt forvaltningsorgan for universitets- og høyskolesektoren, vil resultere i bedre produkter eller tjenester.

FSAT (Felles studieadministrativt tjenestесenter)

FSAT (og FS før dette) har fungert godt som bindeledd mellom institusjonene med fora for å diskutere framtidig drift og utvikling og samordning av rutiner og praksis. Brukermedvirkning har vært avgjørende for å få på plass dagens studieadministrative systemer. Det er viktig at dette ivaretas på en god måte også i framtiden.

Dersom brukermedvirkningen blir for topptung eller styrt av et direktorat, kan den reelle brukermedvirkningen bli redusert. En omlegging vil i så fall ikke bidra til at oppgavene og tjenestene som leveres av FSAT får høyere kvalitet.

UiB ønsker en annen utvikling. FSATs tjenester – spesielt FS-delen – må bringes nærmere brukerinstitutionene og ikke fjernes fra dem.

CRISTin

CRISTin har viktige oppgaver knyttet til utvikling og drift av forskningsinformasjonssystemet CRISTin, forvalte og videreutvikle avtaler for elektroniske tidsskrifter mv og drive frem og koordinere arbeidet med åpen tilgang til forskningsdata. Dette arbeidet trenger høy grad av institusjonsforankring for å lykkes.

UiB ser ikke hvordan det å legge oppgavene til 1-4-4-organene inn i et sentralt forvaltningsorgan for universitets- og høyskolesektoren vil resultere i bedre produkter eller tjenester. En eventuell omorganisering eller sammenslåing krever først en evaluering av CRISTin samt en vurdering av om CRISTin fortsatt skal ha ansvar for alle nåværende arbeidsområder gitt begrenset arbeidskapasitet over lang tid.

Uninett

Uninett leverer viktige tjenester knyttet til basal infrastruktur som forskningsnettet og andre nettsenterte tjenester som autentiseringsløsninger og sikkerhetsovervåking. Uninett leverer også systemtjenester knyttet til økonomisystemer for sektoren for den tidlige høyskole delen av sektoren. UiB har ikke benyttet disse, men har fått dekket sine behov gjennom BOTT-samarbeidet som er et vellykket samarbeid om administrative tjenester.

Uninett har de siste årene utviklet generelle tjenester og prosjekter som eCampus. Etter UiBs oppfatning er dette i hovedsak tjenester som dekker et behov for små institusjoner. Sektoren etablerer nå større og mer robuste virksomheter som vil ønske å legge egne prioriteringer og egen profilering inn i sine virksomhetsnære tjenester. UiB er i tvil om at denne typen sentraliserte organer kan dekke dette behovet. Dagens opplevelser om distanse og mangel på relevans og gjennomføringskraft skyldes etter UiBs oppfatning strukturelle årsaker.

UiB ser heller ikke hvordan det å legge oppgavene til Uninett inn i et sentralt forvaltningsorgan for universitets- og høyskolesektoren vil resultere i bedre produkt eller tjenester.

SIU

Internasjonalisering er et prioritert område ved alle institusjonene, og SIUs tjenester er til hjelp for institusjonenes kjernevirksomhet. Institusjonsforankringen i SIUs prioriteringer bør derfor økes heller enn svekkes, da internasjonalisering ventes å bli avgjørende for fremtidig suksess i sektoren. Vi ser ikke at en sammenslåing av SIU og andre enheter vil være en fordel for internasjonaliseringsarbeidet.

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid

PKUs styre er faglig sammensatt med god kjennskap til kunstnerisk utviklingsarbeid og med en tverrfaglig representasjon fra de kunstneriske utdanningsinstitusjonene. Programstyret har ansvaret for Stipendiatprogrammets seminar og samlinger, som utgjør den felles obligatoriske del av forskerutdanningen i kunstneriske fag. Programstyret har et godt samarbeid med institusjonene knyttet til denne oppgaven og ser på nærheten til institusjonene og fagmiljøene gjennom PKUs vedtekter og organisering som avgjørende for at virksomheten er så vellykket. Ved at en av institusjonene er gitt operatøransvar for administrasjonen av PKU kan det administrative arbeidet løses med små og målrettede ressurser.

UiB anbefaler at dagens modell videreføres.

NOKUT

Utvalget foreslår å skille ut godkjenning av utenlandsk utdanning fra NOKUT, og at NOKUT i stedet rendyrkes til kvalitetsarbeid. I forbindelse med kvalitetsutvikling og tilsyn er det viktig å opprettholde et skille mellom forvaltningsmessige vurderinger og faglige vurderinger. UiB støtter derfor dette forslaget

UiB er videre enig i at NOKUT må ha en egen forankring mot departementet.

NSD

NSD har en tydelig oppgave å sikre nasjonal statistikk fra UH-sektoren. NSDs «kundegruppe» er i prinsipp hele nasjonen, statsforvaltningen i tillegg til sektoren selv. DBH bør videreutvikles utfra formålet om å sikre nasjonal sammenlignbar statistikk. NSD bør imidlertid ikke prøve å dekke behovet for interne styringsdata ved institusjonen. Interne styringsdata er et område som vil kreve tettere kobling til virksomhetens ledelse og de gjeldende prioriteringer.

UiB støtter at NSD forankres i et organ på nasjonalt nivå.

Alternativt forslag

Utvalget peker på en rekke enheter under KD som kan organiseres samlet og nærmere departements forvaltningsdel, og da fortrinnsvis som et eget direktorat. UiB mener enheter som er integrert i etatsstyring eller har kontrolloppgaver bør ha slik departementstilknytning.

Enheter som har oppgaver med stor grad av utviklings- og driftsinhold bør bringes nærmere institusjonene heller enn å fjernes fra dem. Det er avgjørende at utvikling og drift utvikles nedenfra-og-opp og at en modell med serviceenheter «over» institusjonene ikke gir nødvendig forankring og kontroll. En slik modell fører heller ikke til at institusjonene tar det nødvendige ansvar.

Enheter som drifter eller forvalter systemer (som FS, CRISTtin, Bibsys og andre forvaltningssystemer) og støttefunksjoner (som Uninett) bør eies av institusjonenes selv gjennom en hensiktsmessig eierorganisering. Enheter som bidrar direkte inn i kjernevirksomheten (som SIU) bør også ha en tydelig institusjonsforankring. Dette vil pålegge et klart ansvar for å utvikle og opprettholde riktig grad av kontroll, kvalitet og effektivitet. Innenfor en slik struktur vil institusjonenes behov være driver for serviceenhetenes drift og prioriteringer. I en modell der denne typen enheter organiseres direkte under KD vil en risikere at dette perspektivet reduseres og at en på sikt står med uønskede løsninger med lavere behovsdekning.

Det finnes ulike modeller for et institusjonsbasert eierskap til denne typen tjenester:

- Nasjonal arbeidsdeling
  - o Samarbeidstiltaket FS var et vellykket eksempel på en nasjonal arbeidsdeling. Bibsys har vært det samme. I en nasjonal arbeidsdeling tar en institusjon på seg leveranseansvar for hele sektoren.
- Regional arbeidsdeling
  - o Regional arbeidsdeling kan bety at de største institusjonene forsyner sin landsdel el. område med tjenester. Slike løsninger har vært testet på innkjøpssamarbeid gjennom SAK og kan videreutvikles.
- Forpliktende samarbeid
  - o Forpliktende samarbeid kan fungere som BOTT-samarbeidet der noen institusjoner inngår avtale om felles aktivitet. UiO, UiB og NTNU har i snart 15 år hatt et slikt samarbeid om felles drift av økonomisystemene.
- Markedsløsninger
  - o Markedsløsninger kan en se for seg der en legger ned egenproduksjon av en tjeneste og heller kjøper tjenesten i et marked.
- Kombinasjoner
  - o En kombinasjonsløsning vil være basert på vurderinger av hva som gir riktig innovasjon, kvalitet og effektivitet i kommende periode. Dette kan variere over tid.

UiB er rede til å påta seg ansvar slik det er skissert over basert på at det er et lokalt eierskap, fortrinnsvis hos et realistisk antall institusjoner. SIU er lokalisert i Bergen og kan tjene som eksempel på en virksomhet UiB kunne forvaltet nasjonalt. På regionalt nivå kan administrative tjenester og IT være eksempler.

For at en slik modell skal fungere bør trolig antall institusjoner med leveranseansvar være begrenset. Hvorledes funksjonene så skal organiseres og drives vil da være opp til de institusjonene som utøver eierskapet.

En sortering av enhetene som i dag ligger mellom institusjonene og departementet i institusjonsnære og departementsnære vil danne grunnlag for prosessen videre. KD vil umiddelbart kunne organisere de enhetene som naturlig sogner mot departementet, eventuelt i et forvaltningsdirektorat dersom departementet selv ser fordeler med det.

De enhetene som naturlig sogner mot institusjonene, bør en bruke noe mer tid på. Det er avgjørende at en finner legitime ordninger som kan fungere og som skaper riktig tjenester, bedre kvalitet og kosteffektive løsninger. I UH-sektoren bør institusjonene selv ta ansvar for

dette. Institusjonene vil trenge noe tid til å utvikle disse løsningene, men erfaring viser at det er grunnlag for å utvikle gode løsninger.

Vennlig hilsen

Dag Rune Olsen
Rektor

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Vitnemål, diploma supplement og latinsk diplom for ph.d. ved UiB

-orienteringssak til UiB sitt forskningsutvalg, møte 19. mai

Bakgrunn

Et av delmålene i UiB sitt organisasjonsutviklingsprosjekt som gjelder forskerutdanning (OU7) har vært å få på plass et felles vitnemål og diploma supplement (DS) for alle nye ph.d.-er ved UiB, uavhengig av fakultetstilhørighet. Disse dokumentene skal genereres på bakgrunn av informasjon i studiedatabasen FS. Det vil fortsatt bli delt ut et ensides ph.d.-diplom på latin. Nye vitnemål og DS vil for første gang bli utstedt under doktorpromosjonen 26. august 2016.

Forskningsadministrativ avdeling har ansvaret for å få plass en felles mal og retningslinjer for felles praksis, med systemteknisk støtte fra Studieadministrativ avdeling. FS-arbeidsstuer vil bli arrangert i mai og juni. Fakultetene har ansvar for å følge registreringspraksis, generere dokumentene fra FS og få disse skrevet ut.

Universitetsledelsen har besluttet at kandidatene skal kunne velge hvilket språk vitnemålet skal utstedes på; engelsk, bokmål eller nynorsk. Diploma supplement vil kun bli utstedt på engelsk.

Vitnemål og diploma supplement

Vitnemålet er som oftest fire sider, og er i stor grad bygget opp på samme måte som vitnemål for bachelor- og mastergraden ved UiB. Det inneholder grunnleggende informasjon om graden, hvilke emner kandidaten har tatt, informasjon om avhandlingstittel og tittel på prøveforelesning, veiledere og evalueringskomité. Vitnemålet skal også inneholde fakultets- og instituttilknytning, og eventuelt medlemskap i en forskerskole.

Diploma supplement har en lengde på åtte sider. Oppsett og innhold følger internasjonale anbefalinger for DS. Dokumentet inneholder grunnleggende informasjon om ph.d.-graden ved UiB og om systemet for høyere utdanning i Norge. DS er i så måte et velegnet verktøy for ferdige ph.d.-er som skal søke videre karriere i utlandet. Det er et eget felt for «fag» i diploma supplement. Fakultetene står her ganske fritt til å fylle ut kandidatens fagtilhørighet, så lenge det er ens praksis for dette internt på fakultet. Man kan også velge å la dette feltet stå tomt.

Diplom og promosjon

UiB vil fremdeles utstede latinsk diplom til ph.d.-ene under doktorpromosjonen. Det vil følge en engelsk oversettelse av det latinske diplommet. Diplommet er det Forskningsadministrativ avdeling som har ansvar for å klargjøre til doktorpromosjonen. Under promosjonen vil de nye *doctores* derfor motta et diplom, et vitnemål og et diploma supplement, samlet i en skinninnbundet perm.